

SCHEMATICVS
CONSPECTVS
VNIVERSI IVRIS POSITIVI

SISTENS
CELEBERRIMI PROFESSORIS IVRIS
D. DANIELIS NETTELBLADT
SYSTEMA ELEMENTARE
VNIVERSAE IVRISPRVDENTIAE POSITIVAE
COMMVNIS IMPERII ROMANO - GERMANICAE
VSVI FORI
ACCOMMODATVM
HIC
IN TABVLAS MNEMONICAS REDACTVM.

L. B. DE WOLF

IN
HORIS SVBSECIVIS MARBVRGENSIBVS

anni MDCCXXX. p. 503.

Per tabulas mnemonicas obtinere licet, quod impossibile alias habetur,
vt rerum vtilium notitiam conferues.

17142434

HALAE MAGDEBVRGICAE
IN OFFICINA LIBRARIA RENGERIANA.
c1b1occl.

SCHEMATICVS
CONSPICIVS
VNIERSIVRS POSITIVI

EXCEPTEBIM PROPOSITVS
D. DANIELIS NITTELADT
SYSTEMA RHEUMATISM
VNIERSIVRS POSITIVI
COMMUNIS IN PARS I. CERMING

HORIT SVES DVS
VNIERSIVRS POSITIVI
Pars I. CERMING
Pars II. CERMING
Pars III. CERMING
Pars IV. CERMING
Pars V. CERMING
Pars VI. CERMING
Pars VII. CERMING
Pars VIII. CERMING
Pars IX. CERMING
Pars X. CERMING
Pars XI. CERMING
Pars XII. CERMING
Pars XIII. CERMING
Pars XIV. CERMING
Pars XV. CERMING
Pars XVI. CERMING
Pars XVII. CERMING
Pars XVIII. CERMING
Pars XIX. CERMING
Pars XX. CERMING
Pars XXI. CERMING
Pars XXII. CERMING
Pars XXIII. CERMING
Pars XXIV. CERMING
Pars XXV. CERMING
Pars XXVI. CERMING
Pars XXVII. CERMING
Pars XXVIII. CERMING
Pars XXIX. CERMING
Pars XXX. CERMING

HALLAE MAGDEBURGICAE
IN OFFICINA LIBRARIA HENGERIANAE

BENEVOLO LECTORI

SALVTEM ET OFFICIA

I. N. S.

Fn novas tibi, benevole lector, tabulas mne-
monicas, a memoria, quam in primis adju-
vant, ita dictas, sistere non dubito, licet nec
me lateat, quam exiguum a quibusdam huic
rationi, disciplinam aliquam facilitandi, pre-
tium statuatur. Sibi enim aliisque persua-
dent, commode vix posse fieri, vt hic modus cum me-
thodo demonstratiua, quæ ipsis præcipuum seculi, in
quo nos degimus, litterarii characterem constituere vide-
tur, et in qua perinde omnia volunt esse propofita, am-
plius habeat locum. Quantum vero fallant, quantumque
ipfi fallantur, non opus est, vt multis argumentis hic loci
probetur. Probauit enim jam omnium optime perilluftris
Cancellarius, Liber Baro de WOLF, de ejusmodi tabulis
bene constructis longe aliter et melius esse sentiendum.
Quippe qui *Horis subseciuis Marburgensibus* anni
MDCCXXX. a pag. 468. vsque ad pag. 513. de *Tabula-
rum mnemonicarum constructione et vsu* peculiarem inseruit
tractationem, in qua satis ample exposuit, expositaque
exemplis comprobauit, quam insignem in comparanda
facultate, res distincte percipiendi, hujus generis tabulæ
præstent vsum, et quam mirifice ad integram objecti ali-
cujus notionem memoriæ mandandam diuque retinendam
faciant. Speciatim vero sub finem §. 7. his vsus est verbis:
„Quamuis itaque serio optemus, vt disciplinæ tandem

„omnes, quocunque nomine veniant, in systemata redigantur, methodo demonstratiua dextre applicata; non minus tamen optamus, vt posthac in systematibus demonstrata in tabulas quoque mnemonicas redigantur, ne scilicet intellectus luce, nec memoria adminiculis destituatur.“

Neque dubitandi locus est, quin hic Germaniæ, vel potius vniuersi orbis litterarii, communis præceptor hujus voti sensim sensimque compos fiat. Cæperunt enim jam multi ejus discipulorum in prælectionibus suis academicis hac methodo tabellari interdum vti, et perinde materiis, quas liber explicandus suppeditat, obscurioribus et difficilioribus lucem afferre majorem. Inter quos hoc loco tam honoris, quam præsentis instituti gratia, vel vnicum appellare liceat celeberrimum academiæ Halensis professorem, DANIELEM NETTELBLADT, quem virum laude mea longe majorem fere totum, neque sine felici successu, in eo versari, vt breuiorem tutioremque viam, quæ ad cursum juris feliciter absolendum datur, magis pandat, satis superque notum est non tantum illis, qui ejus prælectionibus non minori vtilitate, quam discendi auiditate interfuerunt, atque adhuc interfunt, sed etiam æquis æstimatoribus scriptorum ab eo huc vsque in lucem editorum.

Inter quæ mihi quidem ejus *Systema elementare vniuersæ jurisprudentiæ positiuæ* eminere videtur, licet non ignorem, illud vel ex solo nouitatis studio, cujus passim accusatum fuit, ad multorum æmulorum palatum non esse. Cum horum quidam, huic systemati, præter nouitatis, indeque adeo deductæ hæresos juridicæ studium, etiam obscuritatis vitium affingendo, illud quoque aliis, et in primis, vt perhibetur, suis auditoribus redderent exosum; mihi vero aliisque plurimis ordo in hoc systemate observatus magis conspicuus videretur: operæ pretium esse duxi, quod illud, nonnisi ad me magis conuincendum, et in meum ipsius vsum, in tabulas redigerem.

Equi-

Equidem hanc opellam, quæ cuiquam communicaretur, dignam non iudicavi: casu tamen postea factum est, ut in illustrissimi cujusdam Comitum, qui eo tempore in hac alma musarum castra quam felicissime sequebatur, manus inciderit, et perinde alii quoque innotuerit patrono, qui mihi significavit, nec sibi, nec magnæ studiosæ iuventutis parti ingratum fore, si has tabulas publici juris facerem. Varia huic desiderio opponere dubia, quæ tamen ipsius argumentis ab ejusmodi tabularum utilitate desumptis cedere cogeantur.

Neque, si dicendum, quod res est, dubitauerim, quin aliquem præstare possint usum, in primis jurisprudentiæ tyronibus, ad principia vniuersi juris, quod in Germania vigorem habet, vno quasi intuitu oculis subijcienda, quibus, tanquam filo Ariadne, instructi deinde amplo singularum partium juris campo tutius se committere, eumque postea citius terminare poterunt, quam, si non ita præparati Digestorum aggrediantur molem, quæ satis adhuc indigesta est et manebit, quam diu methodus, Digesta secundum libros et titulos textus docendi, retinebitur. Tantum enim abest, ut Institutiones Iustinianæ, quæ illis vulgo et merito in cursu juris emetiendo præmittuntur, satis suppedient prima principia, quibus in Pandectis opus est, ut potius ipsæ Institutiones ejusmodi principiis indigeant. Ut taceam, in compendiis, secundum quæ Digesta tradi solent, varia quoque ex aliis, quam ex solius iuris Ciuilis partibus, e. g. ex Iure Canonico deprompta passim contineri. Quo magis vero hæc nonnisi in transitu immisceri solent, eo obscuriora sunt iis, qui illarum juris partium notionem generalem nondum imbiberunt. Quid? quod, si hic excurrere vellem in commodum aliquod speciale, cui hæc tabulæ æque, ac ipsum systema elementare, inferuire possunt, facili negotio euicerim, vix fieri posse, ut quis prælectiones in Historiam Imperii R. G. institutas, satis capiat, nisi Iuris Publici, Feudalis, Ca-

nonici et Gentium, quæ a tot ibi occurrentibus factis supponuntur, et hic simul propofita funt, prius fit imbutus.

In gratiam eorum, qui ipfum fyftema poffident, et his tabulis ad præparationem æque ac repetitionem prælectionum, quas defuper frequentant, facilitandam vti volunt, ejus paragraphos magna ex parte allegavi. Vix tamen crediderim, vel illos, has tabulas interdum perlegendo, omnem operam, omneque oleum perdituros effe, quibus quidem fyftema illud ad manus non eft, quorum tamen refert, primas et præcipuas jurisprudentiæ veritates, quas ex aliis diffusis libris didicerunt, in compendio, et quafi in planitie quadam, oculis reproductas in memoriam reuocare.

Si hac opera leuidenfi tibi B. L. acta egiffe videar, cum variæ tabulæ in pluribus juris partibus jam proftent: fcias quæfo, nullas adhuc, quantum equidem fciam, prodiiffe, quæ, vti præfentes, vniuerfi juris principia iftant. Num vero præter ambitum etiam ratione ordinis, et fpeciatim diuifionum et fubdiuifionum, præ multis aliis tabulis mnemonicis in jurisprudentia jam editis aliquid præcipui tuaque perfectione digni habeant, æquo tuo iudicio eft relinquendum.

Non nifi vnicum adhuc addo, quod has tabulas æque ac fyftema elementare ipfum concernit, atque in eo confiftit, quod hujus celeberrimus auctor non tantum harum tabularum, prius, quam prelo fubjiciebantur, editionem ex omni parte approbauerit, fed etiam fimul voluerit, te, B. L. certiozem fieri, ipfas, quas hic confpicias, tabulas amplioris quoque deductionis, quam huic fuo fyftemati deftinauit, primas lineas et fundamenta effe manfuras. Vale. Dabam Halæ Magdeburgicæ VIII. Cal. Apr. MDCCL.

Syftema

Systema elementare universae jurisprudentiae positivae communis imperii R. G. usui fori accommodatum, quod, ex rationibus in praemisso praefamine adductis, in tabulis mnemonicis hic sistitur, est liber, in quo primae veritates singularium partium jurisprudentiae positivae, quoad jura et obligationes, quae per imperium R. G. valent, in ordine ita traduntur, ut in primis ea, quae in foro vsum habent, attendantur. Tribus praecipue absoluitur partibus, quae sunt:

I. PROLEGOMENA GENERALIA.

In hisce, tanquam in compendio, ostenduntur jurisprudentiae positivae imperii R. G.

I. Nexus et limites cum reliquis eruditionis partibus, qui sunt jura et obligationes positivae v. Systema element. (§. 1-9. p. 3.)

II. Distinctio. Est vero jurisprudentia positiva vel

1. **Theoretica** i. e. ea pars jurisprudentiae, quae continet veritates de ipsis juriibus ipsisque obligationibus. (§. 11.)

Haec jurisprudentia theoretica est ratione juriium et obligationum subjecti vel

- A. **Privata**, i. e. ea pars jurisprudentiae, quae continet veritates de juriibus et obligationibus privatorum
- B. **Publica**, i. e. ea pars etc. superioris et subditorum
- C. **Gentium**, i. e. ea pars, etc. gentium

} inter se. (§. 12. seqq.)

Qualibet harum trium partium jurisprudentiae subdividitur, ratione juriium et obligationum objecti, in jurisprudentiam

- a. **Politica**, quae continet veritates de juriibus et obligationibus concernentibus hoc feudum, nec externum religionis exercitium (§. 10)
- b. **Ecclesiasticam**, quae continet etc. externum religionis exercitium.
- c. **Feudalem**, quae continet etc. feuda.

2. **Practica**, i. e. ea pars jurisprudentiae, quae continet veritates de modo, secundum quem negotia jura et obligationes concernentia peragi debent (§. 11.) Haec est vel

- A. **Judicialis**, quae versatur circa negotia in judicio
- B. **Extrajudicialis** - - - non in judicio

} peragenda (§. 19.)

Nota. Sicuti jurisprudentiam theoreticam aeque ac practicam cum suis divisionibus modo recensitis spectatim ad personas imperii R. G. imperantes et illudres applicando nova pars, scilicet jurisprudentia positiva

- a. ad imperantes applicata additur (§. 20. seq.) siusque infra loco inferitur: ita etiam ex veritatibus generalissimis de juriibus et obligationibus positivis, quae nec ad theoreticam, neque ad practicam jurisprudentiam pertinent, et ideo hic separatim traduntur, altera pars nova jurisprudentiae, scilicet jurispr. posit.
- b. **Generalis** orta illisquae praemissa est. (§. 21.)

III. Methodus in jurisprudentiae positivae studio observanda a { docente (§. 25. seqq.)
discente (§. 28.)

III. Subsidiaria studia, quae in primis sunt

- 1. **Mathesis**,
- 2. **Philosophia** (§. 29.)
- 3. **Historia**, cujus partes Icto maxime necessitatis, sunt historia

A. **litteraria juridica**, cujus partes sunt

- a. **Biographia** vitae et merita horum
- b. **Bibliographia**, eorum scripta
- c. **Historia litteraria** in specie sic dicta, jurisprudentiae positivae incrementa et decremента

} recensens. (§. 30.)

B. **Jurium**, cujus partis sciogramiam spectatim sequens exhibet tabula.

II. HISTORIA IVRIVM, QVIBVS IN GERMANIA VTIMVR, ET FOEDERVM CVM GERMANIS INITORVM.

Inter studia jurisprudentiæ postitiuæ subsidiaria præcipue refertur *historia*

I. *Iuris* (§. 1. feqq. ad pag. 21.) quod in Germania valet, estque

1. Peregrinum, et hoc vel
 - A. Romanum, cuius epocha
 - a. ab vrbe condita vsque ad ejettos reges. In ea occurrunt
 - LL. regiar, que vel } curiata, vel }
centuriata.
 - Ius Papirianum, illarum collectionem continens. }
(§. 1. feqq. ad p. 23.)
 - b. ab ejettis regibus ad Iulium Cæsarem. Hic inueniuntur
 - α. LL. in specie sic dictæ.
 - β. LL. XII. Tabb. et inde
 - γ. Disputationes fori,
 - δ. Actiones legis } unde ius } Flavianum et }
e. Actus legitimi } Aelianum. (§. 9.)
 - ζ. Plebiscita,
 - η. Magistratuum edicta.
 - c. a Iulio Cæsare ad Iustinianum. Huc referuntur α. Responſa prudentum (§. 14.) β. Constitutio- } Gregorianus, }
nes principum γ. Edictum perpetuum, item Codex } Hermogenianus, }
Theodosianus. (§. 11.)
 - d. a Iustiniano ad receptionem iuris Rom. in Germania. Hic reperiuntur
 - α. Codex Iustinianus,
 - β. Institutiones,
 - γ. Pandectæ,
 - δ. Codex repetitæ prælectionis,
 - ε. Nouellæ (§. 19. feqq.)
 - B. Canonicum (§. 26. feqq.) cuius epocha
 - a. ab A. C. ad Papam Eugenium III. Quo pertinent
 - Canones (§. 28.)
 - Decretales (§. 29.)
 - Varie Canonum et Decretalium Collectiones (§. 30.)
 - b. ab Eugenio III. vsque ad receptionem iuris Can. in Germania, quorundam reſeruntur
 - α. Decretum Gratiani. (§. 31. feqq.)
 - β. Decretalium libri quinque.
 - γ. - - - liber sextus.
 - δ. Clementina. (§. 35.)
 - ε. Extrauagantes } Iohannis XXII. }
Communes (§. 36.)
 - C. Feudale Longobardicum (§. 37.) seu Consuetudines Feudorum earumque collectores
 - Obertus de Orto.
 - Gerardus Niger. (39)
 - Hugolinus de Penna Rauennate. (40)
 - Iacobus de Ardizone.
2. Domesticum f. Germanicum communitie, cuius epocha
 - A. ab origine Germanorum vsque ad Conradum I. (§. 43. feqq.) quo incidunt
 - LL. singulorum populorum, e. g. Francorum, Burgundionum, Saxonum etc. } vniuersalia, }
Capitularia, que vel } particularia.
 - B. a Conrado I. ad Carolum III. (§. 47. feqq.) quo referuntur
 - Auctor vetus de Beneficiis,
 - Speculum } Saxonicum. }
Sueuicum (§. 49. feqq.)
 - Recessus imperii vel } vniuersales vel }
particulares. (48.)
 - C. a Carolo III. vsque ad nostram æpocham. In hac epocha sunt e. g.
 - a. Aurea Bulla de anno 1356. (§. 52.)
 - b. Constitutio pacis publ. de anno 1495.
 - c. Capitulatio Cæs. Caroli V. de anno 1559, ejustem successorum (§. 56.)
 - d. Constitutio criminalis Carolina de anno 1532. (§. 57.)
 - e. Pax religionis de anno 1555. (§. 58.)
 - f. Ordinatio executionis (§. 59.)
 - g. - - - iudicii Cameralis antiqua de anno 1495. meralis vel } noua de anno 1555. a qua }
differt Conceptum }
Ordinat. Cameralis.
 - h. - - - iudicii imperialis aulici de anno 1656.
 - i. Ordinationes et Reformationes Politicæ.
 - k. Conclusa imperii.

II. Feudo-

II. *Faderum cum Germanis initorum*
(§. 63. seqq.) e. g.

Ortonis M. cum Leone VIII. anno 964.
 Henrici V. cum Calisto II. anno 1122.
 Concordat. nationis Germ. inter Frid. III. et Nic. V. anno 1448.
 Pac. Westph. anno 1648.
 Reccellus executionis P. W. anno 1649.
 Pac. Noviomag. anno 1679. Ryswic. anno 1697. Vltrajectenf. anno 1713. Baden-
 sis anno 1714. Sanctio. Pragm. anno 1724. Pac. Viennenf. anno 1738.

III.
SYSTEMA IPSVM.

Hoc systema diuisum est in tres tomos. Præmittitur enim jurisprudentiæ positivæ
 Theoreticæ et Præcticæ jurisprudentia positiva

GENERALIS
TOMO I.

Hunc primum tomum absoluunt

I. PROLEGOMENA. In his jurisprudentiæ pos. generalis
 i. e. Ontologiæ juridicæ { Naturæ et indoles explicantur (§. 1-5. p. 61.)
 { Fontes indicantur (§. 6.)
 { Subsidia laudantur (§. 7.)

II. TRACTATIO IPSA. Hæc tota redit ad tria summa capita, quæ sunt

1. *Iura et obligationes* (§. 8-236.) Hic igitur occurrunt iurium et obligationum

A. Natura et indoles, speciatim vero

a. Iuris a. Definitio. Est vero facultas agendi moralis. (§. 8.)

β. Distinctio in jus

N. { naturale (§. 9.) { 2. { immediatum vel
 { positivum, quod vel { 3. { mediatum (§. 11.)
 { commune, vel
 { speciale. Hoc vel

2. { Reale, vel
 { personale (§. 20.)

3. { affirmativum,
 { negativum.

7. { commune, vel
 { proprium, quod vel

a. { generale, vel
 { singulare, cujus
 species

b. { fauorabile f. be-
 neficium juris.
 { odiosum (§. 12.)

I. Privilegium,
 hoc vel
 1. { reale, vel
 { personale.
 2. { gratiosum,
 { conventio-
 nale.
 3. { exemplare.
 { ad instar, fre-
 ferens (§. 15.)

II. Dispensatio. (§. 14.)

b. Obligationis

a. Defini. Est necessitas agendi moralis. (§. 21.)

β. Distinct. Est vel N. { mere naturalis, vel
 { civilis, et hæc vel { mediata, vel
 { mixta. (§. 22.) { immediata (§. 23.)

2. correalis, vel simplex,
 3. alternatiua, vel absoluta.

B. Fontes, qui sunt

a. LL. positivæ, vbi reperitur legis

2. Definitio. Est vero lex regula, secundum quam actiones nostras liberas determinare obligamur. (§. 25. p. 67.)

β. Conceptio (§. 26.)

γ. Promulgatio (§. 27.)

δ. Collectio legum (§. 28. seq.)

ε. Distinctio. Est vero lex vel

N. { naturalis vel
 { positiva (§. 30.)

Hæc vel { scripta,
 { non scripta f. consue-
 tudo, huius

2. Differentia ab Observantia (§. 51. 54.)
 3. Distinctiones, e. g. vel introductiva, vel
 correctiva (§. 52.)

C. Characteres. Scilicet actus sunt publici, fre-
 quentes intra notabile tempus reiterati,
 rationales, continui, ex opinione necessita-
 tis suscepti (§. 56.)

D. Vis obligandi. (§. 57.)

2. { diuina, vel

{ humana. Hæc vel { 2. { conventionalis,
 { in specie talis.

3. { præceptiua,
 { prohibitiua,
 { permissiua. { 3. { communis
 { particularis, et hæc vel

{ prouincialis, vel
 { statutiua, et hæc vel { ciuitatis, vel
 { collegii.

ζ. Collisio,

η. Contradictio,

θ. Mutatio,

ι. Abrogatio,

κ. Derogatio, (§. 46. seqq.)

λ. Vfus. (§. 60.)

b. Actus juridici, eorumque

ad I. B.

A 2

a. Defi-

ad I. B.

- α. Definitio. Actus juridicus dicitur, qui jura et obligationes concernit. (§. 63. p. 83.)
- β. Distinctio. Actus jurid. est vel
 - N. licitus, vel illicitus.
 - 2. validus, vel invalidus.
 - 3. solennis, vel minus solennis. (§. 64.)
- γ. Affectiones, e. g.
 - Nullitas. Hec est vel
 - sanabilis, vel
 - non sanabilis. (§. 66.)
 - Solennitas. (§. 67.)
- δ. Substantialia, e. Naturalia et ζ. Accidentalialia, (§. 68.) η. Forma, (§. 69.)
- ε. Varia actus juridicos alterantia, qualia sunt
 - N. Modus i. e. finis, propter quem aliquid fit. (§. 71.)
 - A. suspensiva, vel resolutive (§. 74.)
 - B.
 - possibilis, et hac vel
 - potestativa.
 - casualis.
 - impossibilis (§. 83.)
 - mixta. (§. 78.)
 - C. certa vel incerta (§. 75.)
 - D. expressa, vel tacita.
 - E. clara, vel perplexa. (§. 77.)
 - 2. Conditio i. e. illud, a quo praestatio suspenditur.
 - Hac est vel
 - A. dies i. e. tempus, a quo praestatio suspenditur. Est vel
 - certus, vel
 - an, vel
 - quando, vel
 - incertus, et quidem vel
 - an et quando. (§. 80.)
 - 3. Iuramentum, ejusque
 - A. Def. Est invocatio Dei, testis de veritate ditorum, ac vindictis mendacii atque perflia. (§. 85.)
 - B. Distinct. in
 - asseritorium,
 - promissorium, et hoc in
 - obligatorium,
 - confirmatorium. (§. 86.)
 - mixtum. (§. 86.)
 - C. Effectus (§. 87.) e. g. promissorium novam obligationem regulariter nec secundum jus Rom. nec secundum jus Canon. inducit.
 - 7. Poena, i. e. malum physicum ab eo, qui alterum obligandi jus habet, ob malum morale, immissum. Est vel
 - legalis,
 - conventionalis. (§. 89.)
 - 8. Ignorantia, i. e. absentia notionis. Est vel
 - iuris et quidem vel
 - naturalis,
 - positivi. (§. 93.)
 - facti vel
 - proprii,
 - alieni. (§. 92. 94.)
 - 9. Error, i. e. assensus propositioni false datus. Est vel
 - causam dans,
 - incidens. (§. 96.)
 - 10. Dolus, i. e. defectus rectitudinis actionis quoad voluntatem vincibilis. Est quoque vel
 - causam dans, vel
 - incidens. (§. 97.)
 - 11. Metus, i. e. tedium ex representatione futuri mali ortum. Est vel
 - A. justus, vel injustus.
 - B. vanus, vel non vanus. (§. 98.)
 - 12. Culpa, i. e. defectus rectitudinis actionis quoad intellectum vincibilis. Est vel
 - lata,
 - levis,
 - vehementissima. (§. 100. 102.)
 - 13. Casus, i. e. quod ita contingit, ut nullus adfit defectus rectitudinis actionis vincibilis ejus, in cujus persona contingit. Est vel
 - solitus,
 - insolitus,
 - insolitissimus. (§. 101. seqq.)
- c. Media, ex fontibus jura et obligationes cruenti, qualia sunt
 - a. Principium juris positivi, i. e. propositio generalis, ex qua omnes leges speciales positivae deduci possunt. (§. 106. seqq.)
 - b. Interpretatio juridica. Circa hanc occurrunt
 - α. Termini varii e. g. legis
 - N. Sensus, i. e. voluntas legislatoris lege expressa. Est vel
 - literalis, vel
 - mens legis, i. e. sensus legis, qui per verba quidem ipsa non expressus est, aliunde tamen potest colligi. (§. 112. seqq.)
 - 2. Ratio, id, unde colligi potest, cur lex potius lata sit, quam non. (§. 118.)
 - 3. Occasio, i. e. complexus circumstantiarum, quae effectuerunt, ut lex hoc potius, quam alio tempore, sit lata. (§. 118.)
 - β. Definitio. Interpretatio juridica est determinatio sensus legis, vel actus juridici. (§. 114.)
 - N. Virtualis, vel non virtualis. (§. 115.)
 - γ. Distinctio. Est vel
 - Grammatica s. declarativa,
 - 2. Logica, et hac vel
 - extensiva,
 - restrictiva. (§. 116. 119. seqq.)
 - 3. Authentica.
 - Doctrinalis. (§. 117.)
 - δ. Regulae quaedam circa eam observanda. (§. 119. seqq.)
 - a. Applicatio juris ad facta, i. e. actus, quo predicatum propositionis, jus et obligationem enunciantis, de subiecto propositionis factum enunciantis, predicatur. (§. 125.)
 - α. Distinctio. Applicatio fit vel secundum
 - N.
 - aequitatem, vel secundum
 - strictum jus. (§. 127. seq.) item vel per
 - argumentum, i. e. decilio per consequentiam ex lege legitime deductam facta. Vel secundum
 - 2. analogiam, i. e. -- similitudinem, quae est inter casum expressis decium et non decium. Vel secundum
 - arbitrium iudicis, i. e. -- leges naturales, ubi decilio per legem positivam in totum deficit. (§. 132.)

I. C.

β. Regu-

ad 1. c.

β. Regulae hic obseruanda circa legum et actuum juridicorum

- N. Collisionem (§ 133. p. 105.)
- 2. Repugnantiam (§. 134. seq.) et quidem vel legum posituarum, vel actuum juridicorum { inter se (§ 134-140.)

γ. Ordo in applicatione juris ad facta obseruandus. (§. 141.)

D. Subiectum et obiectum iurium et obligationum, quae sunt personae et res.

a. Personae in sensu iuridico

α. Definit. Est homo consideratus cum certo statu (i. e. qualitate, a qua iura et obligationes pendent.) (§. 142. seqq.)

- β. Respectus varius, quo vel N. vnus homo sustinet plures personas; vel 2. plures homines sustinent vnam personam, vel

- 3. Plures homines pro vna persona habentur, idque vel A. lege fingitur, vel B. pacto efficitur. (§. 145. seqq.)

γ. Subiectio quarundam ad operas. Harum

N. Definit. Sunt actiones in emolumentum alterius ex perfecta obligatione suscipiendae. (§. 149. seqq.)

- 2. Distinct. Sane e. g. vel A. Epauu- oder Fahr-Dienste, vel Hand- oder Fuß-Dienste, B. determinatae, vel non determinatae. C. artificiales, vel officiales.

b. Res in sensu iuridico, vbi agitur de

α. rebus ipsis, (§. 152. seqq.) earumque

N. Definit. Res iuridica dicitur, quicquid praeter personam vtilitati hominis cuiusdam in singulari inseruire potest. Hac est secundum qualitates physicas, de quibus tantum hic sermo, vel

2. Distinct. A. incorporalis, vel

- B. corporalis. Hac est { mobilis, et haec vel { in specie sic dicta, { se mouens (§. 156. seqq.)
- { immobilis, et quidem vel { naturaliter } talis.
- { civiliter }

B. non fungibilis, i. e. quae per usum, cui destinata, non consumitur. (§. 158.)

B. fungibilis, et quidem vel { naturaliter, vel } talis.

C. diuidua, i. e. quae in partes reales diuidi potest; vel

D. indiuidua. (§. 159.)

E. principalis, i. e. quae non inseruit; vel

F. accessoria, i. e. quae inseruit. (§. 160. seqq.)

G. singularis, vel

H. vniuersalis, seu vniuersitas rerum, i. e. complexus rerum, quae subsunt generi non adeo remoto. Est vel { iuris, vel { facti. (§. 163.)

β. accessoria rerum variis (§. 164.) Hac sunt rerum

N. vfus, i. e. vtilitas, quam res praestat.

2. fructus, i. e. illud, quod ex re pronenit. Hi fructus sunt vel A. naturales, vel industriales (§. 165.)

pendentes,

B. { percepti, hi vel { extantes, { naturaliter,

{ percipiendi (§. 166. seq.) { consumti vel { civiliter.

3. impensae, i. e. sumtus in rem facti. Sunt vel { necessariae,

{ vtilis,

{ voluptuariae.

γ. valor, i. e. quantitas rebus arbitrio hominum imposita, vt in actibus permutatoris earum ratio ad se inuicem definiti possit. Ejus

A. Diuisio in { a. pretium, quod est vel { A. iustum,

{ B. mercedem, haec confidit vel in mercede { iniustum. (§. 169.)

{ B. vfuris, et haec sunt vel { verum,

{ A. in specie tali, vel in { affectionis,

{ B. in specie tali, vel in { singularis interesse. (§. 172. 174.)

{ C. in specie tali, vel in { vulgares, vel nauticae,

{ D. in specie tali, vel in { legales, vel conuen-
tionales.

B. Differentia ab { a. honorario (§. 273.)

{ b. forte (§. 174.)

{ c. interesse.

C. Praefatio, quae fit praecipue in pecunia, et praesertim in moneta, cuius bonitas

est vel { extrinseca, vel { intrinseca. (§. 170. seqq.)

E. Acquisitio iurium et obligationum, i. e. actus, quo iuris et obligationis reddimus participes. (§. 178.) Ejus

- a. Diuisio in { mediatam et
- { immediatam. (§. 179.) et
- b. Ea, quae in acquisitione a se inuicem sunt distinguenda, vt potest

I. E. 1. b.

B

«. Mo-

ad I. E. b.

- α. Modus acquirendi, i. e. factum, quo juris et obligationis reddimur participes. Est vel { originarius, vel } derivativus. (§. 180. p. 118.)
 β. Titulus, i. e. ratio legalis, per quam patet, factum quoddam tale jus, talemque obligationem producere posse. Est vel
 N. verus, putativus, falsus. (§. 81.)
 2. onerosus, vel lucrativus. (§. 182.)
 γ. Delatio juris, i. e. actus, quo nostro arbitrio committitur, num jus quoddam acquirere velimus. (§. 183.)
 Hanc subsequitur vel
 N. aditio vel } juris.
 2. repudiatio }
 δ. Traditio, i. e. translatio detentionis rei ab vno in alterum. (§. 183.) Est vel
 N. propria, vel quali, seu analogica (§. 85.)
 2. vera. Modi, quibus hæc fit, in rebus { corporalibus { mobilibus, } immobilibus, } incorporalibus. (§. 188.)
 { ficta, quæ fit vel { longa, } manu, vel per symbolum, vide dicitur
 { brevis, }
 { symbolica. (§. 159.)
 ε. Apprehensio, i. e. receptio detentionis rei. (§. 184.) Dividitur iisdem modis, quibus ejus correlatum scilicet traditio, modo est divinum.
 ζ. Principia generalia circa acquisitionem jurium et obligationum. (§. 190. seqq.)
 F. Amissio jurium et obligationum. (§. 195.) Ea fieri dicitur, quando jura et obligationes in eo statu, quo nunc sunt, non manent. Ea fit vel
 a. casu, et quidem { mortem, }
 vel per { rei interitum, }
 { mutationem qualitatis physicae, a qua jura et obligationes pendent, et }
 { quoties impossibile est, ab obligato præstari, quod alias præstandum est. }
 (§. 197. seqq.)
 b. voluntate alicujus, et quidem vel
 α. amittentium (§. 196. speciatim vel
 N. jus amittentis, ex cujus voluntate oritur *Alienatio*, quæ
 A. definitur in sensu generali per amissionem juris voluntate amittentis factam. (§. 198.)
 B. distinguitur in alienationem
 a. in specie sic dictam, vel
 b. non talem, quæ tunc est vel { renunciatio, ((. 199.) vel }
 { non-quo casu alienatio dicitur vel { cessio, vel } assignatio ad exigendum. }
 (§. 199. seqq.)
 2. obligationem amittentis. Ex hujus voluntate ortum trahit *Expletio*, quæ
 A. definitur. Est vero expletio jurium et obligationum præstatio ejus, quod præstandum. (§. 212.)
 B. distinguitur per modos, quibus ea fieri potest. Fit vero vel
 a. restitutione rei, vel
 b. non -- quo casu exiit vel { solutio, vel } 1. compensatio,
 { non, et tunc expletio dicitur vel { 2. delegatio, }
 { 3. assignatio ad solvendum, }
 { 4. datio in solutum. (§. 213.)
 C. exigitur per *Actionem*, cujus
 a. Definitio. Est remedium, quo *creditor* (i. e. cui obligatur alter ad præstandum) per judicem cogit *debitorem* (i. e. qui obligatur etc.) ut obligationem expleat. (§. 211. 214. seqq.)
 b. Distinctio. Est vero actio vel { 1. præjudicialis, vel non præjudicialis (§. 216.)
 { 2. realis, personalis, mixta. (§. 217.)
 { 3. rei persecutoria, penalis, mixta. (§. 218.)
 { 4. directa, vel utilis. (§. 219.)
 D. denegatur actioe mota per *Exceptionem*, i. e. remedium, quo debitor contra actionem a creditore motam se defendit. (§. 214.) Est e. g. vel
 1. facti, vel juris. (§. 220.)
 2. dilatoria, vel peremptoria. (§. 221.)
 3. realis, vel personalis. (§. 222.)
 3. utriusque amittentium voluntate amissio jurium et obligationum fit per mutuum dissensum. (§. 205.)
 β. superioris voluntate amissio juris et obligationis fit, dum conceditur ab illo vel
 N. jus singulare, vel
 2. restitutio in integrum, hujus
 A. Definitio. Est actus, quo superioris auctoritate actus validi validitas tollitur. (§. 206.)
 B. Requisita, e. g. causa, propter quam restitutio faciendæ. Hæc causa est vel { generalis, }
 { specialis. (§. 207. seqq.)
 C. Effectus diversus, prout restitutio est vel { petita, vel }
 { impetrata, vel } denegata. (§. 209.)
 G. Conservatio jurium et obligationum, ejus
 a. Definitio. Est actus, quo efficitur, ut jura et obligationes in eo statu, quo nunc sunt, maneant. (§. 214.)
 b. Remedia, quæ ad hanc conservacionem faciunt, sunt:

α. Cau-

ad 1.

- 2. Cautio, i. e. quicquid praestat securitatem, obligationem ab eo, qui nobis obligatus est, expleri. (§. 225. p. 132.) Est vel
 - N. fidejussoria l. fideiussio,
 - 2. pignoratitia,
 - 3. juratoria,
 - 7. nude promissoria.
- 3. Referuatio, i. e. conseruatio juris et obligationis eo casu facta, quo adest periculum, *jus quaesitum amittendi*. (§. 226.)
- 4. Protestatio, i. e. conseruatio etc. *nonam obligationem contrahendi*. (§. 226. seqq.)
- 5. Noui operis nunciatio, i. e. iustus, vt destruens, vel aedificans ab opere incepto desistat. (§. 230.)
- 6. Cautio damni infecti, i. e. praestatio securitatis de refarciendo damno, si damnum infectum actu sequeretur. (§. 231. seq.)
- 7. Actio aquae pluuiæ arcendæ, i. e. actio, qua, propter periculum ob opus in praedio rustico factum imminens, agitur ad id, vt opus factum tollatur. (§. 233. 235.)

2. *Signa quaedam generalia, quibus Icti in scholis suis vnumur*, quæ sunt vel

- A. Voces, quarum alia sunt
 - a. præcise tempus respicientes, vnde oritur *Chronologia iuridica*, quæ est scientia, tempora secundum leges metiendi. In ea occurrunt
 - a. temporis diuisiones, quæ sunt vel
 - N. vulgares, veluti dies, qui vel
 - civilis, vel
 - naturalis. (§. 239.)
 - mensis,
 - annus. (§. 338. seqq.)
 - 2. Ictis propriæ, secundum quas tempus distinguitur in
 - 2. tempus iuridicum, i. e. quo omnes liciti actus iuridici expediri possunt; et in
 - ferias, i. e. quando omnes etc. *non possunt*, (§. 244.) et hæc in
 - a. diuinas et quidem vel
 - mobiles vel
 - immobiles.
 - b. humanas. (§. 245.) Dein distinguitur tempus in
 - B. continuum et vtile. (§. 246.)
 - C. definitum et indefinitum (§. 247.)
 - D. memoriale,
 - immemorabile, idque vel
 - absolutum
 - respectiuum. (§. 248.)
 - β. Modus, tempus computandi
 - 3. naturaliter
 - 4. civiliter. (§. 249.)
 - γ. Explicatio terminorum: Dies
 - 3. cecidit, i. e. quando obligatio *existere incipit*.
 - venit, i. e. quando obligationis expletio *peti potest*. (§. 250.)
 - b. non præcise tempus respicientes, sed alii termini technici iuridici generales, quales sunt e. g. Brocardicum, parcemia (§. 251.) as et vnica cum suis diuisionibus. (§. 253. seq.) Bona, (§. 255.) species, genus, quantitas, (§. 256.) facti, vel juris esse, (§. 257.) quæstio juris et facti, (§. 258.) ipso iure fieri, (§. 259.) quasi etc.
- B. Characteres, quorum alii respiciunt
 - a. allegationes legum (§. 264. Tab. I.)
 - b. delineationem cognationis in plano. (Tab. II.)
 - c. conjunctionem legatariorum. (Tab. III.)

23. *Computatio graduum*, vbi consideranda venit

- A. Cognatio, i. e. relatio personarum ad se inuicem per generationem orta. (§. 265. seq.) Hæc est vel
 - recta, eaque vel
 - adscendens,
 - descendens. (§. 268. seq.)
 - a. collateralis, quæ est vel
 - a. æqualis, vel inæqualis;
 - b. simplex, vel duplex;
 - c. bilateralis, vel vnilateralis. (§. 270.)
 - b. vera s. consanguinitas
 - a. affinitas, quæ est vel
 - primi } gradus. (§. 272.)
 - secundi }
 - tertiæ }
 - β. cognatio spiritualis,
 - γ. cognatio legalis. (§. 271.)
 - c. ficta, cujus species sunt
 - β. cognatio spiritualis,
 - γ. cognatio legalis. (§. 271.)
 - c. agnatio, vel
 - cognatio in specie sic dicta. (§. 273.)
 - legitima,
 - d. illegitima.
- B. Linca, i. e. series cognatorum. Est vel
 - recta, vel
 - adscendens,
 - descendens.
 - collateralis vel
 - æqualis,
 - inæqualis. (§. 275. seqq.)
- c. Delineatio cognationis in plano. (§. 278.)
- d. Computatio graduum ipsa vel
 - civilis,
 - canonica. (§. 279. seq.)

TOMVS II.
IVRISPRVDENTIA POSITIVA
THEORETICA.

Hæc pertractatur in hoc tomo secundum tres partes, quæ sunt jurisprudentia positiva
theoretica *privata*, *publica* et *genium*.

PARS I.
IVRISPRVDENTIA PRIVATA.

Hæc iterum secundum tres partes suas, quæ sunt jurisprudentia *privata politica*, *ecclesiastica*
et *feudalis* in totidem libris traditur.

LIBER I.
IVRISPRVDENTIA PRIVATA
POLITICA.

Præsentem librum absolunt

I. PRÆCOGNITA, in quibus exhibentur jurisprudentiæ *privatæ politicae*

1. *Definitio*. Est illa pars jurisprudentiæ, quæ continet jura et obligationes privatorum inter se, quæ nec feuda, nec externam religionis exercitium concernunt. Ejus
 2. *Fontes* sunt ejusmodi leges in Germania valentes, siue sint
 - A. *domesticæ*, (§. 1. pag. 195.)
 - B. *peregrinæ*, quales præcipue continet *Corpus juris Romani* (§. 2.) quod constat ex libris
 - a. *authenticis*, i. e. qui usum legalem habent (§. 3.) qui sunt
 - Institutiones divise in IIII. libros, hi in titulos, hi in rubricam et textum, hic in §§. et pr. (§. 6.)
 - Pandectæ divise in L. libros, hi in rubricam et textum, hic in pr. et *leges*. (§. 7. 8.)
 - Codex divise in XII. libros etc. (§. 9.) huic insertæ sunt *authenticæ*. (§. 10.)
 - Novellæ divise in VIII. collationes, hæc in titulos, præfat. capit. §§. et *epilog.* (§. 11. seq. 14.)
 - b. *apocryphis*, i. e. qui tantum usum doctrinalem habent. Quales sunt e. g. *Novellæ Leonis*.
 3. *Subsidia specialia*, qualia sunt *Antiquitates Romanæ* et *Germanicæ*, *Chronologia legum Roman.* *Critica* etc.

II. TRACTATIO IPSA. Hæc sistit IVS

I. RERVUM, i. e. complexum jurium et obligationum circa *res* competentium. Et hæc vel *jus*

1. *in re*, i. e. pars juris rerum, quæ continet jura et obligationes cum rebus connexas. Hujus species sunt:
 - A. *Dominium*, quod æque, ac reliquæ juris in re species, hic ita absolbitur, ut ejus 1) natura et indoles, 2) acquiritio, 3) amissio, et 4) conservatio montrentur. Domini vero
 - a. *Natura et indoles* conspiciuntur ex
 - a. *Definitione*. Dominium est jus proprium de re pro suo arbitrio disponendi. (§. 18. ad p. 160.)
 - β. *Contentis* in dominio juribus, quæ sunt:
 - N. *proprietas*, i. e. jus disponendi pro arbitrio de *substantia*
 - v. *ususfructus*, i. e. jus etc. - - - *usu*
 3. *jus possidendi*, i. e. jus etc. - - - *detentione*
 - γ. *Distinctione* in dominium
 - N. *limitatum* vel *illimitatum*, (§. 27.)
 2. *quiritarium* f. *legitimum*, vel *bonitarium* f. *naturale* (§. 28.)
 3. *verum*, vel *quali*. (§. 29.)
 7. *revocabile*, f. *interimdicum*, vel *irrevocabile* f. *perpetuum*. *ibid.*
 7. *plenum*, i. e. quod *nullo* jure in dominio contento est *deminitum*, (§. 26. 34.)
 8. *minus-plenum*, i. e. quod *aliquo* etc. Hoc dominium minus plenum est vel
 2. *Condominium* f. *communio* *positiva*, i. e. *dominium* *unius* ejusdemque rei *pluribus* competens pro partibus *indivisis*. (§. 44.) Hæc *communio* est vel
 - a. *universalis*,
 - particularis. (§. 45. 49. seq.)
 - b. *negotiatoria*, vel *universalis*,
 - particularis. (§. 51. seq.)
 - c. *simplex*.
 - conventionalis,
 - d. *incidens*. (§. 47.)
 - B. *Dimidiatum* *dominium*, i. e. *dominium* etc. pro partibus *divisis*. (§. 44.) Cujus species sunt:
 - a. *Dominium*
 - directum, i. e. pars proprietatis;
 - utile, i. e. pars proprietatis, *ususfructus* et *jus possidendi*. (§. 55.) Species rerum, quarum *dominium* in *directum* et *utile* *divisum*, ex mente *Doctorem* sunt:
 - I. *Emphyteusis*, i. e. *res*, cujus *dominium* *divisum* in *directum* et *utile* sub *conditione canonis* (*Symboli*, quo *dominium* *directum* *recognoscitur*) *annui* (*dominio* *emphyteusis*) *prestandi* (ab *emphyteuta*). Vnde intelligitur, quid sit *jus emphyteuticarum*. (§. 58. seq.)
 - II. *Prædia censitica*, i. e. propter *quæ* *census* (*annuus* *reditus* *realis*, quem *censita* *status* *annuo* *tempore* *domino* *census* *dare* *tenetur*) est *solvendus*. (§. 60. seq.)
 - III. *Superficies*, i. e. quicquid *supra* *terram* *eminet*, eidemque *cohaeret*. Vnde oritur *jus superficiarium*, vi *cujus* *quis* (*superficiarius*) *solo* *alietus* *superficiem* *impositam* *habere* *potest*. (§. 65. seq.)
 - III. *Feudum*, de quo *infra*.

I. r. A.

a.

b. Ser.

ad I. I. A. a.

a.

b. Servitus; i. e. jus cum re aliena connexum, aut ejus proprietatem, ita, vt dominus aliquod omittere debeat, aut ejus vsum fructum concernens. (§. 69. sq. ad p. 176.) Est vel

I. affirmatiua, vel negatiua (§. 72.)

II. continua, vel discontinua, (§. 74.)

III. qualificata, vel non qualificata. (§. 75.)

reals, eaque, ratione praedictorum, quibus seruitus inhæret, est vel

1. rustica, cujus species sunt e. g. seruitus itineris, actus, viar etc. (§. 79. seqq.)

2. vrbana, cujus species ad tres reducuntur classes, prout respiciunt vel

III. } A. ædificationem, e. g. oneris ferendi etc.

 } B. lumen et perspectum, e. g. ne luminibus officiat etc. (§. 83.)

 } C. aquam et sordes, e. g. fluminis, vel stillicidii recipiendi etc. (§. 84.)

personalis, (§. 73. 85. seqq.) cujus species sunt:

1. Viusfructus formalis, vi cuius quis percipit omnes rei alienæ fructus omnemque ejus vsum. Est vel

A. verus, (i. e. in re non fungibili) vel quasi (§. 85. seq.)

B. legalis, vel judicialis, vel priuatus. (§. 87.)

2. Vius, vi cuius etc. pro sua indigentia. (§. 88. seq.)

3. Habitatio, vi cuius quis percipit omnem adium alienarum vsuum, quem habitatio præstat. (§. 90.)

4. Opera seruorum, vi cuius seruitus quis omnem utilitatem ex operis serui alieni percipit.

c. Ius pignoris. (§. 93. seqq.) Eius

I. Def. Ius creditoris cum re debitoris connexum, vt, nisi debito tempore soluat debitum, ex eadem ipsi satis fiat.

II. Distinct. Hoc jus est vel

1. ius pignoris in specie sic dictum, vel jus hypothecæ. (§. 95.)

2. } voluntarium, hoc vel } publicum,

 } necessarium, quod vel } priuatum, (§. 97.)

 } expresse,

 } tacitum.

3. generale, vel speciale. (§. 99.)

III. Annexa sunt juri pignoris:

1. Oppignoratio, 2. Antichresis, 3. Ius relucendi, 4. Ius distrahendi,

5. Pactum commissorium.

d. Ius retractus, (§. 102. seqq. ad p. 189.) et quidem ejus

I. Definit. Est jus cum re aliena connexum, vi cuius eam, si alienata est, repetere licet ab eo, in quem per alienationem transiit.

II. Causæ, quales sunt 1. consanguinitas, 2. condominium, 3. vicinitas et 4. possessio partis prædij.

e. Ius bannarium, i. e. jus cum re aliena connexum, vi cuius dominus in nostram utilitatem aliquid facere tenetur. (§. 111. seq.)

b. Acquisitio domini. (§. 114. seqq. ad p. 195.) Eius

2. Distinctio in mediatam et immediatam.

3. Modi, (i. e. facta, quibus domini reddimur participes,) sunt vel

N. naturalis et juris gentium, et quidem vel

1. Originarii. Hi sunt

a. Occupatio, cujus species sunt } venatio,

 } occupatio bellica,

b. Accessio, (§. 120. seqq.) est vel } inuentio.

I. naturalis, cujus species sunt 1. fœtura, 2. alluuium, 3. auulsio, 4. insula,

5. aluei mutatio. (§. 123.)

II. industrialis, cujus species:

1. Adjunctio, cujus iterum species sunt: inclusio, adferruminatio, adplumbatura, inædificatio, scriptura, pictura.

2. Commixtio, cujus species: commixtio in specie sic dicta et confusio. (§. 126.)

3. Specificatio. (§. 172.)

III. mixta, cujus species sunt } plantatio,

 } factio, et

 } fructuum perceptio. (§. 128. seqq.)

3. derivatiuus est: Traditio, de qua supra p. 6: sub initium.

2. ciuiles. (§. 132. seqq.) Hi sunt vel

1. vniuersales, e. g. hereditatis acquisitio, bonorum possessio etc.

2. singulares, quales modi sunt a. vsucapio, b. donatio, c. legatum, d. fideicommissum singulare.

c. Titulus domini translatus, i. e. ratio legalis, vnde intelligi potest, tali facto dominium acquiritur posse. (§. 135. seq.)

c. Amissio domini. Hoc loco

2. casus, in quibus amissio fit, recensentur. Hi concernunt vel ipsum

N. Dominium. Amitti vero potest vel dominium

1. plenum, idque vel } in totum,

 } pro parte, dum vel } alter in condominium recipitur, vel

 } dominium dimidiatur. (§. 140.)

2. minus plenum, idque iterum vel } in totum, e. g. consolidatione et separatione. (§. 142.)

 } pro parte.

2. obligationes domino respondentes. (§. 143.) Hæc amittuntur per

I. I. A. C. a.

C

2. Ex-

ad I. I. A. c. u.

¶ Explecionem, (§. 143. p. 199.) quando scil. præstatur domino, quod ipsi vi domini præstandum. Et nisi hoc sponte fiat, per

¶ Actiones, quæ sunt quoad dominium

a. plenum { I. Reuindicatio } directa.
 { II. Actio Publiciana }
 { III. Actio rescissoria. }

b. minus plenum, et quidem quoad

I. Condominium: Actio { communi diuidendo, et
 finium regundorum. }

II. Dominium { directum,
 { vtile } { Reuindicatio } vtilis.
 { Actio Publiciana } }

III. Seruitutes: Actio confessoria directa.

III. Ius censiticum, bannarium, et in genere omnia iura specialia, quæ speciale in iure actionem non habent: Actio confessoria vtilis.

V. Ius pignoris: Actio Seruiana et quasi Seruiana s. hypothecaria.

¶ Cause amissionem domini operantes pertractantur, quales sunt, quoad amissionem per N. casum: mors, rei interitus etc. (§. 145.)

2. voluntatem vel { amitteritis dominium: alienatio in specie sic dicta. (§. 146.)
 { obligati: expletio. (§. 147.)
 { superioris: e. g. restitutio in integrum, amissiones penales, jus pignoris
 tacitum etc. }

d. Conseruatio domini, cuius modi sunt vel

a. generales e. g. prorestitutio, reueruatio, noui operis nunciatio etc. (§. 155.)

¶. speciales e. g. cautio usufructuaria, actio negatoria etc. (§. 149.)

B. Ius hereditarium, vbi iterum considerantur ejus

a. Natura et indoles, quæ elucet ex hujus juris

a. Definitione. ER vero jus, vi cuius quis admittendus est ad successionem (i. e. acquisitionem juris a defuncto in nos transmissi) (§. 19. 156.)

¶. Distinctione, pro diueritate modi, quo defertur, in

N. ordinarium, et hoc iterum, prout vel secundum Ius Civ. vel secundum Ius Prætorium defertur, est vel

¶. civile, quod, cum vel immediate per leges civiles, vel mediate per ultimam voluntatem interuenientem conferatur, est vel

a. legitimum, s. ab intestato. Vocantur vero a lege secundum Ius Rom. recentius s. Nou. 118. 127. ad successionem

I. cognati, qui sunt vel

1. ficti, (§. 166.)

2. veri, hi vel { illegitimi
 { legitimi, inter quos succedunt }

{ A. Descendentes, (§. 168. seq.)

{ B. Ascendentes, (§. 170.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

{ C. Collaterales, (§. 171. seqq.)

b. testamentarium, vbi consideranda veniunt vltimæ voluntatis

I. Definitio. Est dispositio, qua quis successionem suam determinat. (§. 177. seqq.)

II. Distinctio in { Codicillos, i. e. vicinam voluntatem, per quam quis determinat suam
 successionem ex parte.
 { Testamentum, i. e. ultimam voluntatem, per quam quis totam suam
 successionem determinat. De vtriusque subdiuisionibus infra in iurispr. practica.

III. Varia circa eam occurrentia, quæ hic explicanda, e. g.

Pro parte testatus, et pro parte intestatus decedere quis dicitur. (§. 180.)

ir. Legitima. (§. 183.)

III. Heredis institutio in vltima voluntate non omittenda. Hujus

1. Oppositum sunt { præteritio,
 { exhereditatio vel { rite } ficta. (§. 184. seqq.)
 { inique } }

2. Distinctio in heredis institutionem

A. primam, quæ est vel { necessaria,
 voluntaria. (§. 187. seqq.)

B. vltiorem, s. substitutionem, et quidem vel

a. directam, quæ est vel { regularis, eaque vel { vulgaris,
 { irregularis, s. mili- { pupillaris,
 tatis. { quasi pupillaris. (§. 189. seqq.)

b) obliquam, s. fideicommissariam.

V. Requisita vltimæ voluntatis, et quidem, si est testamentum, quoad

1. testatorem, ad cuius habilitatem refertur, quod testari non prohibeatur

A. natura, propter vitium { anime,
 { corporis. (§. 194. seqq.)

B. lege, vel propter { statum,
 { delictum.

2. bona, de quibus testari licet.

3. formam in LL. præscriptam, de qua infra in Iurispr. pract.

4. heredem qui est vel

I. I. B. a. N. ¶.

A. inha.

ad I. 1. b. a. N. 2.

A. inhabilis, idque vel simpliciter, vel propter statum delictum. (§. 197 p. 225.)
 secundum quid.

B. habilis. Hic heres est vel

a. necessarius, (§. 198. seqq.)

b. non necessarius, qui potest institui pure, sub conditione, cum onere, quo refertur

α. Legatum, i. e. quicquid ab eo, cui aliquid relictum ex defuncti voluntate alteri (i. e. legatario) gratis est prestandum. (§. 201-204. 209.)
 Legatum vero vel

N. Res, ex quarum diversitate oritur legatum

A.	generis, cujus species legatum speciei.	quantitatis, optionis.
B.	corporalium, e. g. legatum suppellectilis, mundi, etc.	liberationis, -- legatorius
C.	propriae rei. alienae	nominis, -- alius

β. Facta. (§. 210.)

β. Fideicommissum, i. e. quicquid ab anteriori herede ulteriori heredi restituendum. (§. 204. 207.) Est vel

N. expressum, vel tacitum. (§. 205.)

1. temporale, vel perpetuum, e. g. fideicommissum familiae.

2. uniuersale, vel singulare.

β. Praetorium, s. bonorum possessio (§. 162. 216.) quae est vel

a. edictalis, et haec vel ab intestato, testamentaria, vel contra tabulas. (§. 217. 214.)

b. decretalis, (§. 216. 222.) estque vel carboniana, ventris nomine.

γ. extraordinarium, (§. 224. seqq.) s. pactitium. Fit enim per pactum successorium, et hoc est vel

A. dispositiuum, vel acquisitiuum, cuius species vnio prolium, pactum confraternitatis, non - quo casu est vel conferuatiuum, gauerbinatus, renunciatiuum.

B. uniuersale, vel particulare.

C. unilaterale, vel bilaterale. (§. 225. 227.)

b. Acquisitio iuris hereditarii (§. 229. seqq.) ejusque vel

α. Ciuilis, quae fit vel ab herede, e. g. per hereditatis aditionem, jus accrescendi.

β. Praetorii, per petitionem bonorum possessionem.

γ. Pactitii, per pacta. (§. 237.)

c. Amissio, et quidem speciatim vel

α. iuris hereditarii. Tunc amissio concernit vel

N. ipsum jus hereditarium, idque vel

A. adhuc acquirendum, cuius amissionem operatur vel

a. Lex (§. 239.)

b. Pactum successorium renunciatiuum. (§. 225.)

c. Testamentum vitiosum, quod si vitiosum est nullum, inofficiosum, I. factio testatoris, testamentum dicitur vel ruptum. (§. 240. seq.)

II. citra factum testatoris, - - vel irritum, deftiturum. (§. 242.)

B. iam delatum. Hujus amissio contingit

a. si heres incapax institutus;

b. si heredi institutio pertinet ad ea, quae pro non scriptis habentur;

c. si hereditas instituta heredi tanquam indigno eripitur.

C. actu acquisitum. Hujus amissio fit non nisi per modos amittendi generales. (§. 243.)

γ. obligationem iuri hereditario respondentem, quae amittitur per iuris hereditarii expletionem, ubi occurrit hujus

A. Descriptio, i. e. ea expletio, quae tunc fit, cum non denegatur jus hereditarium.

B. Actio ad eam exigendam faciens est hereditatis petitio, quae

a. definitur per actionem, qua is, cui jus hereditarium denegatur, eum, qui illud denegat, cogit, vt praeter, ad quod praestandum vi iuris hereditarii est obligatus.

b. distinguitur in

I. ciuilem et praetoriam, (§. 246. seqq.)

II. qualificatam, cuius species sunt querela inofficiosi testamenti, simplicem, nullitatis.

III. fideicommissariam,

III. conuentionalem.

β. legati, quod amittitur vel

N. mediate, scil. vltima voluntate propter vitium quoddam in totum corrumpente; vel

2. immediate, scil. salua quidem vltima voluntate, sed tamen amittitur vel

I. 1. b. c.

2. per,

- ad I. l. B. c.
- A. per, vel factum testatoris. (§. 251. feq. p. 247.)
 B. citra
- d. *Conseruatio*, et quidem in specie
 a. iuris hereditarij fit vel per
 N. pactum successorium conseruatiuum, (§. 253. feq.)
 2. pactum hereditatis renunciate reseruatium, (§. 255. feqq.)
 3. implorationem iudicis pro administratione bonorum. (§. 257.)
 B. legati, e. g. per jus pignoris tacitum. (§. 258.)
- c. *Ius possessionis*, (§. 259. feqq.) vbi iterum consideranda veniunt ejus
 a. *Natura et ridoles*, que cognoscuntur ex hujus juris
 a. Definitione. Est jus possessori vi possessionis competens. (§. 259.)
 B. Differentia
 N. a jure possidendi, (§. 259. feqq.)
 2. a possessione, que est vel
 A. ciuilib, vel naturalis, (§. 264. feq.)
 B. iuris, vel corporalis, (§. 266. feq.)
 C. bonæ, vel malæ fidei, et hæc posterior vel
 { titulata,
 { non titulata, (§. 268. feq.)
 D. iusta, vel iniusta, et hæc vel
 { violenta,
 { clandestina,
 { precaria. (§. 170. feq.)
 E. vera, vel quasi. (§. 275. feq.)
- γ. *Distinctio*. Ius possessionis est vel
 N. affirmatiuum, i. e. concernens actiones *commiffiuas*. Cujus præcipue species sunt:
 A. Ius acquirendi per *prescriptionem*, (§. 275. feqq.) cuius
 a. Definitio in significatu
 I. strictiori et antiquo est acquisitio exceptionis per
 possessionem, et est vel {longi
 {longissimi } temporis.
 II. latiori et hodierno est acquisitio juris per prescriptionem.
 b. Differentia, que olim intercessit inter *prescriptionem* et *usucapionem* (i. e. *acquisitionem*
dominii per possessionem) et quatenus ea sublata. (§. 277. obseru. I. II. III.)
 c. *Distinctio*. *Prescriptio* in sensu latiori et hodierno est vel
 I. *Usucapio*, cuius species sunt { *Usucapio antiqua*,
 { *Prescriptio longi*
 { *longissimi* } temporis in certis casibus.
 II. *Prescriptio* in specie sic dicta, que est vel { *extinctiua*
 { *acquisitiua*, et hæc vel { *constitutiuua*,
 { *translatiuua*.
 D. *Requisita*. (§. 281.)
 B. Ius percipiendi et lucrandi fructus rei alienæ. Vbi inquiritur, quinam fructus, de quo-
 rum varia diuisione jam supra, p. 5. circa finem actum, a. b. vel m. fidei possessore
 sint restituendi.
 C. Ius faciendi impensas earumque restitutionem postulandi. Restitutio hæc differt
 pro diuersitate
 a. impensarum vel { *necessariarum*,
 { *utilium*,
 { *voluptuariarum*.
 b. possessoris vel { *bonæ*, vel
 { *malæ fidei*, ejusdemque vel { *titulati*,
 { *non titulati*, (v. supra ad p. 5. circa finem.)
 c. objecti, an scilicet { *in rem ipsam*, an
 { *fructuum percipiendorum gratia*. (§. 283. feq.)
2. negatiuum, i. e. concernens actiones *omiffiuas*. (§. 289. feqq.) Cujus species præcipue sunt:
 A. *Presumptio* pro possessore.
 B. Ius retentionis. (§. 290. feqq.)
- b. *Acquisitio* juris possessionis fit per
 a. possessionis vacuæ apprehensionem, (§. 295. feqq.) speciatim vero per
 B. constitutum possessorem, i. e. partum dere, quam quis antea proprio nomine possidebat, in posterum
 alieno nomine possidenda. (§. 300.)
 γ. *interdicta adipiscende* possessionis, cuius species: *interdictum*
 N. quorum bonorum, 2. quod legatorum, 3. *Saluianum*. (§. 304.)
- c. *Amiffio* fit per cessationem possessionis animo et corpore simul amiffæ.
- d. *Conseruatio*, que itidem fit per conseruationem possessionis. Hæc vero conseruatur vel
 a. solo animo, (§. 304. feqq.)
 B. *interdictis* possessionis vel { *retinendæ*, cuius species sunt *interdictum* { *vti possidetis*,
 { *recuperandæ* - - { *vti tribu*.
 { *unde vi*,
 { *de preario*,
 { *quod vi*, aut clam.
 γ. remedio spoli;
 B. defensione priuata, si fiat in continenti. (§. 306.)
3. *ad rem*. i. e. ea pars juris rerum, que continet jura et obligationes personales. (§. 307.) Hoc jus ad rem est vel
 A. *Ciuile*, i. e. pars juris ad rem continens jura et obligationes personales, que ex delictis *non oriuntur*. Horum
 iurium, et consequenter etiam iis *repondendum obligationum*, tres dantur species, que sunt:
 a. *Iura immediata*, vbi iterum consideranda veniunt eorum
 a. *Natura et indoles*, que cognoscuntur ex horum iurium

ad I. A. a. α.

N. Definitione: sunt vero ejusmodi jura, quæ ex solis legibus, nec simul ex interveniente actu juridico, oriuntur. (§. 308. ad p. 274.)

2. Speciebus, secundum certas classes, prout nimirum oriuntur hæc jura immediate ex lege, vel 2. absque omni facto in hujus generis jus et obligationem influente, quo perinet jus et, ex altera parte, obligatio ad exhibendum. (§. 313.)

3. facto quidem interveniente, quod vero non aliter considerari potest, quam ut conditio, sine qua non, quale factum est vel

a. interveniens inter debitorem et creditorem. Quo pertinent jura personalia immediata, quæ oriuntur immediate ex lege, occasione

- I. dationis ob causam, causa non secuta;
- II. - - - turpem, vel injustam causam;
- III. sine causa accepti;
- III. furti;
- V. omniæ expletionis vel

in loco, quo non facienda.

b. non interveniens inter debitorem et creditorem, sed quod est factum tertii, idque vel I. obligatorium. Quo pertinent jura personalia immediata, quæ oriuntur immediate ex lege, occasione

- 1. præpositionis et subsequens ejus, qui præpositus est,
- 2. jussus et subsequens ejus, qui ex jussu egit,
- 3. versionis in rem, et ejus, qui versionem fecit,
- 4. concessionis peculii, et ejus, cujus peculium concessum, subsequens. (§. 314.)

} facti obligatorii.

II. non obligatorium. Quo pertinet jus personale, quod oritur immediate ex lege, occasione jactus navis levandæ causa facti.

β. Acquisitio juri et obligat: personal. immediatarum. (§. 317.)

γ. Amisso. Hæc fit per modos amittendi generales, inter quos etiam expletio, quæ, nisi sponte fiat, exigenda est per actiones ad hæc jura persequenda competentes, et quidem vel

N. generales, quæ sunt } actio in factum,
condictio ex lege.

2. speciales, - - }
A. actio ad exhibendum,

3. conditiones in specie sic dictæ, quales sunt condictio

- a. causa data, causa non secuta,
- b. ob turpem causam,
- c. sine causa,
- d. furtiva,
- e. triticaria,
- f. de eo, quod certo loco.

E. actiones adjectivæ qualitatis, quales sunt actio

- a. exercitoria,
- b. inlitoria,
- c. quod jussu,
- d. de in rem verso,
- e. de peculio,
- f. tributoria.

b) Jura ex pollicitatione, vbi consideratur eorum

α. Natura et indoles. Hic exhibetur Pollicitationis

N. Definitio, quod fit promissio a promissorio non acceptata. (§. 321.)

2. Distinctio in A. pollicitationem in specie sic dictam. Hæc fit reipubl. vel alii vniuersitati.

B. votum. Hoc fit Deo.

3. Effectus. (§. 322.)

β. Acquisitio. Hæc fit per solam promissionem. (§. 323.)

γ. Amisso, quæ inter alios modos etiam evenit per expletionem exigendam actione ex pollicitatione.

c. Jura ex pacto, quorum

α. Natura et indoles, cum pro pactorum diversitate differant, hinc de Pactis

N. generalia quedam præmittuntur, quæ sunt Pacti

1. Definitio. Pactum est conventio, qua duo, vel plures in eandem promissionem consentiant. (§. 325.)

2. Distinctio. Est vero pactum Iure Rom. ratione obligationis vel

a. nudum, vel

b. non nudum, cujus species sunt:

- I. Pactum legitimum, i. e. si obligationem civilem producit *lex specialis*.
- II. Contractus, i. e. si obligationem - - *causa pacti*. Hi vero sunt vel
 - 1. stricti juris, vel b. fidei.
 - 2. unilaterales, vel bilaterales.
 - 3. veri, vel quasi, de quorum subdivisionibus paulo inferius.
- III. Pactum adjectum, i. e. si obligationem - - *accessio ad pactum non nudum*. (§. 328.)

E. Pacifcentes.

D. Objectum pactorum, et

E. Varia pluribus pactis communia. (§. 340. seq.)

2. Singulæ species jurium ex pactis recententur, secundum pactorum diversitatem,

A. quoad pacta, quæ secundum Ius Rom. ad certam pactorum classem referri possunt, qualia sunt pactum

a. nudum, quod jure } *Rom. tantum naturaliter* } obligat.
} *Germ. etiam civiliter* }

b. non nudum, cujus species sunt:

- I. Pactum legitimum modo definitum (§. 328.) quale est
 - a. Constitutum promissorium, i. e. quo quis promittit per pactum nudum, quod ex alia causa jam debuit, salva priori obligatione. (§. 344. 346.) Est vel constitutum

I.

A.

α.

β.

γ.

I.

D

A. pro-

ad I.	A.	α.	β.	I.	I.
					A. proprii, vel B. alieni
					debiti. (§. 345. ad p. 294.)
					2. Pactum hypothecae i. e. pactum legit. quo promittitur jus hypothecae. (§. 347. seq.)
					3. Donatio, i. e. pactum legit. quo promittitur gratuita dominii in alterum acceptantem translatio. (§. 349. seq.) Est vel
					A. mortis causa, vel inter vivos.
					B. simplex, vel remuneratoria.
					II. Contractus. (§. 326. 328.) Hic est, prout consensus vel ab vtraque, vel ab vna tantum parte verus adest, vel
					1. verus, et hic, prout ad suam formam in LL. prater causam quoque speciale nomen, et inde specialem actionem habet, nec ne, est vel
					A. innominatus, (§. 330. 356.) vt contractus
					a. do, vt des, cuius species est permutatio, (§. 358.)
					b. facio, vt des,
					c. do, vt facias,
					d. facio, vt facias.
					B. nominatus, (§. 330. seq.) qui, pro diuersitate causae, est vel
					a. realis, i. e. cuius causa, s. obligatio specifica ex rei traditione oritur. Qualis contractus est:
					α. Mutuum, quo vñs rei, quae vsu isto consumitur, alteri (i. e. mutuario) conceditur. (scil. a mutante) (§. 360. seq.)
					β. Commodatum, quo determinatus vñs rei, quae vsu isto non consumitur, alteri (commodatario) gratis conceditur (scil. a commodante). (§. 360. 363.)
					γ. Depositum, quo custodia rei alteri (i. e. depositario) gratis conceditur (scil. a deponente). (§. 360. 364.)
					δ. Pignoris contractus, quo jus pignoris in specie sic dictum alteri (creditori pignoratitio a debitore pignoratitio) conceditur. (§. 360. 365.)
					b. verbalis, i. e. cuius causa in verbis solenniter nuncupatis consistit. Hoc loco consideranda venit eius
					α. differentia a stipulatione. Haec posterior est oratio, qua, mediante interrogatione, et itacim subsecuta congrua responsione, promissio, et huius acceptatio fit. (§. 367. seq.)
					β. species quaedam est Fideiussio, cuius
					N. Definitio. Est pactum, quo aliena obligatio suscipitur.
					1. Distinctio in
					subsidariam, cuius constitutum debiti alieni, (v. supra in apice huius pag.)
					fideiussio, si mediante stipulatione facta est, quae tamen in Germania non requiritur.
					c. litteralis, qui est vel
					antiquus, vel
					nouus, s. contractus chirographarius, cuius causa est scriptura, qua quis se ex muruo debere confessus, licet nihil accepit, post biennium obligatur. (§. 374. seq.)
					d. consensualis, i. e. cuius causa in solo consensu later. Cuius species sunt:
					α. Emptio venditio, i. e. vbi dominium rei determinate pro determinato pretio, promittitur. (§. 379. seq.)
					β. Locatio conductio, i. e. vbi determinatus rei vsus, aut determinata opera, pro certa mercede promittitur. Est locatio conductio vel
					N. operarum, et quidem vel
					operarum in specie sic dicta
					operis (§. 383. seq.)
					locatio conductio.
					1. prima, vel sublocatio subconductio.
					2. relocatio reconductio, et haec vel
					expressa, vel
					non talis. tacita.
					γ. Emphyteuscos contractus, i. e. vbi constitutio emphyteuscos (v. supra p. 8. circa fin.) promittitur. (§. 379. 387.)
					δ. Societas, vbi collatio rei, aut opera, eo sine, vt lucrum et damnum commune sit, promittitur. (§. 379. 388.)
					e. Mandatum, vbi alteri negotium nostrum, (i. e. mandantis) nomine gerendum committitur, et commissum ab eo (mandatario) gratis suscipitur. (§. 379. 389. seq.) Est vel
					N. generale, vel speciale.
					7. cum libera, vel sine libera.
					2. in rem suam, vel in rem alienam.
					2. quasi contractus. (§. 392. seq.) Cuius species sunt
					A. Negotiorum gestio, (§. 396. seq.)
					B. Solutio indebiti, vel
					naturalis } tantum.
					ciuilis } tantum.
					mixti. (§. 397. seq.)
					C. Hereditatis aditio, (§. 402. seq.)
					D. Tutelæ, (§. 400. seq.)
					E. Hereditatis communis
					F. Rerum singularium communium } administratio.
					III. Pactum adiectum, supra p. 13. circa finem definitum. (§. 328. 406. seq.) Cuius

ad I. A. α. β.

- 1. Distinctio pro diverso suo effectu in pactum adjectum {conferuans, augens, minuens. (§. 406. seq. ad p. 318.)
- 2. Species, quales precipue sunt p. ctum

- A. additionis in diem,
- B. commissorium, s. lex commissoria,
- C. de retrovendendo,
- D. Proximifcos, quod est vel {conventionale, testamentarium, legale.

β. quoad pacta, quæ secundum Ius Rom. ad certam pactorum speciem referri *nequeunt*, qualia sunt:

- a. Contractus æstimatorius, quo res æstimata certo pretio traditur vendenda alteri, ut eam vel reddat, vel pretium determinatum soluat. (§. 413. seq.)
- b. Cambium negotiatum, quo datur (scil. a *Remittente*) pecunia (*Valuta*) alicui (*Trasfanti*) ita, ut ille pro certa mercede alio in loco sine danti, siue alii (*Præsenti*) cuidam, certo die solui (ab *Acceptante* i. *Trasfato*, curet. (§. 415. seq.)
- c. Contractus vitalitius, quo relictus vitalitii (i. e. determinatam vitam) emuntur venduntur.
- d. Sponsio, (§. 418.) e. Alfecuratio, (§. 419.) f. Bodmeria, (§. 420.)
- g. Contractus fortis, (§. 422.) h. Contractus luforius. (§. 423.)

β. *Acquisitio* fit, quam primum pactum est perfectum.
γ. *Amisio* fit modis

α. generalibus, e. g. solutione, compensatione, item expletione. Hæc nisi sponte fiat, exiguntur per actiones ex pactis, quales sunt, quoad pacta

- α. nuda, in Germania: conditio ex moribus. (§. 428.)
- β. non nuda, et quidem quoad ad

a. Pacta legitima: e. g. actio de constituta pecunia; Conditio ex l. 35. §. 5. C. de donat.
b. Contractus, eosque

- I. veros, et speciatim
 - 1. innominatos, vnica actio præscriptis verbis.
 - 2. nominatos, eosque
 - A. reales: { a. Conditio certi ex mutuo; b. actio { commodati } directa et contraria. { depositi } { pignoratitia }
 - B. verbales: conditio { certi } ex stipulatu. { incerti }
 - C. litterales: conditio ex chirographo.
 - D. consensuales: actio { a. emti, vel venditi; b. locati, vel conducti; c. emphyteuticaria; d. pro socio; e. mandati, vel directa vel contraria.
- II. quasi contractus:
 - 1. actio negotiorum gestorum;
 - 2. conditio indebiti; actio
 - 3. tutelæ,
 - 4. personalis ex testamento,
 - 5. familiæ eriscundæ,
 - 6. communi diuid. (§. 426. seq.)

c. Pacta adjecta: actio ex illo contractu, cui sunt adjecta.

β. speciali, qualis modus apud Rom. fuit *Acceptilatio*, eaque vel {Simplex, Aquiliana. (§. 429.)

b. Criminale, i. e. ea pars juris ad rem, quæ continet iura et obligationes, quæ ex delictis oriuntur. Horum iurum iis, quæ respondentium obligationum

a. *Natura et indoles* pro delictorum diuersitate differunt. Hinc de *Delictis*

α. generalia quædam premituntur, quæ sunt:
N. Definitio. Delictum est factum legi pœnali contrarium. (§. 431. seq.)

2. Ea, quæ circa delictum distinguenda, suntque
α. corpus delicti. (§. 436.) i. e. veritas facti, quo delictum commissum est.
β. agentes circa delictum, quales sunt:

- a. delinquens, i. e. qui solus delictum commisit.
- b. codeiinquentes, seu complices delicti, i. e. plures, qui simul idem delictum commiserunt.
- c. socii, (§. 437.) i. e. qui ad delictum alterius concurrerunt.

3. Distinctio delictorum. Sunt vero delicta vel

- α. {priuata, (§. 441.) vel publica, quæ sunt vel
 - a. ordinaria, s. publica in specie sic dicta, vel
 - b. extraordinaria, et hæc vel
 - I. nominata, vel
 - II. innominata, i. e. quæ non speciali, sed generali criminis stellionatus nomine veniant.
- β. delicta in specie sic dicta, (§. 443.) vel

crimina, quæ, prout certa pœna per speciales leges {vera, i. e. dolo } commissa. {notata, nec ne, sunt vel } {quasi, i. e. culpa }

I. A. α. β.

- ad I. a. α. β.
- C. { prima vice commissā, vel
 non - - - et hæc vel
 a. repetita, i. e. si sunt eadem delicta, eaque sunt vel { continuata, i. e. circa idem } obiectum re-
 { reiterata, i. e. circa diuersum } petita.
 b. concurrentia, i. e. si delicta sunt diuersa.
 D. facti vel permanentis, vel transcuntis, prout delicta vel relinquunt vestigia, vel non.
 7. Delinquentes, quis scilicet delinquendi capax sit habendus. (§. 444. ad p. 336.)
 7. Delictorum obiectum, quod sunt officia vel erga
 A. Deum,
 B. nos,
 C. alios, qui sunt vel { superior, s. respubl.
 { priuati. (§. 445. seq.)
 8. Varia pluribus delictis communia, e. g. quæ crimina reddunt grauiora, vel leuiora. (§. 447.)
 β. singulæ species iurium et obligationum ex delictis recententur, et quidem secundum delictorum diuersitatem, quoad delicta, quæ
 9. possunt ex iure Rom. ad certam delictorum classem referri, quo pertinent, quoad delicta
 A. vera, eaque
 a. priuata:
 I. Furtum, cuius
 1. Definitio secundum jus
 A. Rom. Est ablatio rei alienæ priuatæ mobilis, animo, eandem sibi habendi, inficio et inuito domino, facta. (§. 448.)
 B. Germ. Est *quelbet ipsius corporis rei alienæ ablatio, animo, eandem sibi habendi, inficio et inuito domino, facta.* (§. 451.)
 2. Distinctio secundum Ius Rom. in furtum
 A. rei, vsus et possessionis.
 B. manifestum, et nec manifestum. (§. 449.)
 II. Rapina, i. e. violenta ablatio rei alienæ priuatæ mobilis, animo, eandem sibi habendi, facta. (§. 453.)
 III. Damnum injuria datum, i. e. corruptio rei alienæ nullo jure facta a libero homine. Cujus cognata sunt { pauperies, et
 { noxa. (§. 454. seq.)
 IIII. Injuria, i. e. dictum factumue, quo alterius existimatio læditur. Est vel
 1. realis, vel verbalis.
 2. mediata, vel immediata.
 3. simplex, vel atrox. (§. 457. seq.)
 β. publica delicta, eaque
 I. ordinaria. Hæc sunt vel contra officia potissimum
 1. erga nos. Ad hæc secundum Ius Rom. pertinent: A. Adulterium; B. Stuprum; C. Sodomia; D. Inceitus; E. Lenocinium. (§. 460. seq.)
 2. erga alios, quæ committuntur immediate lædendo
 A. superiorem, vel rempubl. Suntque a. Perduellio, b. Crimen læsæ majestatis, c. Vis, quæ est vel priuata, vel publica, cuius superioris species sunt a. Raptus et b. Stuprum violentum. Crimen d. peculatus, e. de residuis, f. ambitus, g. repetundarum et h. annonæ. (§. 474.)
 B. priuatos, qualia delicta sunt a. Plagium, b. Falsum, crimen c. ficiarium, d. veneficorum, e. incendiarium; f. Parridium. (§. 475. seq.)
 II. extraordinaria, quæ committuntur per facta, quibus
 I. intenduntur alia delicta, ad quam classem pertinent:
 A. Sollicitatio alienarum nuptiarum, quod delictum pudicitiam alienæ vxoris atrentando
 B. Interpellatio de stupro, quod delictum vel solute pudicitiam atrentando, vel puero stuprum persuadendo
 C. Crimen directariatus, quod animo furandi in aliena cœnaculo se dirigendo } aliquis committit.
 2. non intenduntur alia delicta. Hæc immediate vel
 A. saluti rei publ. aduersantur, et sunt: a. abactio partus, b. crimen collegii illiciti, c. disruptio aggerum, et d. crimen dardanariatus, i. e. quo quis quaruicunque mercium caritatem contra publicam salutem inducit. (§. 480. seq.)
 B. in priuati injuriam tendunt, quoad ea, quæ
 a. habent similitudinem cum furto. Hæc sunt α. crimen faculariorum, β. Abigeratus, γ. Furtum balnearium, δ. Expilatio hereditatis, ε. Expilatio, ζ. Termini motio. (§. 483.)
 b. non - - -. Quæ sunt: α. Effractio, β. Receptorio, γ. Præuercatio, δ. Conculsio, ε. Sepulcri violatio, et ζ. Scopelismus, quo quis lapidem in agro, instar indicii, eum, qui agrum illum coluerit, insidias ejus, qui scopulos posuit, fore periturum. (§. 484. seq.)
 B. Quasi delicta, qualia secundum Ius Rom. sunt:
 a. Imperitia iudicis male iudicantis.
 b. Dejectio, vel offusio ex cœnaculo, vel alia ædium parte:

I.

a.

N.

c. Possi-

ad I. a. N.

c. Pofitio, vel fufpenfio ejus, quod, fi ceciderit, tranfeuntibus nocere poteft.
 d. Damnum in naui, caupona, vel ftabulo a famulis datum. §. 436. feqq. ad. p. 356.)
 2. non poffunt fecundum jus Rom. ad certam delictorum claffem referri. Hac funt vel contra officia poffiffimum erga

2. Nos, vt a. Aurochiria, b. Procurata fertilitas, c. Maftratio, d. Fornicatio, e. Bi-
 gamia, f. Concubinatus. (§. 490)

3. Alios, quae delicta fpectant magis vel
 a. publicam caufam, vt I. Pacifragium, II. Diffidatio, III. Seditio, et IIII. Obfelfio viarum.
 b. priuatorum laefionem, vt

I. Homicidium, fiue fit { simplex, fiue }
 { qualificatum, quale eft }
 1. Latrocinium,
 2. Affaffinium,
 3. Homicidium proditorium,
 4. Parricidium,
 5. Veneficium.

II. Delicta monetaria, quae quis perpetrat, monetam vel {
 1. cudendo,
 2. adulterando,
 3. expendendo.

III. Vfuraria prauitas. (§. 492. feq.)

b. Acquisitio iurium et obligationum ex delictis fit eo ipfo, cum delictum eft commiffum. (§. 494.)

c. Amiffio fit voluntate

a. jus amittentis, fpeciatim et quodammodo per renunciacionem. (§. 495)

β. obligationem amittentis etiam per experionem, quae exigitur vel per

N. Actiones, quae Iure Rom. funt vel { populares,
 non - (§. 497)

2. Accufaciones, { N. reftitucionem, vel

γ. superioris, et quidem vel per { 2. aggratiacionem, vel hodie per

3. abolicionem. (§. 498)

II. PERSONARVM jus, quod in genere eft complexus iurium et obligationum, quae a ftatu pendent. Hoc jus, fecundum qualitates hominum vel phyficas, vel morales, in duas abit species, quae funt:

I. Iura et obligations, quae a ftatibus naturalibus pendent. Hujusmodi iurium et obligationum

A. Natura et indoles differunt pro diuerfitate fpecierum ftatus naturalis. Vnde traditur hujus

a. Definitio. Status naturalis eft, qui determinatur per qualitates hominum phyficas. (§. 499. feqq.)

b. Diftinctio. Sunt vero ratione hujus ftatus homines

α. non dum nati. Hi habentur pro natis, quoties de ipforum fauore agitur. (§. 504. feq.)

β. nati. Hi funt quod ad

N. fexum vel A. mares, vel B. foeminae, vel C. hermaphroditi.

2. coitum vel { A. legitimi, }
 { B. illegimi, et hi vel }
 a. naturales,
 b. fpurii,
 c. vulgo quaefiti,
 d. inceftuofi. (§. 506.)

3. qualitates, et quidem
 A. animae, tunc homines funt vel { a. fanxae mentis, vel
 b. dementes, vel
 c. furiofi, vel
 d. mente capti. (§. 508.)

B. corporis, et quidem refpectu
 a. organorum fenforiorum, funt vel { defectu fenfuum laborantes, vel
 non

b. reliquarum corporis partium, funt vel partus { regulares, vel
 irregulares, vt monftum.

7. aetatem, cujus ratione funt vel { impuberes, qui vel { infantes, vel
 A. minorennes, et quidem vel { infantiae majoris, vel { pro-
 res, hique vel { pubertati } ximi.

B. majorennes. (§. 510.) { puberes, qui funt in pubertate vel { plena,
 minus plena.

B. Acquisitio fit cum ipsis ftatibus. (§. 511.)

C. Amiffio ejusmodi iurium et obligationum fit partim

a. cum ipsis ftatibus, id quod accidit vel per

α. naturam, vel

β. fictionem, quo refertur legitimatio vel per { N. oblationem curiae,
 2. fequens matrimonium,
 3. refcriptum principis. (§. 513.)

b. faluo ftatu, quo cafu amiffio fit per modos, iura et obligations amittendi, generales, excepta tamen ceffione. (§. 512)

D. Conferuatio fit, quam diu ftatus durat, per modos, iura et obligations conferuandi, generales. (§. 515)

2. Iura et obligations, quae pendent a ftatibus ciuilibus, ifque vel

A. in fpecie fit delictis. Hic iterum omnia redeunt ad hujusmodi iurium et obligationum

a. Naturam et indolem. Quae cum differant pro diuerfitate fpecierum ftatus ciuilibus, hic itaque

α. definitur per illum ftatum, qui determinatur per qualitates morales, a quibus iura et obligations de-
 pendent. Hic ftatus

β. diftinguitur pro diuerfitate hujus generis qualitarum in ftatum

N. Libertatis, (§. 517. 520. feq.) vi cuius homines funt vel

A. ferui, qui nobis funt vel

a. Romani. Hac refertur dominica potestas tam in genere, quam in fpecie Roma-
 norum, et quidem jure { antiquo et
 nouo. (§. 525. feqq.)

A. 2. N. 2.

b. Ger.

ad A. a. N. 2.

- b. Germanici, qui appellantur homines proprii, a quibus quam maxime differunt frustici, et
serui mercenarii
(§. 518. fq. ad p. 394.)
- §. liberi, qui sunt vel ingenui,
libertini. (§. 524)
2. Ciuitatis, (§. 515.) de quo statu ejusque opposito, scil. peregrinitate, præcipue in Germania infra agetur.
3. Familiæ, cujus status respectu homines sunt vel
2. sui juris, i. e. nec dominice, nec patriæ potestati subiecti.
- §. alieni juris, i. e. qui alterutri subiecti sunt potestati. Hoc loco exponitur *patria potestas*, et quidem per ejus
- a. Definitionem. Est jus, quod parentibus in liberos competit. (§. 533.)
- b. Distinctionem in immediatam et mediata.
- c. Effectus apud Romanos jure antiquo, et
nouo. (§. 534. feqq. 340.) quo pertinet jus patris circa peculium filiale, quod est complexus bonorum filii filiaque familiæ. Est vel
- I. militare, et hoc vel castrense, vel quali castrense.
- II. paganum, vel profecitium,
aduentitium, idque vel regulare,
irregulare. (§. 537. feqq.)
- b. *Acquisitionem.* Iura et obligationes ex statibus in specie sic dictis, vni amittuntur et conseruantur, ita etiam acquiruntur cum his statibus ipsis. Acquisitio vero status
- a. libertatis fit vel per N. natiuitatem,
2. manumissionem. (§. 533. feqq.)
- β. familiæ fit vel per N. natiuitatem, ex iustis scil. nuptiis,
2. legitimacionem,
3. adoptionem, quæ est vel in specie sic dicta,
arrogatio. (§. 546. feqq.)
- c. *Amisionem.* Hæc fit speciatim per capitis diminutionem
- a. maximam, quæ facit *seruum*, N. Legitima,
2. Anact. fiana,
3. Iustiniana. (§. 532. feq.)
- β. mediam, - - - peregrinum.
- γ. minimam, - - - *patrem vel filiam fam.* Minima fit Emancipatione eaque vel
- d. *Conseruationem*, quæ fit speciatim, si ejusmodi status alicui denegeretur, per actionem præjudicalem affirmatiuam. (§. 554.)
- B. vulgaribus. Iura vero et obligationes, quæ hos status afficiunt, sunt illa iura et obligationes, quæ dependent a
- a. statibus respicientibus hominum
- α. Ordines. (§. 555. feqq.) Hic occurrit
- N. Distinctio ordinum in
2. antiquos, vi quorum homines in Germania olim erant vel
- a. Serui. (§. 555. feq.) ingenui, iique vel nobiles, vel
libertini. ingenui in specie sic dicti.
- b. Liberi, et hi vel ingenui,
libertini.
- §. hodiernos, secundum quos homines in Germania sunt vel
- a. proprii, vel
- b. liberi, hique vel
- I. non nobiles,
- II. nobiles. Nobilitas vero Germanis hodie est vel
1. superior, quam constituunt A. Principes, B. Comites, et c. Barones.
inferior, - - - nobiles simpliciter sic dicti. (§. 557. feq.)
2. personalis,
gentilitia, hæc vel antiqua, s. auita,
noua. (§. 559. feq.)
2. Acquisitio iurum et obligationum a statu nobilitatis pendendum fit vel per
2. natiuitatem, vel per
- §. collationem nobilitatis.
3. Amissio fit cum ipsa nobilitate vel per
2. priuationem in poenam, vel
- §. spontaneam renunciationem factam vel expresse, vel
tacite.
- β. Dignitates, (§. 561. feqq.) quæ etiam in Germania maxime differunt, vnde consideratur eorum
- N. Distinctio in 2. majores, e. g. dignitas Electoralis, Ducum, Comitum.
3. minores, vt Equitum S. R. I. item gradus academici. 2. præcedentiam,
3. titulos, et
C. insignia.
2. Effectus ad jurisprudentiam priuatam pertinens, qui versatur præcipue circa
3. Acquisitio iurum et obligationum inde dependentium fit per collationem ab eo factam, cui jus, dignitates conferendi, competit.
7. Amissio accidit vel per dignitatis priuationem, vel
renunciationem.
- γ. Officia publica, i. e. per quæ ex parte fit reipublicæ administratio. Hanc alia respiciunt
- N. immediate, qualia gerunt ministri principis publ. de quibus infra in jurispr. publ.
2. mediate. (§. 572.) Ejusmodi officia publica gerentes sunt vel
2. tales, qui regunt vniuersitates principi immediate subiectas, e. g. magistratus in vrbibus municipalibus; vel
- §. tales, qui sub eorum directione vniuersitati præstant munera publica personalia. Hinc inferuntur
- h. I. *muneris publici*
- a. Definitio. Est onus, quod quis in vrilitem totius vniuersitatis subire tenetur. Quod cum vel tantum actiones nostras, vel tantum bona nostra, vel actiones et bona simul afficere possit, inde enascitur
- b. Di-

ad a. 7.

b. **Distinctio muneris publici in I. reale, II. personale, et III. mixtum.** Munus vero publicum personale
 1. publicum, i. e. per quod *tutius* } vniuersitatis vtilitas immediate promouetur. §. 573. seq. ad p. 387.) (subdiuiditur in
 2. priuatum, i. e. per quod *membris* }

Inter status vero, qui ex muneribus publicis personalibus oriuntur, precipui sunt status *lucrosus* et *Curatoris*, qui hic pertractantur

A. secundum jus Rom. vbi occurrit

a. Definitio

- α. Tutoris, quod fit is, qui publica auctoritate constitutus, vt impuberis actiones dirigat.
- β. Tutelæ, quod fit munus tutoris.
- γ. Pupilli, - - is, qui in tutela est.
- δ. Curatoris, - - qui publ. auctoritate constitutus, vt hominis sui juris non amplius impuberis, vel etiam impuberis in subsidium tutoris, actiones dirigat.

ε. Curatellæ, quod fit munus curatoris. Hæc est vel { minorum, vel }
 { majorum. (§. 577. seq.) }

b. Officium, et quidem

- α. proprium
 N. tutori, quod redit ad { pupilli educationem, }
 { honorum ejus administrationem, }
 { interpositionem auctoritatis, (i. e. expressam approbationem ejus, }
 { quod cum pupillo geritur.) }
- 2. curatoris, quod redit principaliter ad administrationem honorum.
- β. commune vtrique est redditio rationum gestæ tutelæ et curatellæ (§. 581.)

c. Acquisitio horum statuum indeque resultantium iurium et obligationum quoad

- α. tutores fit per tutelæ
 N. delationem, que diuersis modis accidit. Inde oritur distinctio in tutelam
 A. testamentariam, { a. agnatorum, }
 { b. patronorum, }
 B. legitimam, eamque vel { c. parentum, }
 { d. fiduciariam. (§. 581.) }
 C. datiuam. (§. 582.)
- 2. delatæ susceptionem, que fieri debet semper, nisi adit excusatio, i. e. causa, que impedit, aliquem tutorem esse. Estque vel necessaria, vel voluntaria. (§. 584.)
- β. curatores, circa quos eadem valent, que de acquisitione tutelæ dicta, nisi quod curatella minorum fit tantum datiuæ.

d. Amissio horum statuum indeque fluentium iurium et obligationum quoad

- α. tutores fit variis modis, veluti
 N. pubertate,
 2. morte naturali tam tutoris, quam pupilli;
 3. capitis diminutione,
 7. euentu dicit, vel conditionis, ad quam tutor datus;
 7. exculatione,
 7. remotione suspecti tutoris.
- β. curatores, vbi hæc amissio fit iisdem modis in regula, vt apud tutores, speciatim vero quoad curatellam
 N. minorum per majorenitatem vel { ve am, vel }
 { sciam, que oritur ex imperata venia utatis. }
 2. majorum, si cessat impedimentum, ob quod quis est in curatella. (§. 588.)

e. Conseruatio, cui interuit, ratione

- α. statuum ipsorum: actio præiudicialis;
- β. iurium et obligationum inde nascentium: actio tutelæ, que ad curatellam extensâ appellatur actio tutelæ vtilis, etique vel { directa, vel }
 { contraria. }

B. secundum jus Germanicum, dum differentia juris Rom. et Germ. quoad hæc doctrinam indicantur. (§. 590.) e.g. differentia inter tutelam et curatellam minorum in Germania cesianis.

δ. Vitæ genus, quo alii sunt e.g.

- N. milites, (§. 591. seqq.) Hi sunt vel
 A. actu militantes, vel
 B. non - - qui sunt vel { veterani, vel }
 { missi, et quidem per missionem vel { causariam, }
 { lignominiosam. }
- 2. litterati, qui sunt vel graduati, vel non graduati. (§. 594. seqq.)
- 3. mercatores. Mercaturæ causa sunt nundinæ, eaque vel
 A. hebdomadales, vel annuæ;
 B. provinciales, vel imperiales. (§. 597. seqq.)
- 7. opifices, vbi occurrit A. magistri, B. bœthi, et C. tyrones.
- ε. Famam, secundum quam homines vel
 N. integræ famæ sunt, i. e. qui adhuc habent } iura bonæ famæ. Est vero infamia vel
 2. infamia laborant i. e. qui amiserunt }
 A. iuris. Hæc species infamæ (quam quis vel immediate i. e. etiam absque sententia }
 { iudicis, vel mediate incurrit,) est ob actiones in legibus expresse pro infaman- }
 { tibus declaratas } { facta priuatio bonæ }
 B. facti, i. e. ob actiones minus quidem rectas, in legibus tamen expresse pro infaman- }
 { tibus non declaratas } { famæ. (§. 614. seqq.) }
- C. leuis notæ macula, i. e. ob actiones arbitrarie indecoras

ζ. Fortunam et facultates, quarum ratione homines sunt vel integræ fortunæ, vel personæ miserabiles. (§. 617.)

b. statu conjugali, (§. 618. seqq.) vbi

α. Generatim quædam definitionem et distinctionem conjugii concernentia præmittuntur. Hic igitur occurrit connubii

ad b. a.

N. Definitio. Connubium vero h.l. est societas inita fobolis procreanda gratia.

2. Distinctio. (§. 619. seqq. ad p. 401.) Hoc connubium est vel

1. concubinatus, i. e. connubium inutum, forma in legibus præscripta *non obstruata*. Cujus species sunt
 a. matrimonium conscientia, i. e. concubinatus ad *vite* } tempus.
 b. matrimonium ad thalac, i. e. - - *certum tantum* }

2. conjugium, i. e. connubium, *obstruata* forma in legibus præscripta, inutum. Cujus species sunt:

a. Matrimonium ad morganicam, i. e. conjugium, quoad uxorem et liberos, eum effectum conjugii, vt de ordine, dignitate et iuribus familiae mariti et patris participant, non producens. Estque vel legale, vel pactitium.

b. Matrimonium putatum, i. e. quod, ob impedimentum ab vtroque, vel vno saltem conjugum ignoratum, subsistere nequit.

c. Matrimonium reitauratum, i. e. conjugium posterius, quod dissoluto priori eadem personæ inierunt.

d. Conjugium virgineum, i. e. conjugium absque carnali copula.

3. Speciatim status conjugalitatis pertractatur, et quidem secundum

N. Iura et obligationes conjugum, quæ sunt vel

1. mutua, vel alteri conjugum propria;

2. recipientes vel bona, vel personam conjugis. Bona hæc sunt vel

a. Dotalia, s. *dotem* (i. e. *quicquid per uxorem marito assignatum est ad ferenda onera conjugii*) constitutientia. (§. 623.)

b. non dotalia. (§. 624.) Quo pertinent

I. Paraphernalia bona, i. e. omnia vxoris bona præter dotem. Hæc sunt vel
 1. in specie tantâ, vel
 2. receptitia, i. e. si vxor ea sibi plene referuauit.

II. Donatio propter nuptias, i. e. quicquid per maritum vxori in securitatem dotis assignatur.

III. Dotalicium, i. e. quicquid per maritum vxori adsignatur ad suam post mortem mariti sustentationem.

III. Morgengabæ, i. e. quicquid a marito vxori primo mane oblatum, in signum consummati conjugii.

IV. Munera nuptialia, i. e. quæ ab amicis offeruntur nouiter nuptis.

2. Acquisitionem status conjugalitatis, quæ fit per conjugium legitimum. Hoc vero vult, vt

1. personæ sint habiles; (§. 626. seqq.) quales sunt omnes, nisi oblet vel

a. impotentia generandi et concipiendi; vel

b. specialis legum prohibitio. Leges vero certas personas a nuptiis arcent vel propter

I. cognationem, et quidem vel
 I. cognationem, et quidem vel } consanguinitatem, vel
 II. decorum, e. g. si Christianus Iudeam } affinitatem. (§. 627. seqq.)
 III. damnum merendum, e. g. si tutor suam adhuc pupillam } ducere vellet.

2. forma in legibus præscripta obseruetur. (§. 629.) Quo pertinent

a. Sponsalia, i. e. pactum, quo mas et femina sibi inuicem promittunt, se conjugium inire velle. (§. 630.) Sunt vel

I. de futuro, i. e. vbi solus *sponsalitiu* } consensus declaratur. (§. 631. seqq.)II. de presenti, i. e. vbi *matrimonialis* }

III. conditionata, vel pura. (§. 634.)

b. Proclamatio desponsatorum;

c. Copulatio sacerdotalis, et

d. Copula carnalis. (§. 629. 636.)

3. Amissionem status conjugalitatis, quæ fit vel conjugii

1. Dissolutione, (§. 637. seqq.) quæ accidit vel per } diuortium, vel
 mortem vnus conjugis.

2. annulatione, s. actu, quo conjugium illegitimum tollitur. (§. 640. seqq.)

c. statu heredis, vbi consideranda veniunt

1. Iura et obligationes ex hoc statu oriundæ, quæ sunt vel

N. defuncti, e. g. obligatio soluendi eis, quod defunctus contraxit, alienum.

2. heredis, qua talis, quorum spectat, quoad

1. Iura, præcipue jus detrahendi quartam } Falcidiam in legatis.
 Trebellianicam in fideicommissis.

2. obligationes, quo præcipue pertinet

a) prætorio legatorum et fideicommissorum. (§. 644.)

b. diuisio hereditatis, ad quam coheredes adigi possunt actione familiae erciscundæ. (§. 645. seqq.)

c. collatio, i. e. imputatio ejus, quod coheres jam accepit a defuncto, in portionem hereditariam.

2. Acquisitio et

1. Amissio hujus status cum ipsius juris hereditariæ acquisitione et amissione conjunctæ sunt. (§. 229. seqq. 652. seqq.)

d. eo statu, quo plures homines simul sumti constituunt vniuersitatem personarum. (§. 654. seqq.) Est enim vniuersitas vel

a. rerum, de qua supra p. 5. in medio. Vel, vt h. l.

b. personarum, i. e. ceteris hominum in republ. ad certum et stabilem finem in perpetuum confociatorum. Est vel

N. major, e. g. municipia, academia.

minor, e. g. mercatorum et opificum.

2. inordinata, vel ordinata, ad quam pertinent officiales, quorum præcipui sunt

1. administratores rerum } vniuersitatis. (§. 659.)
 2. syndicus
 3. director

TOMI II. PARTIS I. LIBER II.

DE

IVRISPRVDENTIA PRIVATA ECCLESIASTICA.

Hunc quoque librum absoluunt

- I. PRAECOGNITA, in quibus exhibentur jurisprudentiae privatae *ecclesiasticae*
1. *Definitio*. Est illa pars jurisprudentiae, quae continet jura et obligationes privatorum inter se, quae externum religionis exercitium concernunt. (§. 661. seqq. ad p. 419.)
 2. *Distinctio*, pro diversitate religionis, et inaeque ecclesiarum Germanicarum, in jurisprudentiam ecclesiasticam
 - A. Pontificiorum, et
 - B. Protestantium. (§. 661.)
 3. *Objectum* hujus jurisprudentiae partis consistunt
 - A. Actiones externum religionis exercitium concernentes,
 - B. Res, et
 - C. Personae } cultui diuino externo inservientes.
 4. *Fontes*, quales sunt
 - A. Corpus juris canonici, ubi notatur hujus
 - a. diuisio in libros, quibus constat,
 1. authenticos, (§. 663. seqq.) qui sunt
 1. N. Decretum, cujus pars
 - prima Distinctiones CI. cum suis canonibus horumque inter-
dum paragraphis
 - secunda Causas XXXVI. cum suis questionibus harumque cano-
nibus, speciatim vero tractatus de penitentia distinctiones } allegandas continet. (§. 665. seqq.)
 - tertia Distinctiones V. de consecratione cum suis canonibus ho-
rumque paragraphis
 2. Decretales, quibus comprehenduntur decretales
 1. GREGORII IX. f. quinque decretalium libri, qui titulis, et hi capitibus, haec vero nonnun-
quam paragraphis distinguuntur.
 2. BONIFACII VIII. f. liber sextus decretalium, qui quoque in libros, et hi in titulos et ca-
pita diuiduntur. (§. 669. seqq.)
 3. CLEMENTINAE diuise in quinque libros, hi in titulos, et hi in capitula. (§. 671. seqq.)
 4. EXTRAVAGANTES IOHANNIS XXII. distinctae XIII. titulis, haeque capitulis, (§. 671.)
 5. - - - COMMUNES distinctae in V. libros, (quorum tertium quintus statim excipit)
libri in titulos, et tituli in capitula.
 2. apocryphos, qui sunt
 1. LANCELOTTI Institutiones,
 2. Liber septimus decretalium.
 - b. allegatio. (§. 666. 668. 670. seqq.)
 - c. auctoritas, quae in Germania est restricta e.g. per } Concordata nationis Germ.
} Concilium Tridentinum.
} Pacem religios. et O-naburg. (§. 677. seqq.)
 - B. Corpus juris Rom. quatenus de sacris disponit.
 - C. Concilia, quatenus ab Imperatoribus Germ. vel confirmata, vel eorum tacito consensu recepta.
 - D. Leges imperii, quatenus jura et obligationes circa externum religionis exercitium aliquid de-
terminant.
 5. *Subsidia* specialia jurisprudentiae privatae ecclesiasticae, quae sunt:
 - A. Antiquitates ecclesiasticae et historia ecclesiastica.
 - B. Theologia Protestantium et praecipue Pontificiorum.
 - C. Critica, et Scriptores huc pertinentes (§. 679.)
- II. TRACTATA IPSA, in qua jura et obligationes circa externum religionis exercitium pertractantur ratione
- I. LITURGIAE, quae, in sensu latiori sumta, est determinatus modus, cultum diuinum externum peragendi. In quo signi-
ficatu ad eam spectant:
 1. *Actus ipsi, quibus cultus diuinus externus peragitur*, quales sunt:
 - A. Praeces, eaeque vel privatae, vel publicae, ubi ostenditur, quid circa has, eaeque ac libros precationum juris
sit. (§. 688. seqq.)
 - B. Hymni, quorum species sunt Collectae (§. 694.)
 - C. Jejunium, cujus
 - a. Definitio. Est abstinencia totalis a cibo usque ad vesperam.
 - b. Differentia ab Abstinentia, i. e. si quis aliqua determinata victus specie non vitetur. (§. 695.)
 - c. Distinctio in jejunium
 - a. voluntarium, (§. 696.) et
 1. N. legitimum,
 2. votiuum,
 3. poenitentiale.
 - β. necessarium, quod est vel
 1. N. legitimum,
 2. votiuum,
 3. poenitentiale.
 - D. Veneratio Sanctorum, (§. 698.) quam eaeque, ac jejunium necessarium poenitentiale, Protestantes ignorant. (§. 699.)
 - E. Vota,
 - F. Peregrinationes Pontificiorum religiose,
 - G. Juramenta,
 - H. Concionēs, earumque

ad I. I. II.

- a. Differentia a catechisationibus et orationibus funebribus.
 b. Species e. g. Prob. item Clasi. Pred. gen.
 c. Annexi, e. g. denunciatio et suggestio. Item quid circa conciones juris sit. (§. 707. seqq. ad p. 432.)
- I. Sacramenta, quorum doctrina inter Pontificios et Protestantes tantopere diuersa hic pertractatur
1. generatim secundum eorum
- a. Definitionem n. Est vero sacramentum signum visibile gratiae divinae inuisibilis.
- b. Distinctionem. Sunt enim sacramenta ex mente Pontificiorum vel
- N. { necessaria, i. e. sine quibus salus aeterna ratione cuiusdam individui obtineri nequit. Qualia illis sunt: baptismus, confirmatio, poenitentia, eucharistia et extrema unctio.
 } voluntaria, qualia sunt ordo et matrimonium. (§. 706. 711. obs. I.)
2. { imprimentia characterem scil. indelebilem (i. e. qualitatem moralem perdurabilem), qualia illis sunt baptismus, ordo et confirmatio.
 } non imprimentia characterem, qualia sunt reliqua Pontificiorum sacramenta. (§. 707. seqq.)
3. Numerum, qui Pontificiis est septenarius, scil. baptismus, confirmatio, poenitentia, eucharistia, extrema unctio, ordo et matrimonium; Protestantibus vero tantum baptismus et eucharistia.
3. Administrationem, a quo scil. et quibus ritibus haec fieri debeat. (§. 711.)
- b. speciatim vero quoad
- a. Baptismum, (§. 712. seq.) ubi agitur de
- N. baptizandis infantibus et adultis f. catechumenis. (§. 714.)
 2. parentum christianorum hac ex parte obligationibus, (§. 715.)
 3. patris et pecunia lustrica, et ad quale peculum haec sit referenda. (§. 718.)
 7. cognatione spiritali ex baptismo oriente, quae est vel
 A. paternitas, quae inter baptizantem et baptizatum, it. inter baptizatum et patrum intercedit.
 B. maternitas, quae inter patrem et matrem baptizati ex vna parte, et baptizantem et patrum ex altera parte sanatur.
 C. consaternitas inter liberos naturales baptizantis, vel patrum et baptizatum. (§. 720.)
 7. conformitate Protestantium cum Pontificiis in doctrina de baptismo, excepta cognatione spiritali. (§. 721.)
3. Confirmationem, quae est
- N. Pontificiis sacramentum, quo baptizatus chrismate ungitur prolatis verbis: Signo te signo crucis, confirmo te chrismate salutis, in nomine patris, filii et Spiritus S. (§. 722. seq.)
 2. Protestantibus in quibusdam ecclesiis confirmatio est solennis preparatio eorum, qui prima vice ad sacram. coenam admittuntur.
7. Poenitentiam, ubi occurrunt
- N. Definitio. Sacramentum poenitentiae dicitur actus, quo, praevia contritione et confessione, (§. 724.) satisfactioe imposita, fit absolutio. (§. 725. seqq.)
 2. Confessionarii obligatio ad sigillum confessionis. §. 728. seq.)
 3. Numus confessionarius, an jure perfecto debeat. (§. 730. seq.)
 7. Cognatio ex poenitentia orta inter confessionarium et confitentem.
 7. Principia Protestantium circa poenitentiam, confessionem et absolutionem. (§. 733. seq.)
3. Eucharistiam, hujusque sacramenti
- N. Definitionem. Est actus, quo sub specie panis et vini corpus et sanguis Christi percipitur. (§. 735. seqq.)
2. Usum, scil. { cui quoties } eucharistia fit fruendum.
 } quomodo
3. Formam hujus sacramenti. (§. 740.)
7. Principia Protestantium, in quantum cum Pontificiis hac in re conveniant, nec ne. (§. 738. seq.)
3. Extremam unctionem, quae apud Pontificios certa membra grauiter aegrotantium oleo infernum inunguntur.
3. Ordinem, sub quo intelligunt potentiam, quae alicui in sacris per actum ordinationis datur. (§. 742. seq.)
7. Conjugium, in quo Protestantes, etiam hoc Pontificiorum sacramentum ignorantes, nonnisi proclamationem et copulationem sacerdotalem ad actus liturgicos referunt. (§. 746. seq.)
- K. Missa, ubi inquiruntur in
- a. Definitionem missae, quae est complexus rituum et formularum, quibus panis et vinum consecrantur, et deinde Deo offeruntur.
- b. Partes ejus, quae sunt vel
- a. essentielles: N. consecratio panis et vini, et 2. oblatio.
 b. accidentales, e. g. ceremoniae, orationes, quibus illa fiunt.
- c. Personas, quae jus habent, vel missam celebrandi, vt sacerdotes, vel tantum cooperandi, vt diaconi et subdiaconi.
- d. Principia Protestantium hanc missam ignorantium.
2. Modus in peragendis his actibus observandus, quorum pertinent praeter locum ubi, et ordinem, secundum quem hi actus sunt peragendi,
- A. Tempus cultui diuino destinatum, quod est vel
- a. ordinarium, dies scil. dominicus, } et quid circa vtrumque juris sit. (§. 753. seqq.)
 b. extraordinarium, vt dies festi,
- B. Benedictio, quae est vel { a. qualificata, i. e. cum adspersione aquae antea jam benedictae.
 } b. simplex, quam solum Protestantes in usu habent.
- C. Consecratio, ejusque
- a. Definitio. Est solennis unctio cum chrismate facta. (§. 760. seqq.)
 b. Effectus, quem Pontificiis ei tribuunt, est, quod imprimat characterem diuinum, et singularem sanctitatem.

I.

II. RERVV

ad II. RERVM ECCLESIASTICARVM, (§. 765. seqq. ad p. 450.) quarum

1. *Definitio.* Sunt res, quæ ad ecclesiam pertinent.

2. *Distinctio.* Hæc res ecclesiasticæ sunt vel

- A. sacre, i. e. quæ consecrantur.
- sanctæ, i. e. quibus benedicuntur.

immediate interuenientes cultui diuino, quarum

- a. exempla sunt Pontificiis:
 - α. Reliquiæ sanctorum;
 - β. Altaria, et quæ ad ea pertinent, vt calices, candelabra etc.
 - γ. Baptisteria;
 - δ. Imagines Sanctorum;
 - ε. Signa crucis;
 - ζ. Varia vasa et vestimenta sacra;
 - η. Cerei benedicti;
 - θ. Tempia, eorumque

B. } non immediate interuenientes cultui diuino, quales res sunt:

- N. *Definitio.* Sunt vero ædificia publico } diuino cultui destinata. (§. 778.)
- 2. Differentia a capellis, quæ sunt ædificia privato }
- 3. Sanctitas, eaque interna et externa.
- 7. Pertinentiæ, quales sunt: suggestus, altaria, sedilia varii generis, organa musica.

b. modus, per quem quid fit res cultui diuino immediate interueniens, consistit

- α. apud Pontificios in consecratione et benedictione. (§. 780. seq.)
- β. apud Protestantes vel in dedicatione, vel in ipso vsu absque omni solemnitate. (§. 784. seq.)

c. actus, quo quid definit esse res ecclesiastica, dicitur secularis: Sicut actus, quo ex re seculari fit ecclesiastica, amortizatio appellatur.

non immediate interuenientes cultui diuino, quales res sunt:

a. Bona ecclesiastica, eorumque apud Protestante pariter atque Pontificios

α. *Definitio.* Sunt ea bona, quæ factibus in ecclesia facientis interueniunt.

β. *Distinctio in* } communia, i. e. quæ non sunt } destinata ad determinatum quandam vsum. (§. 786.)

γ. *Species sunt*

N. Decimæ ecclesiasticæ, quarum

- A. *Definitio.* Sunt annuus redditus ecclesiæ debitus.
- B. *Distinctio in*
 - a. reales, quo referuntur decimæ agrorum, quæ sunt vel
 - I. veteres, i. e. ex *jam antea* } cultis agris.
 - II. nouales, i. e. ex *modo* }
 - b. personales. (§. 788.)

2. Primitiæ, i. e. portio fructuum primum natorum.

3. Oblationes in sensu } generali sunt omnes res, quæ ecclesiæ dantur.

speciali sunt actus, quo durante missæ celebratione ad altare ecclesiæ quid donatur.

b. Domus religiosæ, earumque

α. *Definitio.* Sunt aedes piis vsibus inseruientes.

β. *Distinctio in* ecclesiasticas et laicales, prout vel rerum ecclesiasticarum numero infecta, nec ne.

γ. *Species, quales sunt*

- N. Monasteria, i. e. in monachorum } vsum extructæ aedes.
- 2. Ergasteria, — in criminoforum }
- 3. Hospitalia, — in personarum miserabilium }
- 7. Xenodochia, — in peregrinantium }
- 7. Prochorophea, — in pauperum }
- γ. Gerontocomia, — in senum }

δ. Erectio, quæ cuiuslibet est permilla. (§. 798.)

ε. Lex fundationis, s. dispositio, quæ determinat ea, quæ in administratione domus religiosæ obseruanda.

ζ. Conuenientia cum principis Protestantium, si monasteria excipias, (§. 800.)

c. Cœmeteria, s. loca cadaueribus hominum sepeliendis destinata. Quorum

α. Erectio apud

N. Pontificios fit mediante benedictione sacerdotali, hincque iis sunt in rerum religiosarum classe.

2. Protestantes fit absque benedictione. Suntque penes eos vel

- A. contigua templis, quo casu tanquam accessorium templi subsunt, cui templum subest.
- B. non — — — — —, quo casu sunt res vniuersitatis eius, in cuius vsu erecta. (§. 807.)

β. Annexa sunt:

N. Sepulcrum. Hoc apud Protestantes in commercio est, et distinguitur in

- A. commune, (§. 808.) et in
- B. priuatum, et hoc in familiare et hereditarium.

2. Sepultura, factus, quo cadauer humanum terre mandatur. Est vel

- A. honesta, eaque vel solennis, vel minus solennis.
- B. inhonesta, eaque vel ignominiosa, vel afinina.

3. Sumtus funeris, i. e. quicquid sepulture causa impensum. Ab eo, qui illos pro aliis fecit, alia actione deficiente, repeti possunt per actionem funerariam.

3. *Iura singularia*, et quidem quoad rerum ecclesiasticarum (§. 810. seq.)

A. Acquisitionem. (§. 810. seq.) e. g. per donationem ecclesiæ absque acceptatione factam.

B. Conseruationem, quo refertur e. g. immunitas ab oneribus ciuilibus. (§. 812.)

II.

III. PERSO-

ad III. PERSONARVM ECCLESIASTICARVM. De quibus agitur

1. Generatim, et quidem per

A. Definitionem. Persona ecclesiastica dicitur, quæ gaudet *statu ecclesiastico* (i. e. *vi cuius quis est membrum ecclesie*.)

B. Diffinctionem. Personæ ecclesiasticæ sunt vel

a. singularim consideratæ, quo casu

a. quoad *ecclesiam Pontificiam* sunt vel homines

Laici, (§. 827. 861. seqq. ad p. 467.) et hi vel

N. officiales ecclesiæ, e. g. advocati ecclesiæ, æconomi, æditui, ludimoderatores.

B. non tales.

Clerici, qui sunt, respectu

1. ordinum, quos receperunt, vel clericis

a. majorum ordinum, qui sunt sacerdotes, diaconus et subdiaconus. Sunt igitur clerici vel

(I) in sacerdotio, (§. 821. et 843.) eoque vel

1) altiori, in quo sunt *EPISCOPUS*, (§. 847.) de quorum variis speciebus infra in

Jurispr. Publ. Eccles. Hoc vero loco eorum occurrunt jura, quæ ipsis com-

petunt vel

A) vi sacerdotii, et dicuntur Pontificalia, s. jura ordinis episcopalis, qua-

lia sunt jus

a) consecrandi chrisma et oleum catechumenorum et infirmorum;

b) reconsecrandi templa et altaria;

c) reconsecrandi, quæ polluta sunt;

d) administrandi omnia sacramenta, et præsertim ordinis et confirmationis.

B) vi imperii sacri, quæ jura sunt

a) jurisdictionis ecclesiasticæ;

b) jura dioxesana, et

c) dignitatis, de quibus infra in Jur. Publ.

2) inferiori, in quo sacerdotio constituti sunt Presbyteri, qui vi ordinis sui habent

potentiam

A) prædicandi;

B) sacramenta, excepto sacramento ordinis et confirmationis, administrandi;

C) benedicendi et

D) missæ sacrificium peragendi (§. 843. seqq.)

(II) in ministerio, in quo constituti sunt

1) Diaconi. Hi sacerdotibus assistere, et in omnibus, quæ in sacramentis aguntur,

ministrare debent.

2) Subdiaconi. Hi diaconis administrantibus ministrant (§. 837. seqq.)

b. minorum ordinum, (§. 823. 831. seqq.) cujus generis clerici sunt

a) Acoluthi; b) Exorcistæ; c) Lectores; d) Ostiarii.

B. qualitatum clericatui superadditarum, quæ sunt vel

a. munus ecclesiasticum, (§. 824. seq.) idque respiciens vel

I. imperium sacrum, de quo infra in Jurispr. publ. eccles. Pontif.

II. ordines. Huc referuntur

1) Archiepiscopi et 2) Chorepiscopi, et suo modo 3) Parochi (§. 851. seqq.)

b. vitæ genus, vi cuius clerici sunt vel canonici, vel non canonici. §. 860

1. Seculares, i. e. personæ ecclesiasticæ, quæ non tenentur ad quandam specialem regulam vivere.

2. Regulares, i. e. personæ ecclesiasticæ, quæ tenentur ad quandam specialem regulam vivere.

Regulares sunt vel

1. Masculi, quorum species (§. 867. seqq.)

a. monachi, quorum

I. votum religiosum s. monasticum est obligatio ad

1) obedientiam, et

2) paupertatem, et

3) castitatem.

II. Regula est propositio, quæ determinat modum, actiones licitas per votum monasticum nondum determinatas ita dirigendi, ut officia erga Deum facilius impleri possint. Estque, pro diversitate auctorum, regula vel S. Benedicti, S. Augustini, S. Francisci etc.

III. Professio est promissio, qua quis ad votum monasticum et regulam monachalem se adstringit.

IV. Definitio. Monachus est persona, quæ professionem fecit. (§. 874. seqq.)

1. Choristæ, vel 2. Fratres laici.

b. Equites sacri, (§. 880. seqq.) eorumque

I. Definitio. Sunt equites, qui se adstrinxerunt ad subeundam *militiam sacram* (i. e. *que tendit ad defensionem religionis armis faciendam*.)

II. Differentia a monachis in eo consistit, quod communem vitam non agant.

III. Distinctio in fratres, 1) milites, et 2) clericos, i. e. qui ordines receperunt.

c. Canonici, (§. 887. seqq.) eorumque

I. Definitio. Sunt clerici, qui votis monasticis quidem non adstricti, ad regulam tamen quandam actiones suas dirigunt.

II. Mutatio, quam eorum vitæ genus subit. (observatio §. 878.)

III. Distinctio in canonicos

1. seculares, i. e. qui neque vitæ communi, neque

villis votis monasticis

2. regulares, i. e. qui vitæ communi et voto pau-

peratis

adstricti vitam canonicam agunt.

B. Fœminæ, (§. 891. seqq.) quales sunt

III. I. B. 2. a.

a. monia-

- ad III. I. B. a. u.
- a. moniales, i. e. feminae, quae professionem fecerunt. Sunt vel choristae, vel sorores laicae.
 b. Canonicae, i. e. feminae, quae votis monasticis quidem non adstrictae, ad regulam tamen quandam vivunt. Suntque vel regulares, vel seculares. (§ 828 ad p. 467.)
- β. quoad ecclesiam *Protestantium* distinguuntur quidem personae ecclesiasticae etiam in
 N. Clericos, sed clericis hic nihil aliud est, quam minister ecclesiae legitime constitutus, ut ecclesiae officionando et sacramenta administrando inferuiat. Clerici unus est ecclesiae pro diversitate subordinationis diversimode passim appellari solent, e. g. Pastores, Diaconi, Subdiaconi. (§. 842.)
 2. Laicos, sub quibus intelliguntur omnes religiosae personae ecclesiasticae, quae ministri ecclesiae modo definiti non sunt. (§. 850.) Quorum alii
 A. officiales ecclesiae, e. g. economi, cantores, editi etc. (§. 862. 866.)
 B. tales non sunt. De Protestantibus equitibus sacris v. §. 836. et canonicis §. 390. itemque canonicis §. 899.
- β. conjunctim consideratae personae ecclesiasticae, quatenus constituunt *universitatem ecclesiasticam*, cujus
 α. Definitio. Est illa universitas, quae subest ecclesiae. (§. 900. seqq.)
 β. Species. Quales sunt:
 N. Capitulum, i. e. qualibet universitas specialis canonicorum. (§. 901. 908.) Constat Praeposito, Decano, Scholasticis etc.
 2. Ordo religiosus, i. e. universitas monachorum secundum unam eandemque regulam viventium.
 3. Ordo sacerdotum, e. g. Iohanneus divinus in VIII. lingua s. natione, quarum quaelibet in prioratus, et hi in balivias distinguuntur.
 7. Contraternitates,
 7. Scholae.
 7. Academiae (§. 909. seqq.)
- c. Modos, quibus personae ecclesiasticae tales sunt, earumque qualitates. Fiant vero tales
 a. generatim omnes per
 { baptismum, et, praeter haec apud Pontificios, per
 confirmationem (§. 913. seq.)
 β. speciatim vero
 α) Clerici tales sunt
 N. Canonici per
 A. tonsuram, quae est preparatio ad ipsos ordines, siquae solenni nonnullorum crinium refectione. (§. 917. seqq.)
 B. ordinationem, quae est actus, quo ordines conferuntur. Estque vel
 a) ad certum titulum, i. e. si directa est ad munus ecclesiasticum ab ordinato in certa ecclesia suscipiendum.
 b) sine titulo. (§. 924. seqq. 932.)
 2. apud Protestantibus sunt tales per ordinationem, i. e. solennem collationem status clericalis. (§. 931. seqq.)
 β) Regulares personae, et quidem
 N. Canonici, qui tales hodie sunt per triennii academici testimonium, quo exhibitio emancipationis documentum a Decano traditur.
 2. Monachi tales sunt per professionem vel
 { expressam, vel
 tacitam. (§. 937. seqq.)
 3. Moniales tales sunt per obelationem iniciandarum monialium, et haec fit vel
 A. professionis, quod virginibus et viduis commune est;
 B. consecrationis, quod virginibus proprium.
- d. Modos, quibus desinunt esse. (§. 942. seqq.) Amittunt vero statum suum
 a. personae ecclesiasticae per α) apostasiam, et β) excommunicationem. De quibus infra.
 b. clerici vero suum statum amittunt per
 α. degradationem, de qua poena infra.
 β. dispensationem quoad reliquos ordines praeter sacerdotium.
2. Speciatim de personarum ecclesiasticarum, quae sunt clerici,
 A. Beneficis, tam quoad Protestantibus maxima ex parte, quam quoad Pontificios, et quidem de
 a. beneficiis ipsis, (§. 946. seqq.) quorum
 α. Definitio. Beneficium s. praebenda est res ecclesiastica, qua quis vitare frui pro officio ecclesiastico.
 β. Distinctio. Ratione officii ecclesiastici beneficium hoc est vel
 N. curatum, i. e. cum quo *conjunctum*
 non curatum, i. e. cum quo *non conjunctum* } est cura animarum.
 2. minus, i. e. quod *non habet*
 majus, i. e. quod *habet* } adjunctam dignitatem imperio sacro munitam.
 3. regulare, i. e. quod *adstrictis*
 seculare, i. e. quod *non adstrictis* } ad vota conferuntur.
 7. electivum, i. e. quod *per electionem*
 collativum, i. e. quod *non per electionem* } obtinetur. (§. 955.)
 7. titulatum, i. e. *conjunctum*
 commendatum, i. e. *non conjunctum* } cum actuali sacro officio. (§. 960.)
 3. liberum, i. e. quod *absque praesentatione*
 patronatum, i. e. quod *praesentatione* } conferuntur. (§. 966.)
 γ. Electio beneficii fit
 N. fundatione novi beneficii, et haec vel
 { dorando, vel
 extruendo.
 2. restitutione aliquamdiu suppressi beneficii;
 3. immutatione speciei.

- ad III. A. a. δ . **Acquisitio beneficiorum ecclesiasticorum**, (§. 954. feqq.) fit per duos diuerfos actus, qui sunt
- N. Collatio s. institutio verbalis, cuius
 - δ . **Definitio.** Est designatio subiecti ad beneficium admitrendi.
 - β . **Distinctio.** Collatio est vel
 - a. talis, quæ fit per solennem electionem; vel
 - - - - - simplicem concessionem.
 - b. ordinaria, eaque vel
 - libera,
 - non libera (§. 965. seq.)
 - extraordinaria, cuius species est collatio, quæ fit a Pontifice, vel ab Imperantibus secularibus.
 - C. **Modus in collatione obseruandus**, qui in eo consistit, quod beneficia conferri debeant
 - a. clericis, licet quoque laici eorum participes fieri possint per
 - I. pensionem, quæ est determinata portio vtilitatis, quæ ex beneficio percipitur, alteri (i. e. pensionario) danda. §. 958.)
 - II. commendam, quæ est assignatio reddituum ecclesiasticorum, iis, qui titulati non sunt, facta.
 - b. singulis clericis vnum conferendum. Plura tamen etiam vni conferri possunt per
 - I. Dispensationem; II. Commendas, et III. Vniõnem.
 - γ . **Institutio realis.** (§. 970. feqq.)
 - e. **Iura et obligationes beneficiati respectu beneficij**, (§. 976. feqq.) quo respectiue referuntur
 - N. **Viusfructus beneficij**, et speciatim adium, quarum modica relictio ipsi incumbit.
 - 2. **Fructus anni deseruiti**, qui post ejus obitum heredibus cedunt, quibus accedit quandoque etiam
 - 3. **Annus gratiæ**, qui datur vel
 - A. ex mera gratia, vel
 - B. in compensationem anni carentiæ, Nach-Zahr.
 - 7. **Residentia**, ad quam beneficiatus propter beneficium obligatur, eaque vel
 - A. vera, quæ ratione canonicorum est vel primi anni, das Kloster-Zahr, vel reliquorum annorum.
 - B. ficta, quæ fit per vicarios, vnde vicariæ, i. e. certi redditus instar beneficij vicariis assignati.
 - ζ . **Amisio beneficiorum.** (§. 983. feqq.) Vbi agitur de
 - N. modis, quibus hæc amissio fit, nimirum vel
 - A. per mortem beneficiati; vel
 - B. non per mortem, quo casu fit vel
 - a. in pœnam, vel
 - b. circa pœnam, et quidem vel per
 - renunciationem,
 - translationem.
 - η . effectu hujus amissionis, qui consistit in eo, quod beneficium perinde vacet. Vacat vero vel
 - A. de jure et facto simul, vel
 - B. de jure tantum.
 - C. de facto tantum.
 - b. cognatis beneficiorum, quo pertinent
 - a. **Commendaturæ equitum sacrorum**, (§. 994. feqq.) suntque vel
 - N. **Commendæ simplices**, quæ sunt instar collatiuorum
 - 2. **Baliuæ**
 - 3. **Prioratus**
 - β . **Piæ causæ**, (§. 997. feqq.) i. e. res destinatae ad pium quandam finem. E. g. stipendia studij destinata.
 - B. **Bona clericorum** voto paupertatis non obstrictorum, (§. 1002. feqq.) et Protestantium, eorumque
 - a. **Definitio.** Ejusmodi bona sunt complexus rerum clericis propriarum.
 - b. **Distinctio.** Hæc bona sunt vel
 - a. **profeciticia**, i. e. per officium ecclesiasticum acquisita, s. peculium clericorum.
 - β . **patrimonialia**, i. e. non per officium ecclesiasticum acquisita
 - C. **Iuribus et obligationibus clericorum speciatibus**, (§. 1009. feqq.) respicientibus vel
 - a. vitæ honestatem clericorum, quæ est habitus, in omnibus actionibus insignem virtutis gradum exhibendi. Hæc se extendit circa eorum a) negotia, b) mores et v) vestitum.
 - b. non vitæ honestatem, sed concernentibus vel eorum
 - a. bona, vbi notandum, quod clerici
 - N. ex quolibet contractu speciatim non prohibito obligentur;
 - 2. per viciniam voluntatem disponere possint de bonis patrimonialibus, et de peculio, nisi obstat *jus spolij*, i. e. *jus. peculium clerici post mortem ejus occupandi.*
 - β . personas, ad cuius generis iura referuntur
 - N. Forum speciale, quo clerici gaudent, v. infra in Iurisp. pract.
 - 2. Immunitas ab oneribus publicis personalibus, e. g. excubiis.
 - 3. Ius precedentiæ tam respectu laicorum, quam clericorum inter fe.
 - 7. Inviolabilitas personarum. (§. 1018.)
- III. **DELICTORVM ECCLESIASTICORVM**, vbi
- I. **penæ ecclesiasticæ** præmittuntur, (§. 1022. feqq.) quarum
 - A. **Definitio.** Sunt penæ, quibus delicta ecclesiastica puniuntur.
 - B. **Distinctio.** Hæc penæ sunt vel
 - a. communes clericis cum laicis, (§. 1030. feqq.) quo referuntur
 - a. **Excommunicatio**, quæ est vel
 - N. major, i. e. priuatio status ecclesiastici, quam, licet quidem rariorem, etiam Protestantes retinuerunt. (§. 1035.)
 - minor, i. e. denegatio sacramentorum, quam frequentiore

- ad 1. a. α.
- 1. canonis, vel minus solennis;
 - 2. canonis, f. juris, vel iudicis, f. hominis, prout vel ipso iure, vel per sententiam iudicis fit.
 - β. Interdictum, quod est poena ecclesiastica, qua inducitur sacrificium (i. e. tempus, quo cultus diuinus externus publicus extra adiutorem est: Interdictum est vel N. canonis, vel iudicis; 2. personale, vel locale, vel mixtum.
 - γ. Poenitentia publica a Protestantibus sub nomine deprecationis ecclesiasticæ retenta. δ. Denegatio sepulture: ε. Detrusio in monasterium; ζ. poena carceris cet.
 - ub. propria clericis, (§. 1023. seqq.) nec Protestantibus inuitata, et concernunt vel
 - α. statum clericalem, e. g. degradatio.
 - β. officium } ecclesiasticum, e. g.
 - γ. beneficium }
 - N. Depositio, (§. 1027.) 2. Suspendio, quæ est vel
 - 2. totalis, vel partialis, 3. perpetua, vel temporaria. (§. 1026.)
2. ipsa delicta ecclesiastica, eorumque
- A. Definitio. Sunt delicta, quæ priuata ad forum ecclesiasticum spectant.
 - B. Distinctio in delicta ecclesiastica vel
 - a. propria clericis, quæ iterum sunt vel
 - α. delicta stricte sic dicta, quæ committit
 - N. ministrans vel
 - 1. depositus,
 - 2. excommunicatus,
 - 3. interdictus;
 - 2. peragens actum ordinis sibi nondum collati;
 - 3. promouens per saltum;
 - γ. suscipiens ordines furtiue. (§. 1026. seqq.)
 - β. excessus clericorum, qui præcipue contra vitæ honestatem committuntur. (§. 1028.)
 - b. communia, quorum apud Pontificios præcipue species sunt
 - α. Infidelitas, β. Heresis, γ. Schisma, δ. Apostasia, ε. Simonia, ζ. Blasphemia,
 - η. Perjurium, θ. Sacrilegium.

TOMI II. PARTIS I. LIBER II. DE IURISPRVDENTIA PRIVATA FEVDALI.

Hunc librum constituunt

- I. PRÆCOGNITA, in quibus occurrunt jurisprudentia feudalis
- 1. *Definitio.* Est illa pars jurisprudentiæ priuatae, quæ continet iura et obligationes priuatorum inter se, quæ feuda concernunt. De feudis imperii tam in specie sic dictis, quam feudis gentis Germanicæ infra de Iurisp. publica et gentium. (§. 1042.)
 - 2. *Fontes.* (§. 1043. seqq.) Quo referuntur
 - A. Ius feudale Longobardicum, f. Consuetudines feudorum, quarum
 - a. libri sunt vel
 - α. authentici, continentes HYGOLINI collectionem, quæ in GOTHOPREDI editionibus constituit librum Feudorum I. et II. vsque ad tit. 58.
 - β. apocryphi, qui IACOBI DE ARDIZONE et IACOBI CUIACII collectionem sub se comprehendunt. (§. 1047. seq. 1052.)
 - b. diuisio in libros, et horum in titulos, horumque in capitula et versus f. paragraphos.
 - c. allegatio per numerum libri et tituli, additis, si opus est, verbis initialibus, e. g. II. F. 2. Si vero. (§. 1049.)
 - B. Leges imperii } quatenus de feudis aliquid disponunt. (§. 1050. 1053.)
 - C. Ius Rom. et } quatenus de feudis aliquid disponunt. (§. 1050. 1053.)
 - D. Ius Canon. }
 - 3. Subsidia specialia, quo pertinet cognitio
 - A. Antiquitatum Germanicarum, præsertim militarium,
 - B. Lingue Latino-barbaræ, et Germanicæ antiquæ, et
 - C. Scriptorum feudalium.
- II. TRACTATIO IPSA, quæ continet iura et obligationes circa feuda
- 1. ad huc constituenda per infeudationem. Hoc loco
 - A. Generalia quædam de feudis præmittuntur, quo referuntur feudi
 - a. Homonymia. Hæc vox sumitur pro
 - α. contractu,
 - β. iure, et
 - γ. re, vt h. l. (§. 1056.)
 - b. Definitio. Feudum est res, cuius dominium in directum vile est ditusum sub conditione fidelitatis feudalisi (i. e. obligationis perfectæ, quæcunque officia, quæ alias humanitati sunt, possessum id, quod promissum, singulari promittuntur præstandi. (§. 1055.)
 - c. Origo feudi (§. 1057. obs. 1.) ejusque
 - d. Synonymia, (obs. 2.) item
 - e. Etymologia, (§. 1059.)
 - f. Dominus, qui est vel
 - directus f. dominus feudi, Lehns herr.
 - vtilis, f. vassallus, Lehmann.
 - g. Substantialia, quæ sunt α) res, β) mutua fidelitas feudalis, γ) dominium directum et vile. (§. 1061. seqq.)
 - h. Naturalia. i. Accidentalita. (§. 1061. seqq.) et k. Oppositum feil. allodium. (§. 1065. seqq.)
 - B. Ipsa pertractatur infeudatio, (i. e. actus, quo ex allodio fit feudum) quoad
 - a. Modos,

ad I.

a. Modos, quibus ea fit. Hi vero modi sunt

α. Inuefitura, (§. 1068. feqq.)

N. Definitio. Est actus, quo dominium vile feudi in vassallum transfertur.

2. Distinctio. Est vero inuefitura vel

- Α. possessionis, quæ vel { vera } et fit vel { collatione, vnde datum } feudum. (§. 1083.)
 { ficta } et fit vel { oblatio, vnde oblatum }
 β. abusu, i. e. quæ cum traditione feudi non est coniuncta.
- Β. { simplex, s. singularis, vel
 { simultanea, quæ est vel { Longobardica, (§. 1071. feqq.)
 { Germanica, et hæc vel { antiqua, vel
 { recentior.

confitutiuæ, in qua infeudatio fit per

α. contractum feudalem, qui est consensus futuri domini directi et vassalli de suscipiendo nexu

feudali. Hujus contractus descriptionem continent litteræ inuefituræ, a qua differunt

I. Breuè testatum de facta inuefitura;

II. Dinumeramentum;

III. Litteræ feudi reuerfales. (§. 1079. feqq.)

C. { b. inuefituram ipsam, et

c. vassallium, i. e. juramentum promissorium, quo vassallus domino fidelitatem pollicetur.

(§. 1078.)

non constitutiuæ, eaque vel prima, vel repetita, de qua infra.

β. Præscriptio feudi constitutiuæ (§. 1084.) post triginta annos.

b. Res, in quibus infeudatio fieri potest, sunt omnes, quæ diuisionem domini in directum et vile admittunt, et alienari possunt, e. g. (§. 1088.)

α. pecunia, vnde feudum pecuniarium, ein Lehnam.

β. res ecclesiastica, vnde feudum ecclesiasticum, kirchlich Lehnam, feudo seculari oppositum.

c. Personas, a quibus fieri potest, quales iterum sunt omnes et singuli, qui aliquo modo alienare possunt, nisi quis per specialem legem jure infeudandi sit destitutus. (§. 1095. feqq.)

2. jam constituta feuda, quorum jura et obligationes concernunt vel

A. Acquisitionem feudi (§. 1102. feqq.) Vbi agitur

α. Generatim de distinctione feudi ex diuersitate hujus acquisitionis oriunda, secundum quam feudum, prout hoc quis immediate, aut mediate a domino acquirit, est vel

nouum, vel

antiquum, et hoc vel { natura } antiquum. (§. 1111.)
 { pacto }

b. Speciatim vero de

α. personis, quæ feuda acquirere possunt, quales sunt hodie omnes, qui non declarantur hujus acquisitionis incapaces. Possunt vero acquiri absque vilo respectu

N. sexus. Vnde feudum est vel

masculinum, (§. 1117.) vel

fœmininum, idque vel { promiscuum, vel
 { successiuum.

2. ordinis. Vnde feudum est vel

nobile, (§. 1098. 115.)

ignobile, et hoc vel { burgenfe, vel
 { rusticum.

β. ipsi feudi acquisitione, (§. 1102. feqq.) cujus

(2) Definitio. Est actus, quo quis domini directi, vel vtilis feudi fit particeps.

(β) Distinctio. Hæc acquisitio feudi est vel

N. originaria, quæ fit vel per { inuefituram, vel per
 { præscriptionem constitutiuam } de qua supra.

2. deriuatiua, quæ fit vel per

Α. præscriptionem feudi acquisitionem, i. e. quæ res XXX. annos possessa, et quæ jam antea feudum fuit, acquiritur. (§. 1106. 1119. feqq.) Vel

Β. non. Quo casu differt acquisitio, prout acquirendum est feudi dominium vel

a. directum, (§. 1108. feq.) vel

b. vile, quod quis acquirit a domino feudi, vel

I. mediate. Vnde oritur feudi acquisitio successorum vassalli competens, quæ dicitur successio feudalis legitima, quæ est vel

1. regularis, ad quam admittuntur tantum primi acquirentis descendentes

A) habiles, B) legitimi, et C) veri. (§. 1125. feqq.)

2. irregularis. (§. 1134.)

II. immediate, (§. 1138.) et quidem vel

I) conditionate, quo casu dominus feudi dominium vile vel

A) ipse, isque solus, promittit. Vnde oritur acquisitio feudi per expectati-

uam feudalem, cujus

a. Definitio. Est promissio domini de conferendo feudi dominio vtili in casum

aperituræ facta.

b. Distinctio. Expectatiua est vel

α. generalis, vel specialis. (§. 1137. feqq.)

β. nuda, vel vestita;

γ. sub generali, vel speciali conditione data.

2. A

1) A

B) rati-

- ad 2. A. 1) **A)** ratihabet promissionem a vasallo factam. Vnde enascitur acquisitio feudi vel a. ex testamento, vel b. ex pacto. (§. 1140. seq. ad p. 560)
- 2) **B)** pure, quo casu acquirens obinet vel **A)** condominium vtile feudi cum vasallis, qui feudum jam habent. Vnde acquisitio feudi per simultaneam inuestituram. (§. 1071. 1142.) eamque vel a. propriam, (§. 1143.) vel b. abusivam, eamque vel **A)** expectatariam, vel **B)** non expectatariam, seu conjunctam manum.
- B)** solitarium dominium vtile, exclusis vasallis, qui feudum hactenus habuerant. Vnde acquisitio feudi per alienationem s. pactum. (§. 1147. seqq.)
- C)** subdominium vtile. Vnde oritur trahit acquisitio feudi per subinfeudationem, i. e. actum, quo vasallus (nunc *subdominus*) dominium vtile feudi dat alteri (i. e. *subvasallo*) in feudum. (§. 1149. seqq.)
- B. Iam acquisitum feudum. Cujus jura et obligationes intercedunt vel**
- Ca. inter dominum et vasallum, quo loco agitur**
- A. Generatim de diversitate vasallorum. Hi enim respectu N. ipsius domini vtilis sunt vel vasalli**
- presentes, sive possessores, siue vel **A)** vasalli primarii, vel **B)** subvasalli. (§. 1158. seq.)
- futuri. (§. 1157.)
- 2. subordinacionis, vi cuius jure feudali**
- A. Longobardico vasalli sunt vel**
- a. Capitanei, (§. 1160.)
- b. Valuatores, siue vel majores, vel minores, vel minimi s. valvasini.
- B. Germanico, et quidem**
- a. antiquo, septem numerantur vasallorum ordines, secundum clypeos militares.
- b. recentiori, sunt vasalli vel
- I. immediati, i. e. immediate ab Imperatore et imperio feuda tenentes; vel
- II. mediati, qui iterum sunt vel
1. immediati, vel
2. mediati, et quidem in utroque casu tales sunt vel ratione **A)** feudi, vel **B)** inuestiturae.
- Ca. Speciatim vero agitur**
- N. de domini jure et vasalli obligationibus, quae se exerunt circa**
- A. personam vasalli, (§. 1162.) quoad**
- A. renouationem inuestiturae, quae est actus, quo fit inuestitura repetita. (§. 1074. 1164. seqq.)**
- Qua intra annum toties opus est, quoties mutatio in feudo fit vel in **(I)** manu dominante, i. e. in domini **B)** manu seruiente, i. e. in vasalli } persona. (§. 1167. seqq.)
- B. fidem vasalli, quae est pars fidelitatis feudalis (superius post definitionem feudi definita) quatenus consistit in obligatione perfecta, officia, quae alias humanitatis sunt, domino praestandi. (§. 1174. seq.)**
- C. seruitia feudalia, i. e. operas, ad quas praestandas vasalli sunt obligati. Haec seruitia sunt vel**
- I. militaria, quorum hodie vitata in pecuniam mutatio nomine hostentiarum, Adioha s. aderationis, item equi feudalis venit.**
- II. determinata, vel indeterminata. Non omnes tamen vasalli seruitia praestant. Datur enim distinctio inter feudum**
1. francum, (§. 1179. seqq.) et
2. non francum, ad cuius species refertur feudum
- A) non ligium, cui opponitur ligium;**
- B) castrense, C) guardie, D) aduocacie, E) palatinum. (§. 1180.) Dantur tamen quoque feudi, in quibus vasallus loco seruitiorum ad aliam praestacionem obligatus est, quale est feudum**
- a. aperturae, b. censuale, c. quaternatum. (§. 1181.)
- D. tutelam feudalem. (§. 1183. seqq.)**
- B. feudum ipsum, ratione cuius jura domini et his in vasallo respondentibus obligationes respiciunt**
- a. dominium directum; b. dominium vtile, et c. rem ipsam, quae feudum est. (§. 1186. seqq.)
- Ca. de vasalli jure et domini obligationibus, quae se exerunt circa**
- A. fidem et B. protectionem vasallo praestandam, item C. renouationem inuestiturae vasallo non denegandam, et D. rem ipsam, quae feudum est. (§. 1194. seqq.)**
- b. inter dominum et vasallum ab vna, et alios ab altera parte. Hi alii, quorum respectu dantur jura et obligationes domini et vasalli, sunt**
- a. Subvasalli, ad quid scilicet hi domino superiori et subdomino teneantur. (§. 1197. seqq.)**
- B. Successores feudales legitimi, quo spectat e. g. an, et quando vasallus solo domini et absque agnatorum consensu feudum alienare possit. (§. 1202. seqq.)**
- γ. Simultaneae inuestitri, (§. 1208. seqq.)**
- δ. Expectatarii, e. g. an ad renouationem inuestiturae teneantur.**
- e. Creditores feudales, quo pertinet debitum feudale, i. e. ex feudo soluendum, quod est vel necessarium, vel subsidiarium, s. excessu alodio demum ex feudo soluendum. (§. 1212. seqq.)**
- z. Successores in alodio, ratione quorum jura et obligationes domini et vasalli respiciunt separationem feudi ab alodio, i. e. actum, quo confuso alodium et feudi ex vnus possessione orta tollitur. (§. 1218. seqq.)**
- G. Amissionem feudi, i. e. quando dominium vel directum, vel vtile in eo statu, in quo nunc sunt, non manent. Amissio haec fit vel**
- H
- a. citra

ad 2.

- a. citra delictum, quo casu feudum vel
 a. subsistit, (§. 1228. seq.) vel
 β. finitur, et hoc casu amittitur feudum vel
 N. per consolidationem, et quidem vel mediante feudi
 1. prescriptione extinctiva, (§. 1231. seq.) B. appropriatione, (§. 1232.)
 C. refutatione. D. apertura. (§. 1234.)
 2. citra consolidationem, ubi amissio feudi fit per rei interitum. (§. 1230. seq.)
- b. per delictum, quale est in primis
 α. Felonia, i. e. violatio fidelitatis a domino feudi, vel vasallo facta. Est vero felonia vel
 N. domini, vel vasalli, (§. 1236. 1244.)
 2. immediata, vel mediata, (§. 1237.)
 3. commissiva, vel omiffiva. (§. 1238. seqq.)
 β. Proditio conuasalli. γ. Parricidium etiam in extraneum commissum. (§. 1245.)
3. actiones feudales, i. e. quibus cogimus alios, vt obligationibus feudum concernentibus satisficiant. Quales sunt (§. 1246. seqq.) ratione
 A. status: actio prejudicialis. B. feudi jam constituti: reiuindicatio.
 C. obligationum feudalium: actio ex contractu feudali. D. possessionis: remedia possessoria.

TOMI II. PARS II.
 SISTIT
 IVRISPRVDENTIAM THEORETICAM PVBLICAM,
 CVIVS LIBER I.
 AGIT DE
 IVRISPRVDENTIA THEORETICA PVBLICA
 POLITICA.

Hunc librum abfoluunt

- I. PRAECOGNITA, (§. 1257. seqq. ad p. 599.) in quibus considerata venit
1. Jurisprudentia theoretica publica in genere, ejusque
 A. Definitio. Est illa pars jurisprudentiae theoreticae, quae continet jura et obligationes inter superiorem et subditos.
 B. Distinctio. Est vel
 Vniuersalis, quae nihil aliud est, quam jurisprudentia *naturalis* publica.
 Particularis, i. e. jurisprudentia *positiva* publica. Qualis est imperii Rom. Germanici. Hinc occurrit
2. Jurisprudentia publica Germanica in specie. (§. 1257. obseru. 1.) Hujus
 A. *Distinctio*. (§. 1254. seqq.) Est, prout vel imperium Rom. Germanicum, vel ejus provincias concernit, aut
 a. Imperialis, de qua hoc loco, aut
 b. provincialis, (de qua infra in jurisprudentia publica ad imperantes applicata) quae est vel
 α. generalis, i. e. *coniusliber*
 β. specialis, i. e. *hujus, vel illius* } provinciae Imp. R. Germ.
- B. *Differentia* jurisprudentiae publicae imperialis ab
 a. Historia in specie sic dicta
 b. Notitia status (§. 1257.)
 c. Politica specialis (§. 1259) et
 d. Scientia rationis status } imperii R. G.
- C. *Origines* jurisprudentiae publ. (§. 1258.)
 D. *Fontes*, quo referuntur a. Recessus imperii; b. Aurea Bulla; c. Capitulationes Caesareae; d. Pax profana, e. Ordinationes politicae, et in specie monetariae. (§. 1260. seq.)
 E. *Subsidia specialia*, e. g. Historia civilis Germ. Notitia status Imp. R. G. Geographia Germ. Ars diplomatica. (§. 1262.)
- II. TRACTATIO IPSA, in qua agitur
- I. Generatim de constitutione imperii R. G. hincque singula, quae ad hanc constitutionem faciunt, pertractantur, et sunt:
1. Imperium civile, (§. 1267. seq.) quod in Germania est vel
 A. Summum. Singula jura in hoc contenta dicuntur jura majestatica, quae sunt vel
 a. Reservata Imperatoris, vel b. jura communicata scil. cum statibus, (§. 1264. 1266.)
 B. Subordinatum, quod dicitur Superioritas territorialis, de qua infra in Jurispr. publ. ad Imperantes applicata.
2. Membra Imp. R. G. (§. 1267.) quae considerantur vel
 A. vt singula personae. Cujus generis membra imperii sunt vel
 a. Imperantes. (§. 1268.) Imperans vero imperii R. G. est vel
 α. ordinarius, i. e. imperans non in subsidium alterius constitutus. Qui
 N. olim jam coronatus corona imperiali *Romana* dicebatur Imperator;
 nondum - - - - - Rex Romanorum in Imperatorem promovendus.
 2. Hodie jam coronatus corona *Germanica* appellatur Rex Romanorum electus;
 nondum coronatus - - - - - Imperator Romanorum electus. (§. 1270. seq.)
 β. extraordinarius, i. e. imperans in subsidium constitutus, et quidem vel ita,
 N. vt succedat, imperante ordinario deficiente, qui dicitur Rex Romanorum. (§. 1272.) Vel ita,
 2. vt, deficiente ordinario, donec alius constitutus sit, hujus officio fungatur, qui dicitur Vicarius imperii, (§. 1273.) distinguendus a Vicario Imperatoris. §. 1274.)
- b. Non-Imperantes. Cujus generis membra imperii sunt vel

α. media-

ad I. 2. A.

α. mediata, de quibus infra in jurispr. ad imperantes applicata.

β. immediata membra imperii R. G. Hæc vel

γ. Sunt status Imp. R. G. (§. 1269.) Hi differunt ratione

1. religionis, qua sunt vel { Romano-Catholici, vel
Protestantes, iique vel { Lutherani, vel
Reformati.
 2. status, s. conditionis ecclesiasticæ, vi cuius sunt vel status { ecclesiastici, si clerici } sunt.
{ seculares, si laici }

ε. qualitaris status (der Reichsstandschaft) Ad quam differentiam explicandam

α. officiales varii, quibus Imperatores olim instructi erant, recententur. Erant vero vel

I. officiales regni, i. e. Imperatori in ipso regimine adfidentes, et quidem vel

1. in aula Imperatoris. Qui erant Comes palatii et Cancellarius; vel

2. in certis tantum districtibus sibi assignatis. Et hi officiales erant vel

A. Seculares, quo pertinent Duces, Comites palatini (Land- Pfalzgrafen)

Landgravi, Marchiones, Burggravi, Comites.

B. Ecclesiastici, quo referebantur Archiepiscopi, Episcopi, Abbates (§. 1277.

Obf. III. et III. it. §. 1279.)

II. officiales palatini, i. e. ministeria aulica circa personam Imperatoris occupata præstantes.

Erantque vel

1. majores: Pincerna, Dapifer, Marefchallus, Camerarius, quibus recentiori

ævo accessit Thesaurarius.

2. minores, e. g. imperii Venator, Stabularius, Ianitor (§. 1277. Obf. V.)

β. Ipsa differentia eorum ex hoc fundamento orta explicatur. Sunt enim vel

I. integræ vniuersitates. Quales status sunt Ciuitates Imperiales (§. 1281.)

II. personæ singulares. Quales status imperii sunt vel

I. Principes, qui ratione officiorum sunt vel

A. Electores, iique vel { Ecclesiastici,
Seculares. (§. 1279.)

B. Non-Electores. Eiusmodi status imperii iterum sunt vel

a. Ecclesiastici, qui sunt

α. Archiepiscopi, β. Episcopi, et γ. Abbates principali dignitate

muniti.

b. Seculares, qui vel

α. habent antiquum officii regni nomen, et appellantur

N. Archidux, 2. Duces, 3. Comites Palatini, 7. Land-

gravi, 7. Marggravi, 7. Burggravi.

β. non habent antiquum officii regni nomen, quales sunt Principes in specie

sic dicti.

2. Non-Principes, quales status imperii idem sunt vel

A. Ecclesiastici: Prælati, Abbates et Abbatissæ principis dignitate non

gaudentes.

B. Seculares: Comites et Barones (§. 1280.)

2. Non sunt Status Imperii. Cuiusmodi membra imperii immediata sunt

α. vel personæ singulares. Quales sunt

a. Nobiles imperii immediati (§. 1281.) Quorum integrum corpus diuiditur in suas classes,

(Ritter-Strife) que sunt I. Sueuica, II. Franconica, et III. Rhenana, et quælibet clas-

sis iterum in certa loca, Cantons, Bistrit vel Ort dicta.

b. Commendatores quidam ordinis Teutonici immediati.

c. Præfides et Assessores iudicii imperii aulici et cameralis.

β. vel integræ vniuersitates immediate imperio subiectæ, sicutque

a. Collegia Canonorum immediata, b. Ganerbinatus immediati, c. Pagi im-

perii (§. 1286.)

β. vt integræ societates. Quales constituent

α. Collegia statuum imperii, i. e. societates certorum statuum, negotia conjunctim tractanda expedien-

ti gratia, inite. Quale est collegium

1. Electorum, cuius collegii

N. Director est Elector Moguntinus (§. 1294.)

2. Differentia ab Vniõne Electorali, s. pacto Electorum mutua defensionis promissionem conti-

nente. Etque vel communis, vel particularis (§. 1290.)

β. Principum. Cuius collegii

N. Director est Austriacus et Salisburgensis alternis vicibus (§. 1294.)

2. Scammum est vel

1. Ecclesiasticum, quod occupant

a. Principes ecclesiastici Catholici, et

b. Prælati Catholici, denuo diuisi in scammum { Sueuicum, et
Rhenanum.

2. Seculare, quod occupant

a. Principes seculares (§. 1291.)

b. Comites et Barones in scanno Weteratico, Sueuico, Franconico et Westphalico.

ε. Transuersum, quod occupant Episcopi Evangelici.

γ. Ciuitatum imperialium, cuius collegii

N. Director est illa ciuitas imperialis, in qua comitia celebrantur.

2. Scammum est Rhenanum et Sueuicum.

β. Circuli imperii (§. 1295. seqq.) Vbi occurrunt Circuli

α. Defini-

I. 2.

H 2

ad I. 2.

2. Definitio. Est in sensu politico societas provinciarum vicinarum eo sine inita, vt expedit quædam ad promovendam salutem et securitatem publicam imperii R. G. necessaria.
- β. Negotia, quæ sunt vel negotia { imperii, vel domestica.
- γ. Officiales sunt vel
 N. majores, vt circuli ¶ Director, ¶ Princeps convocans, ¶ Dux ejusque ¶ Adjuncti.
 2. minores, e. g. Secretarii, receptores.
- δ. Associatio, i. e. fœdus circulorum inter se, communis securitatis causa inritum. Ab associatis circulis differunt correspondentes. (§ 1302.)

3. Territorium imperii R. G. (§ 1303. seqq.) Cujus

A. Definitio. Est districtus summo imperio civium Germanorum subiectus.

B. Distinctio in territorium

- a. Principale, quod est districtus imperio summo Germanorum ita subiectus, vt non simul sit territorium alicujus reipublicæ cum imperio R. G. conjunctæ. Hoc territorium principale distinguitur in
- α. originarium, i. e. districtum tempore LUDOVICI GERMANICI, quo peculiare in Germania regnum enatum, hujus noui regni territorium constituitur.
- β. accessorium, i. e. quod illi regno postea demum accessit. Porro diuiditur territorium principale in Germaniam superiorem, i. terras juris Franconici.
- γ. Terras mediatas, i. e. superioritatis territoriali simul subiectas, et in Terras immediatas, easque, pro dominorum territorialium diuersitate, vel N. Ecclesiasticas, quæ iterum sunt vel ¶ Archiepiscopatus, ¶ Episcopatus, ¶ Abbatie et ¶ Prælatæ.
2. Seculares, quæ sunt ¶ Regnum, ¶ Electoratus, ¶ Archiducatus, ¶ Ducatus, ¶ Palatinatus, ¶ Landgraviatus, ¶ Marchionatus, ¶ Burgraviatus, ¶ Principatus, ¶ Comitatus, ¶ Dynastie, ¶ Ciuitates.
- δ. Circulo, hoc vocabulo in sensu Geographico sumo.
- b. Minus principale, de quo territorio infra in Iurispr. Gentium.

II. Speciatim vero agitur de

I. iuribus maiestatis. (§ 1309. seqq.)

A. quoad Imperatorem, et quidem de his iuribus vel

a. in genere secundum eorum

α. Definitionem. Iura maiestatica dicuntur illa, quæ in summo imperio ciuili contenta sunt. (§ 1306. 1309. 1312.)

β. Distinctionem. Ea sunt vel

N. { Reservata Imperatoris, easque vel { illimitata, vel limitata.

N. { Iura communicata scilicet, cum Statibus imp. quæ sunt vel { Imperatorio-Electoralia, vel Comitialia.

2. { Priuatiua, i. e. quæ dominis, vi superioritatis territorialis, in territorio suo exercere non possunt. { Non priuatiua. (§ 1313. 1314.)

b. in specie vero pertinet ad Imperatoris iura maiestatica circa

α. Administrationem iustitiæ, quorum pertinet

N. Potestas legislatiua, (§ 1317.) in quantum vtraque sit penes Imperatorem. (§ 1318. seqq.)

2. Potestas iudicialis, i. iurisdictio

β. Politicam quo speciatim referuntur iura circa

N. Monetam, e. g. a quo, cui et quomodo jus monetandi concedendum. (§ 1322. seqq.)

2. Postas, i. e. institutum eo tendens, vt transportatio personarum, litterarum et fasciculorum fiat secundum certas stationes. Postas sunt vel

¶ Imperiales, i. e. quæ Imperatoris nomine exercentur. (§ 1324. seqq.)

3. Commercia, quo respicitur jus monopolii, stipulæ, geranii, emporii etc.

γ. Bellum imperii, in quo bello imperium R. G. est pars belligerans. (§ 1319. seqq.) Vbi ad iura comitialia referuntur

N. jus, bellum imp. offensiuum decennidii, quod tamen, si periculum in mora, Imperatorio-Electorale est;

2. constitutio ducis militiæ imperialis; et

3. ipsa belli imp. directio.

δ. Fœdera imperii, i. e. vbi imperium R. G. est pars pacificans. (§ 1316. seqq.)

e. Legationes. (§ 1340.) Vbi notandum tamen jus adleganti statuum imperii, i. e. vi cuius hi ad negotium imperii expediendum legatos suo nomine mittere possunt, præter legatos, quos Imperator suo nomine mittit. (§ 1341. seqq.)

ζ. Status, (§ 1343. seqq.) quo pertinet reservatum Imperatoris

N. conferendi ordinem, e. g. nobilitatem; 2. conferendi dignitates tam aulicas, quam academicas; 3. conferendi officia publica imperii; 4. legitimandi, 5. famam restituendi, 6. veniam ætatis concedendi.

η. Res, (§ 1348. seqq.) quæ respiciunt vel

N. ipsum territorium, e. g. ius viarum publicarum. Cujus generis iura maiestatica sunt tantum territorialia.

2. res in territorio existentes, quæ sunt vel

¶ nullius, quo pertinet jus Imperatoris, occupandi bona vacantia et publicata immediatorum, ¶ propriæ, easque vel

I. A.

a. publicæ,

ad 1.

- A.
- a. publicæ, et quidem vel res
 I. fisci imperialis, i. e. quæ Imperatori ad suam sustentationem assignatæ. A quibus differt
 1. fisci imperiale, i. e. jus, rem sibi vindicandi, tanquam rem fisci imperialis.
 2. fiscus Imperatoris, i. e. locus, in quo Imperator res fisci imperialis afferunt. (§. 1358.)
 3. ærarium imperiale, i. e. locus, vbi res ærarii imperialis afferuntur. (§. 1357.)
 II. ærarii imperialis, i. e. res ad onera publica ferenda destinatæ. (§. 1350.)
- b. privatarum, circa quas res referuntur ad Imperatoris jura majestatica:
 I. lus collectandi, i. e. vi cujus exiguntur collectæ s. stauræ. Quæ sunt vel
 1. provinciales, de quibus infra in jurisprudentia ad imperantes applicata.
 2. imperiales, i. e. quæ ab vniuerso imperio exiguntur. Et hæc collectæ sunt vel
 I. A. Speciales, vt
 a. Subsidium charitativum, quod nobiles imperii immediati Imperatori solunt;
 b. Secura ciuitatum imperialium;
 c. Iudæorum aurum coronarium atque annuæ præstationes.
 II. B. generales, i. e. quæ ab omnibus imperii membris soluntur. Vbi occurrit
 a. Modus collectandi, qui fit vel secundum
 α. communem denarium; vel β. expeditionem Romanam; vel γ. voluntariam determinationem; vel δ. circulos.
 b. Matricula collectarum imperii, i. e. libellus, in quo describitur, quantum quisque ad vsus communes contribuere debeat.
 c. Moderatio matriculæ, i. e. remissio partis secundum matriculam soluendi.
 d. Exemptio ab onere matriculari. (§. 1360. seq.)
 II. Dominium eminens, (§. 1353) et
 III. lus, multas, quæ sententiis iudiciorum imperii decernuntur, lucrandi.
 B. quoad Regem Romanorum, (§. 1362. seq.) et
 C. quoad Vicarios imperii. (§. 1364. seq.)
2. modis, quibus membra imperii R. G. talia fiunt et esse desinunt, nec non de eorum qualitatibus, prout sunt vel
 A. imperantes imperii R. G. et hi sunt vel
 a. Imperator. (§. 1367. seq.) qui talis
 α. fit per inaugurationem, cujus
 N. definitio. Est actus, quo, qui Imperator non est, talis fit.
 2. Actus ad eam pertinentes sunt:
 A. Electio, cujus modus in A. B. præscriptus atque ab Electoribus obseruandus respicit
 a. locum, in quo peragenda; b. qualitates persone eligendæ; et c. electionem ipsam, de qua infra in Iurisprudentia Practica Publica.
 B. Sponsio in capitulationem iuramento confirmanda. (§. 1375)
 C. Coronatio Germanica vel ab Archiepiscopo Moguntino, vel a Colonienis peragenda respicit iterum vel
 a. locum, b. insignia imperii, quæ in coronatione adhibentur; (§. 1377. seq. obseru.) c. coronationem ipsam, de cuius actibus infra.
 β. esse desinit (§. 1380. seq.) vel
 N. casu quodam, præcipue per mortem; vel
 2. voluntate alicujus, et quidem vel per
 A. renunciationem, vel B. exautorationem.
 γ. qualitates ejus, vt fit homo iustus, bonus et vtilis. (§. 1371.)
 b. Rex Romanorum, (§. 1383. seq.) qui talis
 α. fit, sicut Imperator, per inaugurationem, et hæc per
 N. Electionem ab Electoribus suscipiendam
 A. non infæto et inconsulto Imperatore;
 B. salute imperii hanc electionem postulante. (§. 1385. seq.)
 2. Sponsionem in capitulationem, et 3. Coronationem.
 β. esse desinit ii dem modis, quibus Imperator, nisi quod etiam desinere solet per promotionem, quæ Imperatore cessante fit ipso iure.
 c. Vicarii imperii, (§. 1388. seq.) qui ipso iure constituti continuant Imperatoris regimen existente interregno, quod tam diu durat, vsque dum ab ipso Imperatore nouus electo facta fit sponsio ad capitulationem.
 b. alia præter imperantes membra imperii R. G. (§. 1390. seq.) eaque vel
 a. mediata, de quibus infra.
 b. immediata, quæ sunt vel
 α. Status imperii, qui tales
 N. fiunt per acquisitionem juris status imperii, quod est ius, vi cuius membrum imperii participat de summo imperio ciuili in Germania. Acquisitio hujus juris (vel antiqui, vel noui) est vel
 A. originaria, quæ fit per
 a. decretum de receptione in numerum statuum, ad quod tamen requiritur
 I. consensus 1. Imperatoris, 2. Electorum, et 3. scamm in collegio, in quo nouus status suffragium laturus est.
 II. possessio bonorum immediatorum statusi suo et dignitati convenientium;
 III. suscepio certi et suæ dignitati comparis census matricularis.
 b. assignationem loci in collegio, quo nouus status sedere et suffragium ferre possit.
 c. introductionem in curiam.
 B. deriuatiua acquisitio juris status imperii fit vel per
 a. acquisitionem ipsius territorii, si illud ius est reale;
 b. hereditatem, si illud est ius personale, non vero personalissimum.
 c. consensum Imperatoris et statuum imperii.
 2. esse desinunt per amissionem juris status, quæ accidit vel per

α.

I

B. extin-

- ad *α.*
- 1. extinctionem hujus juris, vel ejus
 - 2. transiionem in alium, et quidem iisdem modis, qui in derivatiua acquisitione modo sunt indicati.
 - 3. exemptionem, s. mutationem subjectionis status imperii, eamque vel
 - a. { totalem, scil. *avviso* statu ciuitatis Germanicae,
 - { partialem, scil. *saluo* statu ciuitatis Germanicae. Hec fit vel
 - I. salua immedietate vel quoad { 1. qualitatem status } tantum;
 - { 2. onus mariculate } tantum;
 - { 3. vtrumque simul. }
 - II. non salua immedietate.
 - b. actiuam, vel passiuam, prout status vel se ipsum eximit, vel eximitur.
- β. Non status imperii, cuiusmodi membra imperii talia sunt et esse deinunt diuersis modis, prout vel ad hanc, vel ad aliam speciem immediatorum membrorum referri possunt.

TOMI II. PARTIS II. LIBER II.

DE

IVRISPRVDENTIA THEORETICA PVBLICA
ECCLESIASTICA.

Hic iterum occurrunt

- I. PRAECOGNITA, in quibus agitur de
- 1. Sede imperii sacri in Germania, quod imperium sacrum
 - A. Olim fuit penes Imperatorem;
 - B. Hodie est ex parte penes
 - a. Pontificem, quoad Pontificiam
 - b. Dominos territoriales euangelicos, quoad Protestantium } ecclesiam. (obseru. 1. §. 1400.)
 - c. Imperatorem, quoad vtrumque in Germania
 - 2. Partibus jurisprudentiae publicae ecclesiasticae, quae sunt:
 - A. Pontificia, eaque vel { papalis, vel
 - { dioecessana, et haec vel { generalis, vel
 - { specialis. (§. 1401.)
 - B. Protestantium, (§. 1400)
 - C. Imperialis, scil. quoad reliquias imperii sacri Imperatori superstites.
 - 3. Fontibus praecipuis hujus jurisprudentiae, qui sunt
 - A. Ius Canonicum, B. Pax religiosa, C. Pax Westphal. et D. Concordata nationis Germ.
 - 4. Subsidiis specialibus ejus, quae sunt
 - A. Historia ecclesiastica, et origines juris publici ecclesiastici;
 - B. Notitia status ecclesiae Pontificiae;
 - C. Geographia sacra, et scriptores huc pertinentes.
- II. TRACTATIO IPSA, in qua agitur de Iurisprudentia publica ecclesiastica
- I. Pontificia, et quidem
- 1. Generatim de constitutione ecclesiae Pontificiae, cuius constitutiua sunt:
 - A. Imperium sacrum, idque vel
 - a. papale, s. summum, vnde iura papalia, quae sunt vel { Reseruata, scil. soli Pontifici.
 - { Communicata scil. imperio subordinato.
 - b. dioecessanum, s. subordinatum. (§. 1404. seqq.)
 - B. Membra ecclesiae Pontificiae: Quae sunt vel
 - a. Praelati, et quidem in sensu proprio, i. e. habentes proprio nomine imperium sacrum. Pro cuius imperii di-
veritate Praelati differunt, vtpote
 - α. Pontifex Romanus, cuius imperium est summum.
 - β. Episcopi, quorum imperium est subordinatum atque in iure dioecessano consistit. Suntque vel
 - N. simplices Episcopi, i. e. nulla speciali prerogatiua gaudentes, et hi vel
 - 1. { suffraganei, i. e. *subiecti* } alicui archiepiscopo.
 - 2. { exempti, i. e. *non subiecti* }
 - 3. { veri, vel
 - 4. { titulares } episcopi. (§. 1413.)
 - 2. non simplices, quales sunt
 - 1. Archiepiscopi, 2. Metropolitan, 3. Primates et 4. Patriarchae. (§. 1412.)
 - γ. Praelati regularium, quorum imperium subordinatum exercetur in regulares, e. g. in
 - N. monachos, quorum praelati diuersi dicuntur
 - 1. Generales, 2. Prouinciales, 3. Praefecti locales, quales sunt
 - a. Abbates, b. Priores, c. Praepositi, d. Quardiani.
 - 2. canonicos, quorum praelati sunt Praepositi et Decani.
 - 3. equites sacros, quorum praelati sunt e. g. Supremus ordinis magister, Baliui, Commen-
datores prouinciales. (§. 1417.)
 - 4. moniales et canonice, in quas imperium exercent Abbatissae.
 - b. Non-Praelati. Cuius generis membra ecclesiae Pontificiae sunt vel
 - α. Senatores Praelatorum, et quidem vel
 - N. Pontificis, qui Cardinales
 - 2. Episcoporum, qui Capitulares
 - 3. Praelatorum regularium, qui Conuentuales } dicuntur.

β. Vica-

- ad I. I. B. a.
- β. Vicarii Prælatorum, et quidem
1. N. Pontificis, qui dicuntur Legati Apostolici, iique vel
2. nati, (§. 1412 1438) vel
3. missi, et hi vel
4. Legati de latere, vel
5. Nuncii.
2. reliquorum Prælatorum vicarii sunt Coadjutores, Archidiaconi, Officiales, et suo modo Pa-
rochi, de quibus in Jurisprudentia Publica ecclesiastica ad imperantes applicata.
- γ. nec Senatores, nec vicarii Prælatorum. (§. 1419.)
- c. Territorium ecclesiæ Pontificiæ (§. 1423, seqq.) cuius
- a. Definitio. Est districtus imperio sacro papali subiectus.
- b. Diffinitio in territorium
1. a. simul seculari } Pontificis imperio subiectum.
2. s. tantum sacro }
- c. Divisio hujus territorii in
1. a. Dioceses, i. e. territoria vnius Episcopi.
2. β. Prouincias, i. e. complexus plerumq; diocesum vni archiepiscopo } subiectarum.
3. γ. Patriarchatus, i. e. complexus plurium prouinciarum vni patriarchæ }
2. Speciatim vero agitur de
- a. Juribus papalibus quoad
1. a. Pontificem ipsum, et quidem iterum
1. a. in genere (§. 1429, seqq.) de
1. N. Amplitudine et independentia imperii sacri papalis;
2. Limitatione ejus per concordata nationum;
3. Differentia ejus ab imperio seculari, quod Pontifex in sua republica seculari exercet;
4. Limitibus inter imperium et sacerdotium, præcipue vero in Germania
5. inter imperium summum Germaniæ, et inter imperium papale;
6. inter jus diocesæ, et inter superioritatem territorialem.
- β. in specie de juribus papalibus circa
1. N. Leges, quo pertinent Pontificis Bullæ, Breuia, item Regulæ cancellariæ. (§. 1440, seqq.)
2. Poenas, quo spectat ejus jus,
1. N. actiones delictis annumerandi,
2. poenas mitigandi et remittendi,
3. concedendi indulgentias, s. remissionem poenitentiarum.
3. Potestatem judicariam, ad quam refertur
1. N. Pontificis jurisdictioni concurrens cum quolibet prælato;
2. Jus pronuntiandi ad Pontificem.
4. Formulam fidei et liturgiam. (§. 1446, seqq.)
5. Personas ecclesiasticas, quo refertur Pontificis referatum
1. N. canonisandi, 2. cardinales creandi, 3. episcopos titulares constituendi, 4. prælatos electos confirmandi, 5. dispensandi, 6. archiepiscopis atque episcopis exemptis pallium dandi. (§. 1449, seqq.)
- β. Res ecclesiasticas. (§. 1454.) Cujusmodi jura papalia concernunt vel
1. a. in genere res ecclesiasticas, e. g. Pontificis consensus in alienatione rerum ecclesiasticarum in prælaturis immediatis et exemptis.
2. β. in specie beneficia. Circa quæ Pontificis jura respiciunt vel beneficiorum
1. a. collationem extraordinariam, quæ fit vel
1. I. indirecte per mandata de prouidendo;
2. II. directe, conferendo beneficia vel
1. jam vacantia, et quidem vel propter
- A. jus deuolutionis, B. mentes papales, C. causam, quæ beneficium efficit vacare.
2. nondum vacantia, vel per
1. expectatiuam, vel
2. reuerationem.
2. b. onera beneficiorum, vel eorum
3. c. erectionem et mutationem.
- b. Cardinales, quorum jura quoad regimen papale, prout Pontifex vel in viuus, vel sedes Romana vacans est, differunt.
- c. Legatos apostolicos, quorum jura pendent vel a lege, vel a speciali Pontificis mandato, et eminet inter ea jurisdictione, quam exercent. (§. 1459, seqq.)
- β. Modis, quibus prælati, senatores et officiales fiunt, esse definiunt eorumque qualitatibus, et quidem
1. a. Pontifex talis
1. a. fit per inaugurationem, (§. 1462, seqq.) cuius
1. N. Definitio. Est actus, quo Pontifex fit, qui talis non erit.
2. Actus ad eam pertinentes sunt
1. N. electio, quæ est negotium Cardinalium, et modus his præscriptus respicit vel
- a. locum, in quo hæc electio peragenda, sc. conclave, quod est ad D. Petri in Vaticano.
- b. personam eligendam, (§. 1466.)
- c. ipsum electionis actum, de quo infra in jurisprudentia practica publica.
2. β. actus varii electionem sublequentes, de quibus infra in jurisprudentia practica publica.
- β. esse definiunt iisdem modis, qui supra p. 33. de Imperatore sunt allati.
- Reliqui Prælati et Senatores, speciatim vero
- b. Cardinales tales
1. a. fiunt

- ad I. b.
- a. fiunt per creationem, (§. 1472. et hæc fit per N. designationem personæ, et quidem vel proprio motu Pontificis, ad nominationem aliorum.
 - 2. ipsam receptionem in numerum Cardinalium.
 - 3. esse definiunt per N. mortem, 2. renunciationem, et 3. depositionem.
- c. Legati Pontificis (§. 1476.) tales
- a. fiunt diversimode, prout eorum species sunt diversæ.
 - β. esse definiunt legati
 - 1. nati, N. amissa sede, cura qua legatio erat conjuncta, et 2. morte.
 - missi, N. finiro negotio, cujus intuitu erant missi, 2. reuocatione et 3. obitu.
- II. *Protestantium* jurisprudentia theoretica publica ecclesiastica. Hoc loco agitur de
- 1. sede imperii sacri in ecclesia protestantium, et quidem
 - a. negative, dum ostenditur, illud esse nec penes pontificem neque episcopos, quippe quorum imperium sacrum quoad ecclesiam protestantium per I. P. O. art. V. suspensum; nec penes
 - b. imperatorem et status imperii, siquidem illud ante suspensionem non habuerunt; nec penes
 - c. alium, quisquis ille sit, quoad vniuersam scilicet protestantium ecclesiam, cum, hujus imperii sacri translationem factam esse, probari nequeat.
 - 2. affirmatiue, dum monstratur, quamlibet ecclesiam particularem in quolibet territorio subjectam esse imperio sacro domini sui territorialis
 - 3. natura et indole hujus imperii sacri, quod dicitur jus circa sacra principum euangelico-um. Hinc
 - a. definitur per imperium sacrum, quod quilibet dominus territorialis in ecclesia protestantium suæ provincie exercet. (§. 1481. seqq.)
 - b. diuersi respectus, in quibus hoc jus considerandum, a se inuicem separantur, prout refertur nimirum vel ad
 - a. alia imperia, que in Germania exercentur; vel ad
 - b. ecclesiam in territorio huic juri subjectam.
 - c. ostenditur, quale sit in priori respectu, cum de imperio sacro in posteriori relatione infra in jurisprudentia ad imperantes applicata sit fermo.
- III. *Imperia* jurisprudentia publica ecclesiastica, cujus
- 1. Definitio. Est ea, quæ continet illa jura circa sacra, quæ adhuc insunt summo Germaniæ imperio, quod est penes imperatorem et status imperii, et que jura majestatica sacra appellari solent. (§. 1485. seqq.)
 - 2. Character. Est scilicet pro jure majestatico sacro in Germania habendum
 - a. omne jus circa sacra in imperio secundum principia juris publici vniuersalis contentum, nisi obliet vel imperium sacrum, quod in ecclesia catholica per pontificem et episcopos exercetur; vel
 - b. independens jus circa sacra dominorum territorialium euangelicorum.
 - 3. Distinctio. Hæc jura sacra majestatica referuntur partim ad
 - Referuata Imperatoris, partim ad
 - Iura communicata cum statusibus.

TOMI II. PARTIS II. LIBER III.

DE

IVRISPRVDENTIA PVBLICA FEVDALI.

Cujus

- I. *PRÆCOGNITA* continent hujus partis jurisprudentiæ publicæ
- 1. *Objectum*, quod sunt feuda imperii, (quibus opponuntur *provincialia*) et quidem ea feuda imperii, que dicuntur domestica, s. Germanica, item in specie sic dicta, exclusis illis imperii feudis, que feuda imperii peregrina, s. feuda gentis Germanicæ appellantur. (§. 1491. seq.)
 - 2. *Fontes*, qui conveniunt cum jurisprudentiæ feudalis priuatæ fontibus, de quibus supra p. 27. in medio.
 - 3. *Subsidia*, que non minus subsidii jurisprudentiæ feudalis priuatæ ad eand. pag. respondent.
- II. *TRACTATIO IPSA* absoluitur per feudorum imperii
- 1. *Naturam* et *indolem*, et quidem speciatim per
 - a. Definitionem. Feuda imperii in specie sic dicta sunt ea feuda Germanica, quorum dominium directum est penes superiorem imperii R. G. (§. 1495.)
 - b. Oppositum, quod sunt alodia imperii, i. e. quicquid immediate ab imperio absque nexu feudali possideatur.
 - c. Divisiones, easque vel
 - a. communes feudis omnibus, e. g. in feuda data et oblata,
 - b. proprias feudis imperii. Qualis diuisio est in feudum
 - α. regale, i. e. quod superioritatem territorialem, vel etiam quædam tantum jura territorialia continet. Estque vel feudum
 - N. sceptri, i. e. cujus inuestitura olim per *sceptrum*
 - 2. vexilli, i. e. cujus inuestitura olim per *vexillum* } facta.
 - β. non regale. (§. 1499.)
 - 2. *Constitutionem*. Hic ea, que supra p. 28. ab initio in jurispr. priuat. feud. de infeudatione prolata sunt, applicanda, (§. 1501. seqq.)
 - 3. *Acquisitionem*. Cujus generalia v. supra p. 28. circa medium. Fit vero speciatim feudorum imperii acquisitio vel per
 - a. prescriptionem, et quidem per
 - XXX. annos quoad *vite*
 - tempus immemorabile quoad *directum* } dominium.
 - b. successionem in feudis secularibus, et quidem in specie in electoratus per primogenituram (§. 1506. seqq.)
 - 4. *Jura*, (§. 1509. seqq.) et quidem

A. Domi-

ad 4.

- A. Domini, et respectu obligationis vasalli, quo refertur
 a. renovatio inuelturæ petenda vel apud
 α. imperatorem, β. regem Romanorum, γ. vicarios imperii, exceptis tamen quoad hos feudis principum.
 b. fides prestanda imperatori, qua tali, et simul imperio. (§. 151.)
 c. feruitia, prestanda tantum quoad ad feuda imperii palatina. (§. 151.)
 d. iura circa ipsum feudum v. supra p. 29. que tamen in multis sunt restricta. Non enim valet imperatoris solius
 α. dispositio de dominio feudi imp. directo, si damnum imperio inde redundet;
 β. consensus in translatione domini vtilis vel
 { in totum, vel
 ex parte.
 γ. concessio expectatiuæ in feudum imperii;
 δ. collatio feudi imp. aperti. (§. 153.)
 B. Vasalli iura, et ex altera parte obligationes domini, vbi c. I. allata reperenda sunt.
 C. Aliorum, e. g. heredum allodialium iura, et ex parte domini et vasalli obligationes v. supra p. 29.
 5. *Amissionem*, que fit vel
 A. citra delictum, de quo feuda amittendi modo supra p. 30. dicta etiam hic locum habent, nisi quod feuda imp. ecclesiastica nunquam fiant aperta.
 B. per delictum, vbi tamen juris feudalis Longobardici rigor quoad feloniam mitigatur.

TOMI II. PARS III.

DE

IVRISPRVDENTIA THEORETICA GENTIVM.

PI. PRAECOGNITA exhibent hujus partis jurisprudentiæ positivæ

1. Existentiæ, que enuncitur vix ex feuderibus, ita etiam ex illa specie consuetudinum conuentionalium, qualis est Observantia gentium, que
 A. definitur per regulam tacita gentium voluntate constitutam, secundum quam gentes actiones suas determinare obligantur. (§. 152. seqq.)
 B. oritur et cognoscitur observantia gentium ex ejusmodi actu, vbi loqui potuissent et debuissent gentes, nisi voluissent inde oriri regulam, secundum quam gentium actiones determinandæ, nec tamen locute sunt. (§. 152. seq. 153.)
 C. dilert a gentium
 a. moribus, i. e. eisdem actibus a gentibus sepius repetitis;
 b. decore, i. e. determinatione actionum gentium permittarum, aliarum gentium actionibus conformiter facta.
 D. distinguitur hæc observantia in generalem et specialem. (§. 152.)
 2. Definitionem. Est ea pars jurisprudentiæ positivæ, que continet jura et obligationes, que oriuntur ex observantia et feuderibus gentium. (§. 153.)
 3. Distinctionem jurisprudentiæ gentium positivæ in
 A. generalem, que continet jura et obligationes, que, nisi inter omnes, inter moratas tamen gentes obtinent. specialem. (§. 152.) Cujus species est jurisprudentia gentium positivæ respectu gentis Germanicæ.
 B. politicam, vel ecclesiasticam, vel feudalem.
 4. Fontes, quales sunt quoad jurisprudentiam gentium
 { generalem: sola observantia gentium generalis.
 { specialem scil. gentis Germanicæ:
 A. fœdera cum Germanis inita supra in historia Juris recentia.
 B. observantia inter Germanos et alias gentes obtinentes.
 5. Subidia specialia respectu gentis Germanicæ sunt
 A. Historia, præsertim quoad facta, que observantiam gentium fundant;
 B. Geographia tam antiqua, quam nova;
 C. Deductiones in causis gentium;
 D. Scriptores ad hanc partem jurisprudentiæ facientes.

II. TRACTATIO IPSA, in qua sistit

TOMI II. PARTIS III. LIBER I.

IVRISPRVDENTIAM GENTIVM POLITICAM.

In qua occurrit

I. IUS RERVUM, et quidem

A. *Ius in re* secundum ejus tres species, quæ sunt

a. Dominium gentis Germanicæ

α. plenum, (§. 157. seqq.) quod est vel

N. commune, vel

2. proprium, in quo sunt

21. Iura majestatica in imp. R. G.

22. Territorium imp. R. G. De quo agitur

a. generatim quoad territoria gentis Germanicæ

I. originem a portione LUDOVICO GERM. in divisione regni Francici assignata repetendam. (§. 1540. Obs. II.)

II. incrementa per modum

1. conjunctionis, e. g. regnum Longobardicum. (§. 1541. seq.)

2. incorporationis, e. g. Bohemia. (§. 1542.)

III. decreta, que acciderunt per exemptiones totales tam activas, quam passivas.

1.

A.

2.

α.

3.

N.

2.

21.

22.

a.

I.

II.

1.

2.

K

III. præ-

- ad 1. A. a. α. a.
- III. præteriones tam actiuas, quam passiuas (§. 1545. feqq.)
 V. fines Germaniæ hodiernos. (§. 1551. feqq.)
 β. speciatim quoad maria et flumina. (§. 1557. feqq.)
 β. minus plenum, quorum pertinent gentis Germanicæ
 N. seruitutes, i. e. seruitutes juris gentium, quas gens germanica vel debet aliis gentibus, vel quas hæ illi debent. (§. 1563. feqq.)
 2. jus pignoris.
 b. Ius hereditarium, (§. 1568.) et
 c. Ius possessionis. (§. 1569. feqq.)
 B. *Ius ad rem.* Quo referuntur e. g.
 a. Fœdera nomine totius imperii R. G. cum aliis gentibus inita. (§. 1572. feq.)
 b. Guarantia pacis Westphalica, quam gens Gallica et Suedica genti Germanicæ præstare obligantur. (§. 1574. feqq.)
2. IVS PERSONARVM, in quo pertractantur jura et obligationes inter gentem Germanicam et alias gentes, prout pendent vel a statu
- A. Imperantium imperii R. G. et aliarum rerumpublicarum, quorum pertinent:
 a. Prærogatiuæ imperatoris et regis Romanorum ratione
 { precedentiæ et
 { titulorum. (§. 1580. feqq.)
 b. Iura et obligationes circa constitutionem atque inaugurationem horum imperantium. (§. 1586. feqq.)
- B. Legatorum, (§. 1590. feqq.) qui sunt ratione
 a. gentium, e. g. vel Galliæ, et hi vel legati
 α. gentis Germanicæ, et quidem vel
 N. imperatoris, vel 2. imperii tantum, 3. imperatoris et imperii simul,
 β. singulorum statuum imperii. (§. 1592. feq.)
 b. dignitatum, vel legati
 α. ecclesiæ Romanæ, (§. 1597.) vel legati
 β. reliquarum gentium, iique vel
 { legati in specie sic dicti, (§. 1595. feq.)
 { ablegati, et ambo vel { ordinarii, vel
 { extraordinarii.
- C. Peregrinorum. (§. 1602. feqq.) Sunt enim homines, in relatione ad gentem Germanicam, vel
 a. ciues Germanici, i. e. qui gaudent statu ciuitatis Germanicæ (I. qualitate, quod quis sit membrum imperii R. G.)
 Sæntque hi ciues vel indigenæ, vel aduenæ. (§. 1604. 1006)
 b. peregrini, iique, prout in Germania habitant, nec ne, vel
 { incolæ, vel
 { non incolæ.
 Est vero peregrinitas in Germania vel
 α. generalis, i. e. respectu totius imperii, quo referri potest jus albinagii in Germania, s. quod iustum est circa peregrinitatem in Germania.
 β. particularis, eique vel prouincialis, vel localis.

TOMI II PARTIS III. LIBER II.

DE

IVRISPRVDENTIA GENTIVM ECCLESIASTICA.

Quæ pars continet

1. Iura et obligationes inter ecclesiam pontificiam et protestantium. (§. 1614. feqq.) Quoad
- A. Tolerantiam religiosam, (i. e. jus, vi cuius religionem quandam profitentibus habitare et religionem exercere licet in quodam territorio.) eamque vel
 a. necessariam, vel gratiosam; (§. 1616.)
 b. vniuersalem, vel particularem; (§. 1617. 1620.)
 c. æqualem, vel inæqualem. (§. 1618. 1621.) Deinde quoad
- B. Causas non ecclesiasticas, (§. 1623. feqq.) speciatim vero quod ad
 a. hereditates et legata; b. famam; c. conjugia inter personas diuersarum religionum; d. tutelam et feuda.
- C. Causas ecclesiasticas, et quidem speciatim quoad
 a. Exercitium religionis, (§. 1629. feqq.) quod est vel
 α. domesticum, i. e. ubi religio exercetur domi, sine clerico et rerum ecclesiasticarum usu.
 β. non-domesticum, quod, prout libere, item cum plena et solenni libertate peragitur, nec ne, est vel publicum, vel priuatum. (§. 1639.) Quo loco mentio iungitur Simultanei, quod est vel N. loci, vel templi; (§. 1631. feqq.) 2. necessarium, vel voluntarium.
 b. Liturgiam, (§. 1635. feqq.) speciatim vero circa
 α. elenchum in concionibus, β. hymnos, γ. preces publicas, δ. imagines et ε. venerabile.
 c. Res ecclesiasticas. (§. 1639. feqq.) In his annis decretorius d. I. Jan. 1624. modum et fines constituit quoad
 α. templa, β. monasteria, γ. fundationes, δ. beneficia, et ε. redditus ecclesiasticos.
 d. Personas ecclesiasticas, (§. 1644. feqq.) e. g. circa
 α. mutationem religionis. β. jura clericis huic vel illi religioni addictis competentia.
2. Iura et obligationes ecclesiarum protestantium inter se, quo referuntur
 A. Aequalitas Reformatorum cum Lutheranis in iuribus et obligationibus, per fœdera inter Catholicos et Lutheranos inita, etiam ante pacem Westphal. introductis. (§. 1648. feq.)
 B. Annus decretorius in causis protestantium inter se, qui est tempus conditæ pacis Westphalicæ. (§. 1650.)

TOMI

TOMI II. PARTIS III. LIBER III.
DE
IURISPRVDENTIA GENTIVM FEVDALI

In quo libro agitur de

- I. Objecto hujus partis jurisprudentiæ, quod constituunt
 - A. Feuda Italica.
 - B. Alia feuda gentis Germanicæ. (§. 1652.)
2. Vafallis hujus gentis, eorumque
 - A. Definitione. Sunt illi vafalli, quibus competit dominium vile feudi gentis Germanicæ.
 - B. Opposito, scil. vafallis imperii, i. e. quibus competit dominium vile feudi imperii in specie sic dicti.
 - C. Qualitatibus, vbi notandum,
 - a. feudum, quod hi vafalli habent, feudum gentis Germanicæ esse debere;
 - b. eos simul subditos Germanorum esse posse, vel non;
 - c. eos semper esse peregrinos. (§. 1654. seq. 1657.)
3. Legibus, ex quibus causæ feudales hæc feuda concernentes decidendæ. (§. 1656. seq.)

TOMO II. ADIVNCTA
IURISPRVDENTIA THEORETICA VNIVERSA
AD IMPERANTES, SEV PRINCIPES GERMANIÆ ET RELIQVAS
PERSONAS ILLVSTRES APPLICATA.

- I. PRAECOGNITA hujus partis sũnt ejus
 1. *Naturam et modum*. (§. 1653. seq.) quæ cognoscuntur ex nomine
 - A. Imperantium in Germania, i. e. perionarum, quæ in Germania regnant. Suntque vel imperantes a. imperii R. G. vt imperator et rex Romanorum.
 - b. prouinctarum imperii R. G. vt domini territoriales.
 - B. Peronarum illustrium, sub quibus comprehenduntur præter imperantes etiam horum
 - a. viros, e. g. imperatrix et regina Romanorum,
 - b. liberi et c. associati cum vxoribus et liberis suis.
 2. *Objectum*, quod constituunt jura et obligationes personarum illustrium vel
 - A. externum religionis exercitium, vel B. feuda, vel C. neutrum horum concernentes. (§. 1663.)
 3. *Fones* (§. 1665.) pro differitate causarum
 - A. priuatarum, quales sunt suo modo vs Canonicum, Romanum et feudale Longobardicum.
 - B. publicarum, quales sunt LL. imperii et pacta cum subditis iniis.
 - C. gentium, quales sunt fœdera.
 4. *Subsidia*. Hæc in notitiis scriptorum ad hanc jurisprudentiæ partem faciendum constituunt.
- II. TRACTATIO IPSA, in qua sũnt

TOMI II. PARS I.
IURISPR. THEOR. AD IMPERANT. APPLIC. PRIVATAM,
EIVSQVE LIBER I.

CONTINET

IURISPR. THEOR. AD IMPERANT. APPLIC. PRIV. POLITICAM.

Hæc pars iterum pertractatur secundum

- I. IVS RERVM, et quidem
 - A. *Ius in re*, (§. 1668. seqq.) spectatim vero quoad
 - a. Dominium, in quo est patrimonium imperantium priuatum, seu complexus *bonorum imperantium patri-
monialium* (i. e. quæ habent tanquam persone priuata.) Ad quale patrimonium priuatum
 1. pertinent N. Charouli-Gelber; 2. Träsel-Gelber; 3. reditus ex bonis publicis imperanti ad suam susten-
tationem assignatis; 4. acquisita ex testamento, emto et bello.
 2. non pertinent e. g. palatia principum (§. 1669. seqq.) et fupellex tam domestica, (*Meubles*) quam viatoria, (*Equipage*) quatenus pro accessoriis palatii et rerum palatinarum haberi debent.
 - b. Ius hereditarium. (§. 1675. seq.)
 - c. Ius possessionis. In tribus his speciebus juris in re imperantes ratione patrimonii priuati vniunt jure priuatorum. (§. 1675. 1677.)
 - B. *Ius ad rem*, et quidem
 - a. Ciuile, quo referuntur imperantium contractus priuati, i. e. quos tanquam persone priuatae ineunt, ideo-
que ex illis ortæ obligationes ad eorum heredes priuatos transeunt. (§. 1678. seqq.)
 - b. Criminale, quo pertinent illorum crimina priuata, vel
 - a. in totum imperium
 - b. non in totum imperium
- } commissa, eorumque satisfactio et pœna. (§. 1683. seqq.)

2. IVS PERSONARVM imperantium et personarum illustrium quoad status

- f. A. Naturales, (§. 1687. feqq.) ratione
- a. Feminarum illustrium, an hæc juribus feminarum communibus, quatenus pendent a sexus imbecillitate, vtantur
 - b. Liberorum
 - α. illegitimorum, e. g. an habeant ex natiuitate maculam, et an ipso jure nobilitatis jure fruantur.
 - β. majorennum, an tales fiant ante annum XXV. absque speciali priuilegio.
 - γ. minorenum, an vtantur communibus juribus, quatenus a lubrico ætatis pendent.
- f. B. Ciuiles, in specie vero quoad statum
- a. conjugalem. (§. 1693. feqq.) ejusque
 - α. jura et obligationes, que conueniant cum iisdem, de quibus supra p. 19. in fine.
 - β. acquisitionem, que fit per
 - N. conjugium legitimum, ad quod vero h. l. speciatim requiritur æqualitas conjugum ratione ordinis.
 2. sponsalia, 3. hierologium, et 7. copulam sacerdotalem.
 - γ. amissionem, de qua etiam supra p. 20. dicta valent. In specie vero hic agitur de imperatrici
 - N. majestate, quam æque, ac regina Romanorum de majestate mariti participat.
 2. coronatione ab arbitrio imperatoris pendente;
 3. archiofficialibus, abbatibus } Euldensî, archicancellario, et Campidonensî, archimareschallo.
 - b. parentum et liberorum illustrium, (§. 1704. feqq.) quo pertinet
 - α. patria potestas
 - β. peculium illustre } vbi valet, quod inter patres et filiosfamilias priuatae sortis juris est.
 - c. familie illustris, (§. 1709. feqq.) que est complexus cognatorum a quodam regente domino territoriali descendentium. Quo loco explicantur
 - α. iura familie illustris per ea, que a qualitate illa, quod quis sit membrum familie illustris, pendent;
 - β. Caput familie per eum, qui habet jus dirigendi causas communes totius familie.
 - γ. Apanagium per id, quod primogenitus regens *apanagiatis* (i. e. *filii dominorum territorialium ob primogenituram a successione in territorio adhuc exclusi* §. 1662.) præstare debet, vt inde sustententur. Hoc est vel
 - N. proprium f. in specie sic dictum, i. e. si apanagiari exclusus est ab omnibus juribus } superioritatis territorialis, quorum homines priuatae sortis non sunt capaces. (§. 1716. feqq.)
 2. improprium f. paragium, i. e. si apanagiatus exercet jura
 - d. viduarum illustrium, (§. 1722. feqq.) vbi consideratur
 - α. Precedentia, quam cedere debent imperantium vxoribus;
 - β. Dignitas, quam post mariti mortem retinent;
 - γ. Patrimonium earum, præsertim dotalitium, idque vel
 - priuatum, f. in mariti priuatis
 - publicum, f. in mariti publicis } bonis constitutum.
 - e. tutorum et pupillorum illustrium. (§. 1729. feqq.) Est vero tutela illustris, a qua nec mater exclusã, vel
 - α. } Imperatoria, si pupillus est Imperator;
 - Electoris, si pupillus est Elector;
 - Principum, si pupillus est alia persona illustis præter Imperatorem et Electorem, et quid in hac triplici tutela illu- stri juris sit. (§. 1732. feqq.)
 - β. } priuata, que versatur circa pupilli educationem et patrimonii priuati administrationem.
 - publica, que versatur circa ipsum regimen.
 - γ. pactita, vel testamentaria, vel legitima, vel datiuã.

TOMI II. PARTIS I. LIBER II.

DE

IVRISPR. THEOR. AD IMP. APPL. PRIV. E C C L E S I A S T I C A.

In hac parte breuibus explicantur

1. Templã aulicã, i. e. ædes, que ordinariis
2. Capellã aulicã, i. e. ædes, que extraordinariis } priuatis imperantium sacris inseruiunt. (§. 1735. feqq.)
3. Sacerdotes aulici, i. e. clerici, qui
4. Iura et obligationes imperantium circa templã et capellã aulicã præcipue ex pace Westphal. (§. 1738. feqq.)

TOMI II. PARTIS I. LIBER III.

DE

IVRISPR. THEOR. AD IMPERANT. APPLIC. PRIV. F E V D A L I.

Hoc loco agitur de duplici nexu feudali, in quo imperans esse potest, scilicet vel

1. vt imperans, qua talis et dominum feudi directum habens, vnde feuda publica prouincialia, de quibus in Iurispr. publ. feud. ad imp. applic.
2. vt priuatus, qua cuiusdam prouincialis feudi dominum, vel directum, vel vilem habet. Vtrumque ad ejus patrimonium priuatum pertinet, et, qua dominus vilis feudi in alieno territorio siti, est hujus vasallus, eique eatenus subiectus. (§. 1740. feqq.)

TOMI

TOMI II. PARS II.

SISTIT

IVRISPR. THEOR. AD IMPERANT. APPLIC. P V B L I C A M,
EIVSQVE LIBER I.

IVRISPR. THEOR. AD IMPERANT. APPLIC. PVBL. P O L I T I C A M.

Hoc libro pertractantur

1. *Constitutio provinciarum imperii* R. G. Sunt vero harum constitutiva:
- A. Superioritas territorialis, (§. 1744. seqq.) cujus
 - a. Definitio. Est imperium subordinatum in provinciis imperii R. G.
 - b. Complexus. Sunt omnia jura secundum principia juris publ. uniuersalis in imperio subordinato contenta, nisi per leges imperii sint restricta; quæ restrictio passim in provinciis varians concenit vel ipsa jura, vel modum, ea exercendi.
 - c. Distinctio. Est vero superioritas territorialis vel
 - α. allodialis, vel feudalis.
 - β.

Sublimis, s. plena, item regularis, scil. immediatorum.	}	
Subordinata, s. minus plena, item irregularis, scil. immediatorum.		
 - B. Membra provinciarum imp. R. G. (§. 1753. seqq.) quo nomine veniunt illi, qui habent jus ciuitatis in hac vel illa provincia imp. R. G. Suntque vel
 - a. imperantes provinc. imp. R. G. s. domini territoriales, i. e. qui gaudent superioritate territoriali sublimi. Quibus etiam subsunt viduæ illustres, apanagiati aliæque personæ ad familiam domini territorialis pertinentes et in ejus territorio degentes.
 - b. non imperantes provinc. imp. R. G. Qualia membra sunt vel

α. pleni subditi, siue vel	}	
β. minus pleni subditi, e. g. vasalli et forenses.		
 - C. Territorium provinciarum imperii R. G. i. e. pars territorii imp. R. G. cui inhaeret superioritas territorialis sublimis. Estque vel
 - a. clausum, vel non clausum;
 - b. magnum, vel paruum. etc. (§. 1761. seqq.)
2. *Regalia*, de quibus agitur
- A. Generatim, (§. 1765. seqq.) ita, vt regalia s. jura territorialia
 - a. definiantur per jura in superioritate territoriali contenta;
 - b. distinguantur in regalia
 - α.

Reseruata, scil. soli domino territorii;	}	
Communicata, scil. status provincialibus.		
 - β. Illimitata, vel limitata;
 - γ. Majora, vel minoria;
 - δ. Essentialia, vel accidentalialia.
 - B. Speciatim vero hic mentio fit
 - a. regalium secundum certas classes. Dantur enim regalia circa
 - α. leges et iudicia. Vbi notandum, potestatem æque legislatariam, ac iudicariam dominorum territorialium ad regalia limitata referri. (§. 1770. seq.)
 - β. positum. Quo spectat jus circa postas et commercia, item monetas, in quantum status hoc regali gaudet. (§. 1772. seqq.)
 - γ. bellum, e. g. quatenus offensuum dominis territorialibus sit prohibitum. (§. 1775.)
 - δ. foedera, tum inter status ipsos, tum etiam cum exteris. (§. 1776.)
 - ε. legationes (§. 1777.)
 - ζ. status, e. g. jus dignitates conferendi, legitimandi et veniam ætatis concedendi. (§. 1778. seqq.)
 - η. res. Quo pertinet statuum
 - N. jus collectandi, quod est vel jus

M. subcollectandi, i. e. si imperiales	}	
O. collectandi in specie, i. e. si provinciales		
 - Ξ. jus, occupandi res nullius (§. 1783.)
 - b. jurium et obligationum subditorum in provinciis imperii R. G. præcipue quoad regalia. Vbi agitur de subditorum

α. diuersitate relationis, vel ad	}	
β. homagio, (i. e. juramento promissorio, quo subditi promittunt obsequium) eoque vel		

3. *Modi, quibus membra provinciarum fiunt, esse definiunt, eorumque qualitates.* Speciatim vero

L

A. Domi-

- A. Dominus territorialis (§. 1794. seqq.) talis
- a. fit acquisitione superioritatis territorialis, hæc vero fit in territorio ecclesiastico, per electionem, de qua Lib. seq.
 - A. seculari, vel

{	originarie, vel per	{	pactum, vel per
	derivatiue, vel per		præscriptionem.
 - B. pactum, vel per præscriptionem, et potissimum successorem.
 - b. esse definit iisdem quidem modis, quibus imperium in genere amittitur, quibus tamen accedit
 - a. amissio superioritatis in prænam loco dethronisationis, qua imperium amitti potest.
 - β. mutatio religionis quoad clericos.
 - c. Qualitates ejus, qui acquirendi superioritatem territorialem habilis est.
- U. Reliqua membra provinciarum imp. R. G. talia
- a. fiunt et
 - b. esse definiunt iisdem modis, qui de subditis in genere locum habent. (§. 1800. seqq.)

TOMI II PARTIS II. LIBER II.

DE

IVRISPR. THEOR. AD IMP. APPL. PVBL. ECCLESIASTICA.

Et quidem

1. Pontificia diocæfana generalis, vbi agitur de constitutione diocæfani. Constituant vero diocæfanum
- a. Ius diocæfanum. (§. 1804. seq.)
 - b. Membra diocæfæ. (§. 1806. seq.) Que sunt vel
 - a. imperantes diocæfani, et quidem vel
 - N. ordinarius imperans, qui est episcopus.
 2. extraordinarii, quales sunt
 - A. Coadjutor episcopi, isque vel

{	regularis, i. e. constitutus, vt succedat	}	episcopo,
	irregularis, i. e. non		-
 - B. Capitulum ecclesiæ cathedralis, quatenus sede vacante imperium sacrum exercet.
 - β. non imperantes, qui sunt vel Episcopi
 - N. senatores, Capitulares dicti; vel
 2. vicarii, et quidem vel

{	I. indefinite tales, qualis est coadjutor regularis,	}	jurisdictionem exercentes.
	II. quoad certas tantum juris diocæfani partes, vt		

 1. Archidiaconi,
 2. Officiales, i. vicarii *κατ' ἐξουσίαν* sic dicti, isque vel
 - I. principales, i. e. per totam diocæsim
 - II. foranei, i. e. non per totam diocæsim
 3. Parochi, i. e. presbyteri in particularibus ecclesiis diocæfæ subordinatum imperium cum cura animarum exercentes.
 3. nec senatores, nec vicarii. (§. 1808.)
 - c. Territorium diocæfæ, quod diuiditur in
 - a. parochias, i. e. sub regimine proprii parochi
 - β. banna archidiaconalis, i. e. sub jurisdictione proprii archidiaconi
 - β. Iuribus diocæfanis. (§. 1811. seqq.)
 - a. Definitio. Per ea intelliguntur singula jura in imperio sacro Episcopi contenta.
 - b. Classës. Complectuntur vero hæc jura vel
 - a. jurisdictionem episcopalem, i. e. omnia jura, que causarum ecclesiasticarum cognitionem et decisionem respiciunt; vel
 - β. jura diocæfana strictè sic dicta. que vel
 - N. ipsum cultum diuinum
 2. personas ecclesiasticas
 3. res ecclesiasticas
 - c. Iura et obligationes subditorum circa jura diocæfana, que differunt pro diuersitate subditorum. Hi vero sunt vel
 - a. simplices subditi, vel
 - β. non simplices subditi, ad quales referuntur
 - N. Imperantes seculares
 2. Prælati regularium
 3. Parochi
 4. Officiales, (§. 1816.) et
 5. Patroni. Quorum jus patronatus inuoluit jus præsentandi ad beneficia ecclesiastica, cum variis aliis iuribus connexum.

1. c. Modis, quibus membra diocæfæ fiunt, esse definiunt, eorumque qualitatibus. (§. 1819. seqq.)

a. Epi-

- ad i.
- a. Episcopus
 - α. fit talis per inaugurationem, et hæc per
 - 1. designationem, hæc vero vel per viam
 - 2. ordinariam, i. e. per capituli electionem, cujus modus obseruandus respicit
 - a. locum, vbi electio peragenda;
 - b. personam eligendam;
 - c. ipsam electionem, vel per
 - scrutinium,
 - compromissum,
 - inspirationem.
 - d. subsequencia electionis, quæ sunt vel
 - I. Postulatio, i. e. intercessio capituli apud superiorem, de constituendo Episcopo electo quidem, sed qualitatibus jure Can. necessariis destituta.
 - II. Petitio confirmationis, i. e. intercessio electi omnibus qualitatibus instructi et capituli apud superiorem, vt in electionem consentiat. Vtranque vero excipit
 - III. Confirmatio, s. approbatio electionis.
 - 3. extraordinariam, quæ scilicet non per Capitulum, sed per Pontificem fit.
 - 2. Consecrationem, et
 - 3. Pallii redemptionem ratione
 - Archiepiscopi et Episcopi exempti.
 - β. esse definit vel
 - N. morte, vel
 - 2. voluntate, eaque vel
 - sua, per renunciationem;
 - Pontificis, per depositionem.
- b. Prælati reliqui, qui tales fiunt et esse definiunt iisdem modis de Episcopo jam allatis, excepta tamen
 - 2. consecratione, cujus loco quoad Abbates obtinet Benedictio; et
 - 3. redemptione pallii hic locum non habente.
- c. Membra ecclesie reliqua' (§ 182.)
2. *Profeſtantium.* (§. 182. seqq.) Quo loco agitur de
- A. Principibus euangelicis eorumque jure circa sacra s. imperio sacro, quod quilibet dominus territorii in ecclesia protestantium suæ prouincie exercet. Complectitur vero
 - a. jura principis circa sacra maiestatica;
 - b. jura principis circa sacra collegialia;
 - c. jura papalia et episcopalia, quæ ante suspensionem papalis imperii Pontifex et Episcopus in ecclesiis iam euangelicis antea exercuerunt, quatenus diuersa religionis principia non obstant.
 - B. Prælati euangelicis eorumque cum Prælati pontificis
 - a. conuenientia, quoad modum, quo tales fiunt, quatenus diuersa religionis principia non refragantur.
 - b. disconuenientia. Quo respectu Prælati euangelici sunt vel
 - α. immediata imperii R. G. membra. Quorum jus circa sacra idem est, ac illud, quod reliquis secularibus principibus euangelicis competit.
 - β. mediata imperii R. G. membra. Subsunt enim domino territoriali euangelico.
 - c. Officialibus principum euangelicorum, quales sunt Superintendentes, Inspectores etc.
 - d. Parochis euangelicis eorumque relatione ad parochos pontificis.

TOMI II. PARTIS II. LIBER III.

DE

IURISPR. AD IMPERANT. APPLIC. PVBL. FEVDALI.

In quo libro agitur de

- 1. Natura et indole hujus partis Iurisprudentiæ, quæ cognoscuntur ex ejus
 - A. Definitione. Est illa pars jurisprudentiæ feudalis publicæ, quæ jura et obligationes inter superiorem et subditum, quoad feuda in prouinciis imperii R. G. continet. (§. 183. seqq.)
- B. Objecto, quod igitur constituunt feuda prouincialia, eaque vel
 - a. priuata, i. e. si dominium directum est penes priuatum;
 - b. publica, i. e. si dominium directum est penes dominum territoriale. Et hæc vel
 - α. domestica, i. e. quæ ad territorium pertinent,
 - β. peregrina. (§. 183.)
- 2. *Constitutione feudorum prouincialium publicorum*, ejusque
 - A. restrictione. Dominus enim territorialis ejusmodi feuda constituere, absque consensu statuum prouincialium, regulatè prohibetur.
 - B. modis, quibus eorum infeudatio fieri potest, hi conueniunt cum illis, qui supra p. 28. allati sunt, nisi, quod hic præscripto debeat esse immemorialis.
- 3. *Acquisitione eorum*, quæ fit, vt supra p. 28.
- 4. *Iuribus et obligationibus domini et vasalli circa ejusmodi feuda* maxima ex parte respondent supra p. 29. prolatis.
- 5. *Amissione eorum*, quæ itidem a supra p. 29. in fine dictis non recedit, nisi, quod
 - A. feloniam domini hic non locum habet, et
 - B. præscriptio domini directi tempus immemorabile requirit.

TOMI II. PARS III.

DE

IURISPRVDENTIA GENTIVM AD IMPERANTES APPLICATA.

Objectum hujus partis jurisprudentiæ constituunt

- 1. Generatim jura et obligationes, quæ obtinent inter
 - A. diuersas Germaniæ prouincias, nec non inter
 - B. prouincias Germaniæ et gentes externas.
- 2. Speciatim vero fœdera et obseruantie speciales hujus vel illius prouincie particularis cum aliis. Quare etiam hic loci ordo supra in tradendis iuribus et obligationibus inter gentem Germanicam et reliquas gentes obseruatus locum habet. (§. 184.)

TOMI III
DE
IVRISPRVDENTIA POSITIVA PRACTICA
PARS I.
SISTIT

IVRISPRVDENT. PRACTICAM EXTRAIVDICIALEM.

I. PRAECOGNITA continent jurisprudentiae practicae

1. Definitionem. Est illa pars, quae continet veritates de modo, secundum quem negotia, quae jura et obligationes concernunt, sunt peragenda.
2. Distinctionem in extrajudicalem et judicalem. (§. 1. 3. ad p. 843.)
3. Objectum, quod constituunt actus juridici, seu causae, quae sunt
 - A. litigiosae, vel non litigiosae.
 - B.

}	publicae, i. e. superioris et subditorum	}	jura et obligationes concernentes.
}	privatae, i. e. privatorum inter se		
}	gentium, i. e. gentium inter se		
 4. Fontes jurisprudentiae practicae extrajudicialis, suntque
 - A. leges in Germania vigentes, quatenus modum expediendi negotia extra judicium peragenda determinant.
 - B. mores inter gentes recepti, quoad causas gentis Germanicae cum aliis gentibus.
 5. Subsidia specialia jurispr. pract. extrajudicialis, quae sunt:
 - A. Notitia filii practici in scriptis extrajudicialibus recepti;
 - B. Lectio ejusmodi formularum et instrumentorum cautis extrajudicialibus respicientium.
 - C. Cognitio scriptorum, qui haec faciunt.

II. TRACTATIO IPSA absolvitur tribus libris, quorum contenta sunt:

1. *Generalia de expeditione causarum extrajudicialium.* Quo pertinent
 - A. Personae negotia extrajudicialia expedientes, eaque vel
 - a. principales, (§. 8.) vel
 - b. minus principales, quales sunt
 1. Notarius, ubi consideratur inter alia ejus
 - N. Officium (§. 10. seqq.) et
 2. Protocolium, i. e. scriptura, in qua notarius, quae acta sunt, notitiae causa annotat. Estque vel
 3. Imbreuiationis, i. e. neglectis } omnibus formalibus facta annotatio.
 4. extensionis, i. e. obseruatis }
 2. Instrumentum, i. e. scriptura continens testimonium notarii de causa, ad quam requisitus, adhibitis formalibus in legibus praescriptis conscripta.
 - β. Proxenetæ, i. e. qui in conciliandis negotiis juridicis extrajudicialibus operam praestant. Suntque vel publici, vel privati.
 - γ. Testes, siue vel

}	probationis, vel	}	gratia adhibiti.
}	solennitatis		
 - B. Cautelae, i. e. remedium contra imminens ex negotio quodam juridico incommodum. Sunt vel
 - a.

}	judiciales, vel	}	contractuum, testamentorum etc.
}	extrajudiciales, eaque, pro negotiorum diversitate, vel cautelae		
 - b.

}	generales, s. pluribus negotiis communes.	}	speciales, s. huic vel illi negotio propriae.
}	necessariae, vel abundantes.		
}	licitae, vel illicitae.		
 - C. Forma expediendarum causarum extrajudicialium, ubi respiciendum ad
 - a. personas, quae concurrere debent; (§. 27.)
 - b. substantialia, (§. 28.)
 - c. formalia, quae redeunt ad

}	a. tempus,	}	e. g. vt in scripturam aliquid redigatur.
}	β. locum,		
}	γ. ordinem, e. g. vt in scripturam aliquid redigatur.		
 - D. Documentum, s. instrumentum, ejus
 - a. Definitio. Est scriptura actus juridici descriptionem continens.
 - b. Distinctio. Est vel publicum, vel privatum.
 - c. Materialia, quae concernunt partim
 - a. ipsum principale negotium, partim
 - β. clausulas s. periodos instrumenti, per quas principale negotium accipit vel
 - N. ampliationem, vel 2. limitationem, vel 3. firmitudinem.
 - d. Formalia, quae redeunt ad
 - a. materiam, linguam et formam litterarum instrumentorum;
 - β. formulas initiales et finales;
 - γ. subscriptionem et subscriptionem;
 2. compilationem.
 - E. Charta blanca, s. folium scriptio aptum, scriptum et subscriptum, eo sine alteri datum, vt in eo instrumentum extendat. Estque vel generalis, vel specialis. (§. 36. seq.)
 - F. Punctatio, i. e. scriptura continens materialia instrumenti, additis formalibus, extendendi. (§. 37.)
 - G. Exemplicatio instrumenti, i. e. actus, quo instrumenta originalia describuntur. Quod fit vel cum, vel absque vidimatione, et haec vel judicialiter, vel extrajudicialiter. (§. 38. seqq.)
 - H. Causae extrajudiciales generales, quae scilicet generatim acquisitionem, amissionem et conseruationem jurium et obligationum concernunt. Quales sunt alienationes in specie sic dictae, cessiones, renunciationes, protestationes etc. v. supra p. 6. circa medium. Instrumentorum privatorum de iure extructorum quadam

ad I.

a. non habent speciale nomen, quædam vero

b. habent speciale nomen, (§. 42. seqq. ad p. 876.) quo refertur

α. Apocha, i. e. scriptura, in qua creditur expletionem a debitore factam

β. Instrumentum mortificationis, i. e. --- instrumento obligationis amissionis, ejus cassationem } fatetur.

γ. Antapocha, i. e. scriptura, in qua debitor, sibi pecuniam esse numeratam

δ. Literæ reuerſales, i. e. scriptura, qua is, qui aliquid fecit, quod in alterius præjudicium tendere posset, ab imminente præjudicio eum liberum declarat, vel etiam, qua ad peculiarem præstationem se adstringit.

2. Non litigiosarum causarum extrajudicialium expeditio, et quidem causarum

A. priuatarum, earumque

a. politicarum concernentium

α. Ius in re, quo pertinet

N. Inuentarii confectio. (§. 48. seqq.) cujus

M. Definitio. Est scriptura consignationem rerum, quas quis possidet, continens

B. Distinctio ratione

a. rerum, quæ consignantur, e. g. in inuentarium } hereditatis,
tutorum et curatorum,
pæditorum.b. auctoris in } priuatum, s. specificationem,
publicum, et hoc vel } iudiciale,
notariorum.

C. Formalia, quæ sunt vel

a. propria certis inuentariorum speciebus, vel

b. communia quoad I. rubrum et

II. nigrum, quod constituunt

1. introitus, 2. specifica rerum consignandarum, secundum certas classes, enarratio, 3. epilogus,

4. subscriptio et subscriptio.

2. Vltimarum voluntatum expeditio, et quidem

M. Testamentorum, v. supra p. 10. in medio. Ad quorum expeditionem illustrandam, inseritur hoc loco modus testandi secundum jus

I. Canonicum. Cujus modus testandi consistit in testamento coram parrocho et duobus tribus testibus. (§. 56. Obi. I. et II.)

II. Ciuile, et quidem

1. ante LL. XII. Tabb. prout testamentum fuit vel

A. in comitiis calatis, scil. in pace et otio, vel

n in procinctu, scil. ab iruro in prælium conditum.

2. post LL. XII. Tabb. vbi posteros, simulac bella auspicio geri desierant, abolitum est; in prioribus vero locum successit testamentum

A. per æs et libram, scil. per V. testes, libripendam et familie entorem. Quod postea mutatum est in testamentum

B. prætorium (scil. in præsentia VII. testium) et tandem in testamentum

C. ex ritu antiquo, edicto Prætoris et constitutionibus Principum conflatum.

III. Vsum hodiernum, secundum quem differt expeditio testamentorum

1. publicorum, i. e. in quibus condendis auctoritas superioris, vel magistratus accedit, de quibus infra in jurispr. præst. judic.

2. priuatorum, (quæ sunt hujus loci) eorumque vel

A. solemnium, i. e. in quibus condendis omnes in legis præscriptæ solemnitates obseruandæ; et quidem vel testamentorum

a. scriptorum solemnitates sunt

α. interne, quæ constituunt

N. introitus, 2. ipsa dispositio successionem determinans, 3. clausula testamentorum, et 7. epilogus.

β. externe, quæ redeunt ad

N. personas, quæ in actu testandi adesse debent, et sunt

M. Testator, cui testari non interdictum;

B. Testes a. habiles, b. numero septem, et c. specialiter rogati.

2. ea, quæ testatori peragenda incumbunt:

M. rogatio testium eum videntium;

B. declaratio, scripturam, quam ad subscriptionem offert, esse suum testamentum;

C. subscriptio et subscriptio testatoris.

3. ea, quæ testibus peragenda incumbunt:

M. subscriptio et B. subscriptio testamenti.

7. actus testandi continuus.

b. nuncupatiuorum, in quibus etiam externe solemnitates conueniunt cum testamento scripto, si excipias

α. subscriptionem et subscriptionem, et

β. quod testes testatorem videre et intelligere debeant.

B. minus solemnium, (§. 64. seqq.) quale est testamentum

a. militare, quoad internas et externas solemnitates;

b. parentum inter liberos, in quo sufficit, si sit

α. scriptum, testatorem ipsum scripsisse, vel scripsisse;

β. nuncupatiuum, duos testes adhibitos esse;

c. tempore pestis, in quo continuas subscriptionis testium remittitur.

d. ad pias causas, vbi tantum de voluntate testatoris constare debet.

e. rusticum, vbi quinque testes sufficiunt, si plures haberi nequeant.

2. A. a. 2. B.

M

B. Codi-

- ad 2. A. a. a. z. 2. 1. 2.
1. Codicillorum suprap. 10. circa medium No. II. definitorum, (§. 70. feqq. ad p. 872.) Quæ ratione fo-
lenitatum interarum atque extenarum cum testamentis conueniunt, nisi quod V testes suf-
ficiant.
2. Pactorum successoriorum. (§. 74.)
7. Donationis mortis causa, ad quam, si extrajudicialiter fiat, requiritur
A. declaratio voluntatis donatoris; B. acceptatio donatarii; C. presentia quinque testium, eorumque
cum donatore et donatario D. subscriptio et subignatio, si in scriptura fiat.
7. Hereditatis diuisio extrajudicialis (§. 78. feqq.) i. e. quæ non a iudice, sed a coheredibus fit. Ad
quam expediendam requiritur:
A. Redintegratio massæ totius hereditatis;
B. Constitutio portionis cuiuslibet heredis; et singulis faciendâ
C. Assignatio rerum hereditariarum, in quibus separandæ sunt res diuiduæ ab indiuiduis vel

lege, vel	} talibus.
natura	

D. Conscriptio instrumenti super facta hereditatis diuisione.
7. possessoris apprehensio, i. e. actus, quo quis priuata auctoritate possessionem, sine præuia traditione,
sibi sumit. (§. 83. feqq.) Ad quam requiritur
A. ius possidendi et possessio vacua, B. exercitium pro re nata vnus, aut plurium actuum possessoriorum.
8. Ius ad rem Ciuile Expeditio huiusmodi causarum priuarum respicit vel
- N. Pacta in genere. (§. 87. feqq.) Quo spectant instrumenta pactum continentia, eorumque
A. Distinctio in chirographa et syngrapha.
B. Formula initiales et finales.
C. Cautela generalis, ratione personarum beneficij iuris gaudentium, cum quibus pactum inicitur, adhibenda.
2. Pacta legitima, quale est donatio inter viuos, quæ valet etiam absque
A. traditione rei donandæ; B. testibus et C. scriptura, h. l. instrumento donationis.
3. Contractus, (§. 98. feqq.) eosque
A. reales, e. g. mutuum, circa cuius expeditionem occurrit
a. cautela ratione ejus, cui pecunia mutuo datur, an sit vel
1. ciuias, vel 2. minorennis, vel 3. filiusfamilias, vel 4. alia persona.
b. chirographum super mutuo, vel per

litteras cambiales proprias, vel	} chirographum simplex;
chirographum simplex;	

B. verbales, quo loco agitur de expeditione fideiussionis, e. g. feminarium.
C. litterales remissive ad ea, quæ supra p. 14. circa medium allata.
D. consensuales etc. (§. 105.)
7. Ius personarum. Cuius modi causarum expeditio concernit præcipue
- N. Coniuges, (§. 106. feqq.) quo pertinent
A. Pacta dotalia, eaque vel

simplicia, i. e. per modum actus inter viuos;	} ultimæ voluntatis.
MIXTA, - - - - -	

B. Instrumentum dotale.
2. Tutores et curatores, quo spectant eorum
A. confessio inuentarii, B. interpositio auctoritatis et consensus, C. redditio rationum, D. apocha,
quæ iis desuper deberet.
3. Reliquos status, (§. 112. feqq.) vel quoad eorum
A. acquisitionem, ad cuius generis causas expediendas pertinet
a. collatio dignitatum academicarum;
b. receptio in numerum tyronum, boëthorum etc. c. manumisso,
B. probationem, quo referuntur litteræ natalitiæ et attestata varij generis,
C. amissionem, e. g. Abzugß und Abschieds Briefe.
- b. ecclesiasticarum. (§. 116. feqq.) Ad quales causas priuatas expediendas præcipue refertur quoad
a. res ecclesiasticas:
N. extractio et consecratio templorum;
2. erectio cæmeteriorum, et
3. alienatio rerum ecclesiasticarum.
B. personas ecclesiasticas, (§. 120. feqq.) et quidem concernentes vel status ecclesiastici
N. acquisitionem: tonsura, ordinatio, item receptio canonicorum, monachorum etc. et quoad
2. amissionem: degradatio.
- c. feudalium. (§. 123. feqq.) Quo spectat expeditio
a. Contractus feudalis, B. expectatiuæ, et 7. inuestitura feudalis, quæ est vel
N. publica, i. e. si feudum est publicum, idque vel

imperij, vel	} publicum.
provinciale	

2. priuata, et pertinent ad huius actus
A. antecedentes: a. petitio inuestituræ, b. constitutio procuratoris, c. petitio prorogationis et
d. indultum.
B. concomitantes: e. g. repetitio petite inuestituræ, præstatio vassallagij,
C. sublequentes: vt breue testatum et litteræ inuestituræ
B. dispositionum de feudo, e. g. testamenti et hypothecæ feudalis.
- B. publicarum causarum extrajudicialium non litigiosarum, (§. 133. feqq.) earumque
a. politicarum expeditio differt, prout illæ respiciunt vel
a. superioritatem territorialem in prouincijs, de quibus infra in jurispr. ad imperant. appl.
B. summum imperium in imp. R. G. Ejusmodi causæ publicæ politice sunt vel
N. tales, quæ imperij acquisitionem concernunt. Qualis est
A. Electio Imperatoris et Regis Romanorum, cuius actus
a. antecedentes sunt: I. Electorum conuocatio et II. comparitio, III. iuramentum ciuitatis,
in qua electio fit, IIII deliberationes de capitulatione ejusque confessio, V. determinatio
diei electionis.

2. B. 1. a.

N. 2. 1. a.

b. con-

- ad 2. 1. B. 3. a. N. 21. a.
- b. concomitantes sunt: I. processio in templum, II. missa, III. iusjurandum Electorum de idoneo eligendo, IIII. secessio in conclauem, V. collectio votorum, et VI. concludium.
- c. subsequentes differunt, prout electus est vel
- I. præsens, et sunt: 1. iuramentum de seruanda capitulatione, 2. publica renunciatio electi Imperatoris, 3. eleuatio eius super altare, 4. decreti electionis et subscriptæ capitulationis reciproca datio.
- II. absens: 1. iuramentum de seruanda capitulatione per legatos, 2. publica renunciatio electi Imperatoris, 3. iusjurandum de capitulatione seruanda in persona præstantium, et 4. decreti electionis et subscriptæ capitulationis reciproca datio.
- B. Coronatio eorundem v. supra p. 33. circa medium. Fit vero ea non minus, quam electio, per actus
- a. antecedentes, quales sunt: I. introitus electi Imperatoris in urbem coronationi destinatam, II. requisitio insignium imperii.
- b. concomitantes, quales sunt I. processio in templum, II. confessio, III. missa, IIII. deductio coronandi ad oratorium, V. iuramentum, VI. interrogati populi acclamatio, VII. vinctio, VIII. secessio in sacristiam, VIII. deductio ad altare, X. traditio insignium, XI. impositio coronæ, XII. iuramentum, XIII. communiõ, XIII. adscensio throni, XV. creatio equitum, XVI. receptio in numerum canonicorum Aquigranentium, XVII. reditus in curiam.
- c. subsequentes, quales sunt I. præstatio archiofficioium (§. 149. seqq. ad p. 900.) et II. epulum solenne.
- C. non tales. Quas constituunt causæ
- A. Iustitiæ, i. e. quæ expediuntur in iudiciis Germaniæ. Hæc iudicia sunt vel
- a. territorialia, de quibus infra in iurispr. ad imp. appl.
- b. imperialia, et hæc vel
- I. summa, (i. e. a quibus ad aliud iudicium prouocari nequit,) eaque vel
1. ordinaria, quæ sunt iudicium imperii
- A. Aulicum a solo Imperatore dependens. Cuius personæ
- a. principales sunt a. Præsides, B. Vice-Præsides et γ. Consiliiarii imp. aul.
- b. accessoriæ, e. g. Agentes.
- B. Camerale, ab Imperatore et imperio dependens. Cuius personæ
- a. principales: α. Iudex cameralis, β. Præsides, et γ. Assesores.
- b. accessoriæ, e. g. Procuratores et Aduocari.
2. extraordinaria, qualia sunt iudicia vicariatus { Saxonici et Rhenani.
- II. subalterna, e. g. iudicium Rothwilense et Prouinciæ Sueuicum.
- B. Regiminis, (§. 150. seqq.) quales causæ expediuntur potissimum in comitiis, quæ
- a. definiuntur per conuentus publicos discussioni causarum regiminis destinatos.
- b. distinguuntur in comitia
- I. prouincialia, de quibus infra in iurispr. ad imp. appl.
- II. imperialia, eaque vel
1. vniuersalia, et hæc vel
- A. vera, quando scilicet imperator et status omnes vere conueniunt.
- B. representatiua, quorum species
- a. olim: Regimentum imperii;
- b. hodie: α. Deputationes, eaque vel { ordinariæ, extraordinariæ.
- β. Conuentus deputatorum Camere.
2. particularia, quæ sunt vel conuentus
- A. Statuum, secundum classes, in quas distributi, ad inuigilandum iuribus suis communi consilio, conueniunt.
- B. Circulorum, quorum conuentus sunt vel
- a. simplices, scilicet statuum vnius tantum circuli; vel { vniuersales, arbitrarij.
- b. compositi, iique vel { particulares, vel { statarii, vt Müng. Probations. Täg.
- c. expediuntur in primis comitiis imperii vniuersalia per
- I. Preliminaria quædam, quæ sunt: 1. conuocatio, 2. comparitio, 3. legitimitatio, et 4. visitationes mutue.
- II. Operationes comitiales, ad quas præcipue pertinet
1. Propositio cæsarea, i. e. qua statibus exponitur, super quas causas in comitiis consultandum fit. Ejus
- A. Formalia, (§. 159.)
- B. Differentia a Decreto commissionis cæsareæ, i. e. quicquid Imperator, durante comitiis, Statibus ad deliberandum proponit.
2. Dictatura publica, i. actus, quo directorem Moguntinum Statibus imperii communicanda in calamus dictando communicat. Ejus
- A. Differentia a Dictatura priuata, quæ in singulis collegiis fit.
- B. Expeditio: a) Dies a mareschallo imperii secretariis statutus, quo ad dictaturam veniant; b) Horum conuentus in dictaturæ loco; c) Dictatio scriptorum exhibitorum secretario Moguntino competens.
3. Deliberationes comitiales peragende: a) Indictio diei per schedulam conuocatoriam; b) Hujus per mareschallum infirmatio; c) conuentus statuum legatorumque in tribus collegiis; d) Conclufum collegij conceptum; e) Re- et Correlatio deluper habenda; f) Conclufi Statuum ita formati per Moguntinum in scripturam redictio; g) Placitum ordinum imperii (Reichsgutachten) inde formatum; h) Imperatoris responsio per Decretum Statibus per dictaturam communicandum; i) Decretum imperii (Reichschluß), si scilicet imperatoris decretum cum placito ordinum concordet. k) Reuocatio imperii, si comitia finiuntur.

- ad 2. B. a. **B.**
- C.** Eorum, quæ ad expeditionem causarum tam iustitiæ, quam regiminis faciunt. (§. 163. seqq. ad p. 910.) Quo spectant
- a. cancellarii imperii, i. e. locus, ex quo acta imperii publica expediuntur. Etque
- I. comitalis, et
- II. iudicialis, eaque vel $\left\{ \begin{array}{l} \text{cameralis, vel} \\ \text{iudicii imp. aul.} \end{array} \right.$
- b. archium imperii, i. e. locus, in quo acta imperii publ. afferuntur. Etque vel archium
- I. Imperatoris, vel
- II. imperii in specie sigdictum, idque vel $\left\{ \begin{array}{l} \text{comitale,} \\ \text{judiciale, et hoc vel} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{camerale, f. lestoris,} \\ \text{iudicii imp. aul.} \end{array} \right.$
- c. Scilus curiæ, i. e. complexus formalium in expeditione causarum obseruandorum. Etque receptus vel in
- I. iudiciis, br. *Christf.* } Scilus.
 II. cancellariis, br. *Christf.* }
- d. Commiffarii, i. e. qui in causis publicis a superiore ad subditos mittuntur. (§. 170. seqq.)
- e. Deputati, i. e. quæ a subditis ad superiorem mittuntur.
- f. Supplicæ, f. memorialia, quæ sunt litteræ ad superiorem seu iudicem datæ, simplex quoddam petitionum continentes. (§. 176. seqq.)
- b. ecclesiasticarum. Cujusmodi causarum publicarum expeditio, quoad ecclesiam Pontificiam, quam maxime differt, prout respiciunt vel
- a. summum Pontificis imperium, vel
- β. jus diocæsanum in diocæcesibus. (§. 180. seq.)
- c. feudaliū. Qualium causarum publicarum expeditio differt precipue quoad inuestituram feudorum imperii ratione
- a. loci, vbi fit e. g. electoratum et principatum coram Imperatoris throno.
- β. solennitatum, quibus fit, e. g. Comes imperii Germanus, non Italus, inuestitur in consilio imp. aul. hujus præside et consiliaris stantibus, et quidem foribus apertis.
- c. Gentium. Cujus generis causarum expeditio, si sunt causæ genem Germanicam respicientes, non aliter peragitur, ac in genere ejusmodi causæ secundum mores gentium expeditur. (§. 186.)
3. *Litigiosarum causarum extrajudicialium expeditio* aliter fieri nequit, quam vel
- A. Belligeratione, f. certatione per vim, quæ vero hujus loci non est. (§. 187. seq.)
- B. Amicabili compositione, f. decisione litis per pactum litigantium facta. Cujus dux species sunt:
- a. Transactio, i. e. amicabilis compositio per ipsos litigantes, *absque tertio* interueniente facta. (§. 190. seqq.) Distingui solet in
- α. gratuitam remissionem, qua *nihil* } transactionis nomine præstandum.
 β. transactionem in specie f. d. qua *aliquid* }
- b. Compromissum, i. e. amicabilis compositio per electionem *tertii*, (i. e. *arbitri*) cujus decisioni se stare velle fibi inuicem promittunt litigantes, facta. Vbi occurrit
- a. personæ, $\left\{ \begin{array}{l} \text{a quibus, et} \\ \text{in quas} \end{array} \right.$ compromitti possit. (§. 197. seq.)
- β. differentia compromissi a Recepto, quod est pactum inter litigantes et arbitrum de laudo ferendo initum.

TOMI III. PARTIS II. LIBER I.

DE

IVRISPRVDENTIA PRACTICA IVDICIALI COMMVNIS.

- I. PRAECOGNITA (§. 200. seqq.) fiunt hujus partis jurisprudentiæ
1. Objectum, quod constituunt jura et obligationes circa negotia in iudiciis expedienda.
2. Differentiam, quæ intercedit inter
- A. Jurisprudentiam præc. judic. communem et particularem, de qua posteriori infra L. II.
- B. Causas in iudiciis expediendas jurisdictionis
- a. voluntariæ, ad quas tantum *autoritatem interponendo* } iudex concurrit.
 b. contentiosæ, ad quas *controversiam decidendo* }
3. Fontes, qui sunt $\left\{ \begin{array}{l} \text{A. Receptus imp. nouissimus,} \\ \text{B. Jus Can.} \\ \text{C. Omnes LL. quæ in Germania vigentes modum in iudiciis determinant.} \end{array} \right.$
4. Subsidia specialia, quorum præcipua sunt:
- A. Notitia formularum } judicialium.
 B. Lectio actorum }
 C. Notitia scriptorum practicoorum, }
- II. IPSA TRACTATIO, in qua occurrit
1. *Generalia de expeditione causarum judicialium.* (§. 204. seqq.) vbi agitur
- A. Generatim de causis judicialibus. Quæ tractatio generalis continet earum
- a. Definitionem per causas, quæ in iudiciis expediuntur.
- b. Distinctionem. Sunt vero causæ judiciales
- α. ecclesiasticæ, vel seculares; β. ciuiles, vel criminales; γ. allodiales, vel feudales;
- δ. $\left\{ \begin{array}{l} \text{reales, eæque vel} \\ \text{personales,} \\ \text{mixtæ.} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{proprietas, i. e. causæ ipsum jus concernentes.} \\ \text{possessionis, quales causæ sunt vel} \end{array} \right.$ $\left\{ \begin{array}{l} \text{summarie,} \\ \text{ordinarie.} \end{array} \right.$
- ε. militares, vel cambiales, vel camerales etc.
- C. Varia alia de causis generatim notanda, quæ sunt
- I. A.

α. meri-

- ad i. A.
- α. Merita causæ, i. e. circumstantiæ, quæ in decisionem causæ influunt.
- β. Continentia causarum, quæ adesse dicitur, si in eadem causâ plures sunt, contra quos actio mouetur, vel cognitio causæ vnus cognoscitur.
- γ. Ordo cognitionum, i. e. ordo obseruandus, si diuersæ causæ concurrunt.
- B. in specie vero hæc pertinet:
- a. Jurisdictio, (§. 213. seqq. ad p. 928.) cuius
- α. Definitio. Secundum lex Germanicum est potestas a superiore concessa, in causis ciuium jus dicendi, aliasque regiminis partes speciatim demandatas expediendi.
- β. Distinctio. Est vel
- N. { secularis, eaque vel A. ciuilis, s. bassa, et hæc vel foretalis, militaris, feudalis etc.
 { ecclesiastica. B. criminalis, s. alta.
1. { personalis, s. administratoria, s. officialis;
 { realis, s. patrimonialis, it. prædiatoria.
2. { ordinaria, vel extraordinaria, s. delegata.
3. vniuersalis, vel particularis.
4. { propria, i. e. immediate a superiore concessa;
 { non propria, eaque vel { mandata,
 { prorogata, et hæc vel { necessaria,
 { voluntaria.
- γ. Partes sunt N. causæ cognitio, 2. decisio et executio.
- b. Forum. (§. 225. seqq.) de quo agitur
- α. Generatum, quorum pertinet ejus
- N. Definitio per locum, vbi iurisdicção exercetur.
2. Distinctio. Est vero forum vel
- A. competentis. i. e. si locus, vbi iurisdicção exercetur, talis est, vt causâ litigiosa intra limites ejus contineatur. Hoc est vel
- a. commune, i. e. quod in regula obtinet, estque vel
- I. generale, i. e. quod ad certas causas litigiosas non restrictum. Est vel forum
1. originis, vel 2. domicili.
- II. speciale. Cujus species, pro diuersitate ejus, per quod forum fundatur, sunt forum
1. contractus, 2. gestæ administrationis, 3. rei sitæ, 4. connexum, 4. delicti.
- b. singulare, s. priuilegiarum.
- B. incompetentis.
- β. Speciatim vero agitur de
- N. Instantia, quæ est gradus fori competentis. (§. 233. seqq.)
2. Concursum fori, i. e. si in vna eademque causâ plura fora ita sunt competentia, vt in quolibet foro illa causâ pertractari possit. (§. 236. seqq.)
3. Præuentione, quæ est prior iurisdicçãois, fori concursum existente, occupatio.
- c. Iudex. (§. 241. seqq. Vbi agitur de
- α. iudice ipso, quorum pertinet ejus
- N. Definitio. Est persona, cui iurisdicçãois exercitium competit.
2. Distinctio inter iudicem vel
- A. { ordinarium, vel
 { extraordinarium, eumque vel { delegatum, s. commissarium in causis iustitiæ,
 { vicarium alienæ iurisdicçãois.
- B. { habilis, vel
 { inhabilis, e. g. iudex suspectus.
3. Qualitates, e. g. callæ scientiam juris, sit legitime constitutus, non sit suspectus. (§. 247.)
7. Officium, i. e. complexus obligationum, quæ iudici incumbunt. Quo reuertur e. g. si
- A. ex officio (i. e. *non impetratus*) procedat suo loco.
- B. pronunciet secundum acta et probata, item in dubio pro reo.
- β. personis iudici assistentibus, quales sunt
- N. Assesores iudicis, (§. 251. seqq.) vel
- A. cum iudice iurisdicçãoem exercentes, vel B. maioris tantum fidei causâ in iudicio presentes.
2. Actuarius, i. e. publica autoritate ad conferenda curanda, et acta iudicialia expedienda constitutus. Cujus officii diuidi potest inter plures, e. g. Secretarios, Protonotarios etc.
3. Apparitores s. nuncii, qui iussu iudiciali denunciant.
- d. Scripta iudicialia, s. causas iudiciales concernentia. De quibus agitur
- α. qua singulis, vt ipse scriptis
- N. litigantium in iudicio de causis vel { voluntariis } iurisdicçãois.
 { contentiose }
2. iudicis, quæ continent vel { decretum,
 { sententiam.
3. actuarii, quæ sunt vel { registraturæ iudiciales,
 { decretorum iudicis extensiones.
- β. qua acta iudicialia constitutentibus, s. complexu scriptorum continente omnia, quæ in iudiciis proponuntur et peraguntur, iusto ordine ab actuario congesta atque consignata. Constant vel ex
- N. Protocolis iudicialibus, præcipue in causis voluntariæ iurisdicçãois.
2. Singulis voluminibus actorum disceptationem causarum litigiosarum continentibus. Hæc volumina continent
- A. Rubrum, quod exhibet
- i. d. N. a. nomen

ad i. d.

a. nomen actorum generale et partium; b. iudicium, coram quo lis ventilatur; c. index præcipuorum capitum.

B. Nigrum, quod singula scripta continet.

c. Termini iudiciales. (§. 262. seqq. ad p. 946.) Quo spectat termini iudicialis

f. a. Definitio in sensu

N. latiori, in quo denotat quodlibet tempus in expeditione causarum obseruandum, et est huius loci.

N. strictiori, in quo denotat præcise diem, quo actus quidam in iudicio peragendus, et adest a Dilatatione f. temporis spatio, intra quod actus quidam peragendus est.

β. Distinctio. Terminus est vel

legalis, cuius species sunt fatalia f. termini legales, si sua natura sunt prejudiciales.

N. arbitrariarum, i. e. a iudice } constitutus.

conventionalis, i. e. a partibus } constitutus.

N. præjudicialis, isque vel } peremptorius,

dilatatorius f. simplex, } præclusiuus.

γ. Computatio vel { facta, vel } prorogatio, (i. e. termini præfisi extensione.)

f. Expensæ iudiciales. (§. 275. seqq.) Earum

f. a. Diuisio in expensas

N. litis, i. e. si causa est contentiose jurisdictionis, et huius generis expensæ sunt vel

N. necessariae, vel minus necessariae;

B. iudiciales, vel extrajudiciales;

C. ciuiles, vel criminales, et hæc vel expensæ { processus criminalis,

non tales, i. e. si causa est voluntarie jurisdictionis, } criminates in specie sic dictas, f. in executionem sententiæ factæ.

β. Termini, e. g. dicitur expensas { N. facere, qui soluit expensas, cum sunt soluendæ.

refundere, factas restituit.

ferre, cui expensæ factæ non refunduntur.

γ. Liquidatio, f. consignatio et probatio expensarum factarum,

δ. Moderatio, f. actus, quo iudex determinat, quantum expensarum liquidatarum nomine soluendum.

2. voluntarie jurisdictionis causarum expeditio, et quidem

A. in genere de voluntarie jurisdictionis causis,

a. in quibus iudex auctoritas est vel vult, vel necessaria. (§. 280. seqq.)

b. quæ causæ cognitionem requirunt, vel tales, quæ eam non requirunt.

B. in specie vero de causis voluntarie jurisdictionis, concernentibus

f. a. Ius in re. (§. 287. seqq.) Quo pertinet

α. Obligatio iudicialis, i. e. actus, quo receptaculum rerum sigillo iudiciali munitur: Sicuri et contrario

β. Arrestum, i. e. iussus iudicis, quo alicui rei alteri danda datio, vel perionæ dimotio ex certo loco prohibetur. Diuiditur in arrestum

N. commune, Saxonicum et Lubecense.

N. reale, personale et mixtum.

γ. Missio iudicialis, i. e. actus, quo quis publica auctoritate in detentionem rerum alterius mittitur.

Cujus species sunt:

N. Missio iudicati exequendi causa;

N. Missio damni infecti nomine;

N. Missio contumaciæ exercendæ causa olim vel ex { primo } decreto.

N. Missio custodiæ tantum gratia, e. g. si venter in possessionem mittitur.

δ. Inuentarii iudicialis confessio, quæ ab aliorum inuentariorum confessione in eo differt, quod

N. per personas iudiciales, præsertim actuarium fiat;

N. eam precedat obligatio et resignatio iudicialis.

ε. Hypothecæ iudicialis constitutio. (§. 300.)

ζ. Testamenti factio publica. (§. 301.)

η. Apertura testamenti un iudicialis. Estque vel

N. simplex, i. e. si sit, haud citatis testibus ad recognitionem subscriptionis et sigillorum, vel etiam iis, quorum interest.

N. solennis, f. publicatio. Sicur hæc in testamentis priuatis, ita illa in publicis locum habet.

b. Ius ad rem concernentes causæ iudiciales voluntarie jurisdictionis. (§. 304. seqq.) Quales sunt:

f. a. Sequestratio, i. e. actus, quo custodia tantum, vel custodia et administratio rei (quæ sequestrata dicitur *sequestrum*) litigiose tertio (qui *sequester* audit) deferretur. Estque vel

N. voluntaria, et N. necessaria. (§. 307. seqq.)

γ. Depositum iuris, i. e. quando debitor ad soluendum paratus, cum tamen creditor ad solutionem accipere vel nolit, vel non possit, id quod soluendum, in iudicio deponit. (§. 310. seqq.)

δ. Subhastatio, i. e. emptio, venditio, quo iudex plus licitanti rem aliquam immobilem vendit. Cujus

N. distinctio in voluntariam et necessariam.

N. Formalia, et quidem ipsum subhastationis actum vel

N. antecedentia, vt:

a. taxatio et b. programma iudiciale, cuius contenta:

I. descriptio rei subhastandæ, II. taxa, et III. tempus subhastationis destinatum.

B. concomitantia, vt licitatio et additio. C. subsequencia, veluti adjudicatio.

f. c. Actio, i. e. emptio venditio, qua res mobiles publice ad vendendum exhibita plus licitanti venduntur.

c. Statum concernentes causæ iudiciales voluntarie jurisdictionis. (§. 316. seqq.) Quo referuntur

2.

a. Ado-

- ad 2.
- a. Adoptio. β. Emancipatio. (§. 317. seqq. ad p. 962.) γ. Causæ tutelares, veluti
N. Tutoris datio, 2. ejusdem confirmatio, 3. Executionis allegatio, 7. Tutoris petitio, 7. Decreti de alienando petitio et datio, 7. Rationum redditio.
3. contentiosæ jurisdictionis causarum expeditio. Et quidem agitur
a. generatim (§. 321. seqq.) de iudicio, cuius
a. Definitio. Est tractatio causæ litigiosæ coram iudice per illius causæ cognitionem, sententiæ lationem et executionem.
- b. Homonymia. Iudicium etiam aliter sumitur, e. g. pro
{ loco, vbi iudex jus dicit.
{ complexu personarum jus dicentium.
- c. Distinctio, e. g. in iudicium { civile et criminale.
{ reale et personale.
{ possessorium et petitorium.
- b. speciatim vero agitur de
a. Personis iudicium constituentibus, (§. 325. seqq.) quæ vel
α. principales, quæ sunt in causis
N. civilibus 2. Iudex,
β. Partes (Parteyen) scil. { Actor } quorum plures in eadem causâ litis consortes vocantur.
{ Reus }
2. criminalibus vel { 2. Iudex, β. Accusator et γ. Accusatus, vel
{ 2. Iudex, β. et γ. Inquisitus.
- β. accessoriaræ personæ iudicium constituentes vel quoad
N. iudicem, quales sunt: Alliciores, Actuarius et Apparitores.
2. litigantes:
A. Aduocatus, i. e. qui litigantium (qui ejus respectu *Cientes* dicuntur) nomine iudici ea, quibus causâ cognitio instruitur, exponit. (§. 332. seqq.)
β. Procurator, i. e. mandatarius in causis judicialibus. Est vel
a. Procurator in specie, i. e. constitutus a causæ domino.
b. Actor, i. e. constitutus ab eo, qui causæ dominus quidem non est, ejus expeditionem tamen alteri committere potest. A quo differet Defensor, i. e. qui sine mandato rei ignorantis causam in iudicio agit.
- b. Singulis actibus obuenientibus in iudicio
α. Civili, et quidem de ejusmodi actibus, qui
N. Statum controversiæ determinant. (§. 347. seqq.) Quo refertur
2. Actionis editio, i. e. declaratio actoris iudici facta, quod, et quam actionem mouere velit.
Hæc fit vel
a. viua voce, vel
b. per scripturam, scil. per libellum, qui
I. distinguitur in { solennem et minus solennem;
{ articulatam et simplicem.
II. continet 1. Nomina iudicis, actoris et rei; 2. Speciem facti; 3. Causam petendi, 4. Petiturum; quibus vtiliter accedit 5. Clausula salutaris.
- β. Litis contestatio, (§. 352. seqq.) quæ hodie est responsio rei de veritate facti ab actore narrati.
Etque vel
a. { solennis, quæ continere debet I. libellum quoad materialia in propositionibus determinatas
{ resolutum; II. responsum categoricam ad singulas propositiones.
{ minus solennis, i. e. in qua formalia non obseruantur.
b. affirmatiua, vel negatiua, vel mixta.
c. generalis, vel specialis.
d. pura, vel eventualis. (i. e. in qua exceptiones dilatoriæ simul opponuntur.)
e. vera, vel ficta.
- γ. Exceptionum oppositio, i. e. declaratio a reo iudici facta, quod, et quibus exceptionibus se defendere velit. (§. 355. seqq.)
- δ. Disceptatio super statu controversiæ, i. e. actus, quo partes iudici vterius exponunt statum causæ, quam per actionis editionem, litis contestationem et exceptionum oppositionem antea factum erat. Ea
a. diuiditur in solennem et minus solennem (i. e. ab omni ambage remotam.)
b. fit per I. Replicam, i. e. responsum actoris ad exceptiones et litis contestationem rei;
II. Duplicam, - - - rei ad replicam.
III. Triplicam, - - - actoris ad duplicam;
III. Quadruplicam, - - - rei ad triplicam etc.
- ε. Positiones, (Easfuisse) i. e. quæstiones, in quas factum controversum resolutum, quasque pars parti ad respondendum offert. Earum
a. distinctio in positiones { in specie sic dictas, quas actor } offert.
{ defensionales, quas reus }
b. iuramentum vel
I. dandorum, i. e. quo offerens (Nonat) asserit, quod facta propria in positionibus allegata vera sint, aliena autem vera esse credat.
II. respondendorum, quo is, cui positiones offeruntur (Nonat) asserit, quod quoad facta propria in positionibus allegata veritatem ipsam, quoad aliena vero, quid verum esse credat, profiteri velit.
2. Probationem concernunt. Vbi
α. Generatim (§. 361. seqq.) agitur de Probatione per
a. Definitionem. Probatio est actus, quo per argumenta facti dubii veritas euincitur. Dicitur
I. Pro
N 2
- b. α. 2. β.

ad b. a. 2. 2.

I. Producens, a quo }
II. Productus, contra quem } probatur.

6. Distinctionem. Probatio est vel

1. vera f. iurificialis, si probatur ipsum factum probandum;
2. presumptiua f. artificialis, si probatio ex alio fit. Inde oritur Presumptio, i. e. assertio facti ob rationes probabiles. Est vero vel presumtio

A. juris, f. in legibus confirmata, et hæc vel }
B. hominis, i. e. in legibus non fundata, } juris, dicimens
C. plena, i. e. sufficiens ad euincendum facti veritatem; } de iure tantum, non dicimens } causam.

2. minus plena, et hæc vel }
D. ordinaria, i. e. obseruatis omnibus formalibus præscriptis;
E. summaria, seu demonstratio, }
F. prima f. probatio in specie (Pensis) }
G. reprobatio (Segnamenti) }
H. regularis, i. e. quæ fit post }
I. irregularis, i. e. quæ fit ante } litem contestatam.

B. speciatim vero agitur de

A. mediis probandi, quæ sunt vel

1. ab alterutra parte litigantium, quale medium est

i. Confessio, eaque vel }
A. judicialis, vel extrajudicialis.
B. spontanea, vel extorta. (§. 373. seqq.)

2. Iuramentum scilicet assertorium, quo quis aliquid esse, vel non esse asseuerat. (§. 376. seqq.) Estque vel }
A. æstimatorium, (respicens valorem) cuius species sunt iuramentum
B. in litem, i. e. respiciens valorem rei in iudicium deductæ. Estque vel iuramentum
C. veritatis, D. affectionis, E. singularis intercessit.

A. expensarum, i. e. respiciens expensas in litem factas.
B. minorationis, i. e. respiciens valoris damni, per vim dati et ab actore determinati, diminutionem.

non æstimatorium, quod est vel

A. minus principale, i. e. non nisi indirecte litis decisionem respiciens. Cujus species e.g. iuramentum

N. dandorum et respondendorum;

2. malitiæ f. calumniæ, i. e. quo quis sinceritatem in litigando asseuerat. Estque vel }
A. generale, i. e. totam causam } respiciens.
B. speciale, - - - non nisi certum actum }

3. perhorrescentiæ, quo quis asseuerat, iudicem esse suspectum.

7. manifestationis, - - - - - exhibitam specificationem rerum accuratam esse.

B. principale, i. e. directe litis decisionem respiciens. Hoc est vel tale, quod desert

N. pars parti; etque vel

A. voluntarium, vel

B. iudiciale. Ad cuius explicationem faciunt termini:

a. Delatio iuramenti, i. e. declaratio, quod alterum jurare velimus.

b. Reuocatio - - - - - deferentis, quod nolit, iuramentum ab eo, cui delatum, præstari.

c. Relatio - - - - - ejus, cui delatum est, quod deferentem jurare velit.

d. Acceptatio - - - - - quod quis iuramentum sibi delatum præstare velit.

e. Probatio proxoneranda conscientia, i. e. ejus, quod per iuramentum nec relatum, nec acceptatum probari debebat, per aliud probandi medium suscepta probatio.

2. iudex parti desert, f. necessarium, idque vel

A. Purgatorium, si desertur ei, contra quem minus plene probatum fuit.

B. Suppletorium, si desertur ei, qui minus plene probauit.

B. veritatis, quod de certitudine } veritatis dictorum præstatur.

C. credulitatis, quod de opinione }
D. ignorantia, quod de absentia notionis alicuius rei præstatur.

II. a iudice. quæ fit probatio, est ocularis inspectio, i. e. si ipse iudex aliquid sensibus suis, veritatem eruendi causa, subiicit.

III. ab alio, quam a litigante et iudice, probatio

1. fit per

a. Testes, eosque vel } artis peritos, vel

b. Instrumenta. (§. 388. seqq.) } testes in specie tales vel }
c. expeditur } } habiles, et hos vel omni exceptione } maiores,
d. in genere per } } inhables. (§. 386. seqq.) } minores.

a. Articulorum, quibus thema probandum includitur, oblationem;

a. Productionem testium, et instrumentorum in termino præfixo, hincque, si instrumenta alius possidet, fieri debet

b. a. 2. a.

N. Edi-

- ad b. a. 2. a. a.
- N. Edictio instrumentorum, i. e. si possessor instrumenti id communicat alteri: vel
 - 2. Iuramentum editionis, i. e. si quis jurat, se instrumenta quaestionis nec possidere, nec possidere deuisse.
- b. in specie vero in probatione per
- a. testes, et quidem per eorum
 - N. citationem a iudice instruemdam;
 - 2. examen super { articulos et interrogatoria, eaque vel { generalia, specialia.
 - 3. attestatorum publicationem, i. e. actum, quo ad notitiam partium perducuntur dicta testimonia redacta in *votulum testium* (i. scripturam, qua singulorum testium responsiones singulis quaestionibus adscriptas scribit.)
3. instrumenta, nisi sint publica, per eorum
- N. recognitionem, vel 2. distinctionem.
- b. Probationis injunctio, f. declaratione iudicis, quis probare debeat, et quid probandum sit, (§. 392. seqq. ad p. 988.) eaque vel
- I. principali, quae nulla praevia } probatione fit.
 - II. subsidiaria, quae praevia, sed minus plena, }
 - C. Disputatione super vi probationis, cujus
 - I. Definitio. Est actus, quo litigantes probata et reprobat oppugnant et defendunt.
 - II. Modus: 1) Productus incipit, dum proponit exceptiones contra probationem et suae probationis saluationem; 2) Productus suam probationem saluat, reprobationemque impugnat.
3. Sententiam concernunt. Cujus
2. Antecedentia esse solent:
- a. Conclusio causae, i. e. declaratio partium, se proponenda proposuisse, et expectare decisionem iudicis. (§. 400. seqq.) Est vel
 - I. expressa, vel tacita; II. generalis, vel specialis.
 - b. Inrotulatio actorum (§. 404. seq.) Cujus
 - I. Definitio. Est actus, quo partes acta inspicunt, ut videant, an integra, vel manca sint.
 - II. Modus procedendi:
 - a. Iudex terminum ad inrotulandum praefigit;
 - b. Partes in termino inrotulationis acta inspicunt;
 - c. Contra certa collegia, si velint, protestantur;
 - d. Actuarius super acta inrotulationis registraturam conficit.
 - c. Transmissio actorum. (§. 406. seqq.) Cujus
 - I. Definitio. Est actus, quo acta ad collegium iudicum, sententiam ferendi causa, mittuntur.
 - II. Modus procedendi: Transmissio hac
 - a. demandanda est a direttore iudicii;
 - b. expedienda est ab actuario ita, ne partes experiantur locum, ad quem; c. junctis litteris missivis.
3. Concomitantia, quae consistunt in ipsa sententia, (§. 409. seqq.) Vbi considerantur
- a. Natura et: indoles sententiae per ejus
 - I. Definitionem. Est in genere effectum iudicis, quo declarat, quid iustum sit in causa litigiosa.
 - II. Distinctio inter
 - 1. Decretum, f. Resolutionem, (Verordnung) i. e. decisionem causae non concernens.
 - 2. Sententiam in specie f. d. eamque vel
 - A. { interlocutoriam, et hanc vel simplicem, i. e. quae *ne quidem* } indirecte controuersiam principalem definit. mixtam, i. quae *omnino*
 - definitiuam, eamque vel { condemnatoriam, absolutoriam, mixtam.
 - B. { primae instantiae, vel secundae - - - Hac vero est vel { confirmatoria, reformatoria, declaratoria.
 - b. Conceptio sententiae quoad ejus
 - I. Modum, qui versatur circa varia e. g. relationes, de quibus infra.
 - II. Formam, quae reddit ad 1. introitum, 2. ipsius sententiae tenorem, et 3. conclusionem.
 - c. Publicatio sententiae, quae hunc in modum fit: Iudex
 - I. partes reddit certiores de termino publicationi praefixo;
 - II. quo veniente 1. si actorum transmissio facta, acta resignat et sententiam, vel praegendo, vel actis inferendo, publicat; 2. si vero ipse sententiam tulit, statim modo No. I. dicto ad sententiae publicationem progreditur.
3. Consequentia esse solent
- a. Declaratio sententiae, i. e. determinatio sensus sententiae dubii. (§. 418. seqq.)
 - b. Remedia contra sententias, (§. 422. seqq.) de quibus agitur
 - I. Generatim per eorum
 - 1. Definitionem. Sunt in genere omnia remedia, quae efficere possunt, ut sententia lata mutetur.
 - 2. Distinctionem inter remedia
 - A. Suspendiua, si tendunt ad praedicii ex sententia jam lata imminens auersionem. Haec sunt vel a. tantum suspendiua, quae causam ad alium iudicem non deuoluunt; vel b. simul deuolutiua.
 - B. rescissoria, si tendunt ad praedicii per sententiam iam illati remotionem.
 - II. Speciatim vero agitur de remediis contra sententias
- b. a. 3. b. O i. suspen-

ad b. a. 3. b.

1. suspensivus in iure communi fundatis, quo refertur
- A. Appellatio judicialis, (§. 429. seqq. ad p. 999.) i. e. provocatio (fit ab *appellante* contra *appellatum*) a iudice inferiore (i. a. *quo*) ad superiorem (i. *ad quem*) propter gravamen per sententiam illatum. Huius
- a. Differentia ab appellatione extrajudiciali, i. e. qua fit propter gravamen, non per sententiam illatum.
- b. Distinctio inter appellationem vel
- a. per libellos appellatorios, vel
stante pede factam.
- β. puram, vel eventulem.
- c. Actus, quibus absolvitur, (§. 432.) sunt appellationis
- α. Interpositio, i. declaratio appellantis appellationem continens;
- β. intimatio, i. notificatio iudici a quo facta de interposita appellatione, juncto petito pro *apostolis* (i. *litteris*, quibus iudex a quo iudici ad quem significat, appellationem esse interpositam) obtinendis.
- γ. Introductio, si appellans iudici ad quem significat, appellationem interpositam esse, cum petito pro obtinendis processibus, qui sunt:
- N. Citatio:
1. Compulsoriales, i. e. mandatum, quo iudici a quo injungitur, ut acta prioris instantiae edat.
2. Inhibitoriales, i. e. mandatum, quo iudici a quo inhibetur, ne in causa ulterius procedat. Quod si tamen facit, attentatum committere dicitur.
3. Iustificatio, i. e. probatio, appellationis formalia esse observata, et deductio gravaminum contra sententiam, a qua appellatum est.
- B. Supplicatio, quando per sententiam gravatus a principe, vel ab ipso iudice, qui sententiam tulit, *iteratam cause cognitionem petendo*, sententiae latae mutationem obtinere intendit. (§. 434. seq.)
- C. Revisio, i. transmissio actorum in vim revisionis, quando per sententiam gravatus, *transmissionem actorum ad extraneum collegium Actorum petendo*, sententiae latae mutationem obtinere intendit. (§. 436. seq.)
2. Rescissoriae contra sententias remediis, quae sunt:
- A. Restitutio in integrum contra sententias, quando gravatus *per allegationem novarum in factis circumstantiarum*, sententiae latae mutationem obtinere intendit. (§. 439. seq.)
- B. Querela nullitatis contra sententias, quando gravatus, *per allegationem nullitatis*, quo processus laborat, sententiae mutationem obtinere intendit. Nisi nullitas sit sanabilis, quo casu est remedium suspensivum. (§. 441. seq.)
- c. Executio sententiae, i. e. actus, quo is, cui per sententiam praestatio quaedam injuncta est, cogitur, ut sententiae satisficiat. (§. 443. seq.)
7. Miscellaneos quosdam actus in iudicio civili obveniunt constituant
- A. Denunciatio litis, i. e. actus, quo alter (scil. *denunciatus*) litigantium aliquem (i. e. *denunciatum*) provocat ad sibi in lite assistendum (§. 447. seq.)
- B. Nominatio i. laudatio auctoris, i. e. actus, quo reus rem litigiosam alieno nomine possidens, verum ejus dominum indicat. (§. 450. seq.)
- C. Interventio, i. e. actus, quo tertius liti aliorum se immiscet. Est vel
- a. principalis, i. ad excludendum, si tertius nulli } partium adfuit. (§. 453. seqq.)
- b. accessoria, i. ad assistendum, - - - - - }
- D. Reassumtio litis, i. e. actus, quo successore alterutrius litigantium, se litem pendente continuare velle, declarat. (§. 457. seq.)
- E. Reconventio, i. e. actus, quo convenatus (*Widerkläger*) in eo foro, in quo convenitur, convenientem (*Widerbeklagten*) vicissim convenit. (§. 459. seqq.)
- F. Citatio, quae hodie est actus, quo iudex aliquem ad se vocat. (§. 460. seqq.) Ejus
- a. Differentia a Romanorum in ius vocatione, i. e. actu, quo acturus privata auctoritate vocabat eum, contra quem acturus erat, ad magistratum, qui ius dicebat.
- b. Distinctio. Citatio est vel
- I. realis, vel
- I. verbalis, eaque vel } publica,
} privata, et fit vel per } libellam citationis, vel
} via voce per apparitorem.
- II. mediata, s. subsidiaria, quae fit per Requisiteles, i. e. litteras iudicis ad iudicem, quibus auxilium ejus implorat in actu quodam expediendo.
- III. immediata.
- III. generalis, i. e. si ad totam causam } fit.
- IV. specialis, i. e. si ad certum actum }
- III. aratoria, vel monitoria.
- V. dilatoria, vel peremptoria.
- G. Contumacia, i. e. inobedientia erga iudicem commissa. (§. 470. seqq.)
- a. Modus, quo fit, est duplex. Committitur enim vel
- I. non comparendo ad iudicis citationem; vel
- II. non agendo, quod a iudice injunctum est.
- b. Poena contumaciae, pro diversitate casuum, in quibus commissa est contumacia, maxime diversa.
- A qua liberant
- I. legitima impellimenta, *Etschaften*, II. feriae, et III. prorogatio termini, v. supra p. 7. circa medium.
- H. Cautio judicialis, v. supra p. 7. initio et (§. 474. seq.). Cujus species sunt cautio a. de iudicio sibi; b. iudicatum solum; c. de reconventionem et expensis; d. de lite prosequenda; e. rati.
3. legitimitio judicialis, i. e. actus, quo quis iudici fidem facit, quod talis sit, qualem se esse asserit. (§. 476. seq.)
- Eligere vel legitimitio

b. a. 3.

a. ad

ad b. a. 3.

- a. ad causam, i. e. si pars litigans se legitimat;
 b. ad processum, i. e. si persona accessoria se legitimat.
- ¶. Querela denegata et protracta iustitiæ, i. e. imploratio iudicis proxime superioris, vt iustitiam non amplius a iudice inferiore denegari, vel protrahi efficiat.
- ¶. Remedio, s. querela syndicatus, i. e. actio, quæ contra iudicem male iudicantem ad interesse præstandum mouetur.
- ¶. Reductio ad arbitrium boni viri, i. e. imploratio iudicis, vt arbitratoris (scil. qui electus, vt suo arbitrio aliquid definiat, nisi absque præuio disceptatione) arbitrium iniquum emendet.
- ¶. Auocatio actorum, i. e. iustus iudicis superioris, quo iudici inferiori in medio processu cursu injungit, vt acta transmittat.
- ¶. Criminali in iudicio obuenientes actus sunt
- N. Accusatio, i. e. actus, quo quis (Accusator) a iudice postulat, vt delinquentem (h. l. Accusatum) poena promerita efficiat. Est vel
- A. priuata, vel B. publica, i. e. quæ fit a tali, qui publica auctoritate ad accusandum constitutus.
2. Inquisitio, i. e. actus, quo iudex ex officio cause criminalis tractationem suscipit. Est vel
- A. generalis, i. e. aduersus certam personam nondum directâ. B. specialis. (§ 486 ad p. 108.)
3. Denunciatio delicti, i. e. actus, quo quis ad notitiam iudicis perducit, delictum commissum esse, vt iudex in illud inquirere possit.
7. Inuestigatio corporis et auctoris delicti, et quidem
- A. corporis delicti, quæ inuestigatio fit vel
- a. ad sensum, veluti per ocularem inspectionem in delictis facti permanentis. (§ 489. seqq.)
 b. ad intellectum, quo fit per coniecturas, item per testes.
- B. auctoris delicti, quæ fit præcipue
- a. inuestigatio indicia, e. g. perscrutatione domestica, eaque vel generali, vel speciali.
 b. examinando testes delicti notitiam probabiliter habentes
- ¶. Persecutio auctoris delicti, i. e. actus, quo iudex efficere studet, vt se in iudicio sistere debeat. Ea fit vel per
- A. incarcerationem, s. citationem realem;
 B. litteras arrestatorias, i. e. requisitiories, quibus delinquentis in fuga constituti incarcerationi petitur, ad certum iudicem non directâ.
- C. publicam citationem.
7. Probatio criminalis, quæ præcipue fit per confessionem etiam extorram. (§ 498. seqq.) Vbi occurrunt:
- A. Articuli inquisitoriales, s. quæstiones ideo conceptæ, vt inquisito ad respondendum proponi possint.
- B. Examen reorum, quod est vel
- a. summarium, i. e. si reus delictum commissum cum omnibus circumstantiis in vna serie ipsa narrare iubetur,
 b. ordinarium, s. articulatam, si reus ad articulos inquisitoriales rogatus respondere debet. Hoc est vel
- I. lenè, i. e. absque terrore et cruciatu;
 II. acerbum, mediante vel
1. territione, s. actu, quo iudex simulat, se per tormenta cruciatu inferre velle, eaque vel [verbalis,] [reus].
 2. tortura, s. quæstione, quæ est actus, quo publica auctoritate corpori alicujus cruciatu infliguntur, vt veritatem profiteatur.
- C. Confrontatio, s. actus, quo sibi præsentibus situntur, quorum responsiones discrepant. Estque vel
- a. inquisitorum inter se, b. testium inter se, c. testium et inquisitorum.
- ¶. Defensio rei, s. actus, quo reus actum iudicalem, in præjudicium suum tendentem, declinare studet. (§ 506. seqq.)
- Fit
- M. per defensorem vel { ex officio constituendum;
 reo perenti concedendum.
- B. pro { auertenda vel { inquisitione,
 declinanda, vel mitiganda poena. { tortura.
- C. in actibus circa defensionem occurrentibus, iisque vel
- a. preparatoriis, quales sunt
- I. Colloquium cum reo,
 II. Actorum inspectio, et
 III. Reprobatio per testes mediante examine ad articulos defensionales, i. e. a defensore exhibitos, vt testes defensionales ad eos examinentur.
- b. principalibus, quales actus sunt scripti defensionem continentis I. elaboratio et II. exhibitio.
- ¶. Sententia criminalis, e. g. quomodo fit publicanda. (§ 513. seqq.)
- ¶. Executio poenæ, (§ 518. seqq.) quam interdum præcedit Vrpheda, s. juramentum promissorium de vltione non meditando, et de non redeundo præstandum.
- ¶. Communis vtrique iudicio actus quidam est Relatio. Hinc agitur de arte retorica
- N. in genere, (§ 518. seqq.) vbi occurrit
- A. artis retorice definitio per habitum, alteri distincte proponendi statum cause cuiusdam.
- B. relationis
- a. Definitio per recensionem, quæ statum cause indicat.
 b. Distinctio. Relatio est vel
- I. principalis, quæ fit ex actis judicialibus, vt iudex sententiam ferre possit.
 II. minus principalis, quorsum pertinent omnes reliquæ relationes.
2. in specie hæc ars ipsa secundum diuersitatem relationum pertractatur, vbi, quoad relationes
- A. principales, omnia redeunt ad
- a. Lectionem actorum judicialium. (§ 522. seqq.) Quæ est vel
- I. cursoria, in qua inspicendum est

b.

O 2

i. Que-

ad b. 2. a.

1. Quam actio sit mota; 2. Quam processus speciem contineant; 3. In quo consistat præfens controuersæ status.

II. specialis, quæ occupata est circa scripta ad præsentem controuersiam statum pertinentia.

b. Modum, acta excerpti atque extrahendi. (§. 525. seqq.)

c. Relationem ipsam. (§. 528. seqq.) Quæ diuerso modo expedienda, prout est vel

CI. oralis, quæ fit

- 1. legendo et
- 2. excerptendo } facta.

- 3. in quaestione }
 - A. juris } a. narrando casum ex libello;
 - } b. proponendo inde enatam quaestionem juris;
 - } c. addendo partium monita.

- B. facti } a. narrando historiam processus, in quantum ad præsentem controuersiam statum opus est.
- } b. addendo utriusque partis argumenta cum iudicio, quid de his sit statuendum.

II. scripta, si est

CI. solennis, si relatio pro fitu, referens non solum referet, quid actum sit, sed etiam annotat, quid agi debuisset. Quam peragit referens

- A. integra acta legendo;
- B. extractum actorum conscribendo, et C. singulos actus causæ pertractatæ examinando.

2. minus solennis, tum referens simpliciter referet, quid actum sit, quoad essentialia.

B. minus principales. (§. 532. seqq.) Vbi iterum distinguendæ sunt diuersæ species relationum pro diuersitate finis, qui esse solet, vt vel

a. is, ad quem memoriale directum, ad illud respondere possit; vel

b. de iure respondentes in casu dubio consilium impertiant; vel

c. superior de statu causæ eisdem instruarur, quo casu dicitur Verist.

C. de Processu et singulis eius speciebus. Vbi de processu

2. in genere agitur per

CI. Definitionem. Est ordo, secundum quem actus in tractatione causæ litigiosæ obuenientes se inuicem subsequuntur, et iuxta se inueniuntur. (§. 324.)

2. Distinctionem. Processus est vel

A. regularis, qui locum habet, quamdiu pro causæ ventilandæ natura specialia quædam non obseruanda. Estque vel

B. ordinarius, in quo omnia strictè obseruanda, quæ per leges positas, quoad litigiosæ causæ tractationem, legibus naturalibus superaddita sunt.

C. summatius, in quo non nisi ea obseruanda, quæ leges naturales ad causæ litigiosæ tractationem requirunt.

3. Ea, quæ in processu a se inuicem discernuntur, quæ sunt:

A. Certa forma cuiuslibet actus in processu obuenientis, in eius expeditione sub pena nullitatis obseruanda;

B. Idonea dispositio actuum in processu obuenientium et se inuicem excipientium;

C. Termini iudiciales in peragendis singulis actibus obseruandi.

B. in specie vero pertractatur

CI. regularis processus, isque

A. ordinarius. (§. 540. seqq.) Cujus partes sunt processus

1. primæ instantiæ, in cuius tribus partibus respicitur

CI. Determinatio status controuersiæ, cuius modus procedendi est:

1. Actor edit actionem per libellum solennem, et supplicat pro obtinendis processibus;

2. Iudex decernit, pro diuersitate circumstantiarum, regulariter tamen, citationem rei ad terminum, cuius notificatio etiam actori faciendâ,

3. In termino hoc primo vel

A. comparet vtraque pars, et quidem vel

a. in propria persona, vel

b. per procuratores. In vtroque casu in primo termino expediendum redit ad duas classes, nimirum ad

1. id, quod in eo semper est expediendum. Quo pertinet N. libelli repetitio breuis ab actore faciendâ, junctâ mentione, quod declarationem rei expectet. Quo casu actor processus reproducere dicitur.

2. tentamen amicalis compositionis, quod, si a iudice frustra susceptum sit, sequitur decretum iudicis, quo partibus solennis disceptatio injungitur, t. bybe Ehele merden zum rechtlichen Verfahren angewiesen.

B. id, quod demum postis certis circumstantiis in primo termino expediendum. Quo refertur:

N. Legitimitio, 2. Cautionis præstatio, 3. Positionum oblatio, et 7. Iuramenti calumniæ præstatio.

B. non comparet vtraque pars. Quo casu comparet vel

a. nec actor, nec reus. Tum terminus dicitur circumductus.

b. actor quidem, non vero reus. Tum accusatur hujus contumacia, et lis pro negatiue contestata habetur.

c. reus quidem, non vero actor. Tum hujus contumacia accusatur, vt reus ab instantia absoluarur.

4. Reus per solennem lris contestationem et exceptionum oppositionem processum continuatur.

5. Disceptatur super statu controuersiæ, replicando, duplicando etc. 6. Iudex fert sententiam vel A. definitiuam, si causâ factis instructâ; B. interlocutoriam, per quam probatio injungitur.

N. 2. a. II.

B. per

ad n. 2. a. II.

- b. per instrumenta, tunc
 - a. instrumenta producuntur
 - b. terminus probationis praefigitur, in quo fit vel
 - recognitio,
 - diffessio.

Nota. Simili modo etiam altera pars, si vult, reprobationem inuitit: Finita probatione et reprobatione sequitur

a. Terminus ad publicanda attestata;
 b. Disputatio super probatione et reprobatione, quam r. Cause conclusio finit.

III. Sententia. (§. 544. feqq. ad p. 1039.) Per hanc tertiam partem processus primae instantiae deciditur causa vel

- 1. per inunctionem iuramenti vel
 - suppletorii,
 - purgatorii.
- 2. plene et simpliciter. Quo casu sententia est vel
 - a. obscura, et tunc declaratio petenda est; b. non obscura. Atque hoc casu vel
 - N. acquiescit vtraque pars; tum
 - N. transit in rem iudicatam sententia, quam B. executio sequitur.
 - 2. non acquiescit vna, vel altera pars. Tunc contra sententiam interponendum est remedium, quod fit est
 - N. suspensiuum tantum, tunc processus primae instantiae
 - a. continuatur per actus, quos indoles intermedii interpositi requirit, et
 - b. finitur per noue sententiae executionem.
 - N. deuolutiuum, tunc processus primae instantiae absolutus est, et incipit processus

b. secundae instantiae, veluti in appellatione, de qua supra ad p. 54. ab initio.

B. summarius processus. (§. 546. feqq.) Cuius

a. Distinctio. Est enim vel

I. summarius in specie sic dictus, cuius

- 1. Ordo est a) editio actionis, b) responsio rei, c) probatio et d) sententia.
- 2. Differentia a processu ordinario in eo consistit, quod actus ipsi, formalibus neglectis, de simplici et plano peraguntur. (§. 548.)

II. executiuus. Cuius

- 1. Ordo a) actionis editioni statim subiungitur probatio per instrumentum, ex quo omnia libelli capita in continenti liquida sunt, ejusque b) recognitio, eaque facta c) statim executio petitur.
- 2. Differentia a processu summario in specie sic dicto in eo posita est, quod
 - a. ad hoc simul cum actione instrumentum producere debeat, per quod omnia libelli capita liquida probare potest;
 - b. loco litis contestationis incumbat reo instrumenti vel
 - a. recognitio, qua facta statim sequitur sententia condemnatoria.
 - b. diffessio iurata, qua facta, sequitur sententia absolutoria.
 - c. exceptiones rei tunc demum admittantur, si in continenti liquida.

b. Objectum sunt cae summariae, i. e. quae ita comparatae sunt, vt summario processu sint tractanda. Suntque tales vel

- I. per se, scil. ex legum dispositione. II. per pactum litigantium. (§. 547.)

c. irregularis processus. (§. 546. feqq.) Qui est vel

a. ciuilibis, isque vel

I. preparatorius (scil. ad alium processum) cuius species sunt processus

- I. prouocatorius, qui obinet in prouocatione, i. e. actu, quo futurus reus futurum actorem excitat, vt iam jus suum persequatur. Et quidem vel
 - 1. diffamatorius, s. ex l. diffamari s. C. de ingen. manum. si prouocatio fit ad agendum
 - 2. prouocatorius in specie, s. ex l. si contendat 28. ff. de fidej.
- II. possessorius, de quo supra p. 48. versus finem. Estque, pro diuersitate causae, vel
 - 1. ordinarius, vel
 - 2. summariussumus.

b. principalis. Cuius species sunt processus e. g. consistorialis, militaris, feudalis, cambialis etc.

B. criminalis, isque vel a) accusatorius, vel b) inquisitorius.

TOMI III. PARTIS II. LIBER II.

DE

IYRISPRVDENTIA PRACTICA IVDICIALI. P A R T I C V L A R I.

I. PRAECOGNITA (§. 557. feqq.) absoluunt

- 1. Definitio. Iurisprudentia practica iudicialis particularis est illa, qua certum iudicium respicit. Ex cuius diuersitate oritur
- 2. Distinctio, quod fit vel A. prouincialis, B. imperialis, de qua h. l.
- 3. Subsidia specialia jurispr. pract. iud. communis subsidiis supra p. 48. conueniunt.
- 4. Fontes praecipui sunt: A. Conceptum ordinationis camerae, et B. Ordinatio iudicii imp. aulici.

II. TRACTATIO IPSA, in qua sistitur expeditio causarum iudicialium in iudicis imperii summis

f. i. in genere, (§. 562. feqq.) vbi agitur de horum iudiciorum

a. fundata iurisdictione, cuius causae exceptae concernunt vel

- a. personam, e. g. mediata imperii membra, quatenus in illis appellatio locum non habet, propter Ius de non appellando, quod est vel
 - a. Commune jus de non appellando,
 - A. Speciale - - - - - et hoc vel [generale jus] de non appellando. [priuilegium]

b. causae indolem. (§. 562.)

b. concurrente iurisdictione, quae ibi in regula locum habet.

c. modo, tractandi causas, diuerso. Pertractat enim eas

- a. Iudicium imperii aulicum in pleno; b. Camera imperialis vero in senatibus et audientis

2. in specie vero agitur de iudiciorum imp. expeditione causarum iurisdictionis

P

A. VO-

- A. voluntariae. (§. 569. feqq. ad p. 1049.) Quales causae aliae sunt
 - a. communes iudicio aulico cum camerali, e. g. Adoptio, confirmatio tutorum, pastorum etc.
 - b. priuatae spectantes ad iudicium aulicum, e. g. Legitimatio immediatorum, confirmatio juris primogeniturae, concessio priuilegiorum.
- B. contentiose. (§. 572. feqq.) Secundum quas causas processus supremorum imperii iudiciorum est vel
 - a. primae instantiae. Qualis processus est vel
 - α. regularis, et hic quidem vel processus
 - N. Citationis, i. e. quem iudex cum nuda citatione inchoat. Vel processus
 - 2. Mandati, i. e. quem iudex inchoat cum mandato, quod h. l. est praeceptum iudicis, quo nulla citatio praerita, iterum est vel processus mandati
 - 3. Sine clausula
 - 4. Cum clausula
 - β. irregularis. (§. 576. feqq.) Cujus species sunt processus
 - N. Rescripti, i. e. quem iudex inchoat cum rescripto (s. litteris Imperatoris, quibus per iudicium imp. alicuius lenius, quam in mandatis, nulla etiam certa poena addita, aliquid fieri, vel omitti praecipit).
 - 2. Informatiui processus est, ubi iudex, antequam decernat petitos processus, reo injungit, vt per litteras informatiui (Schreiben um Gericht) statim causae exponat.
 - 3. Omnes processus, qui oriuntur ex peculiari quadam constitutione, e. g. de pace publ. de litigiofa possessione, de arrestis etc.
- b. secundae instantiae processus. (§. 577. feq.) Hic diuiditur in illum, qui obtinet, si prouocatur vel
 - α. ab inferiorum iudiciorum sententia ad iudicia imperii, vt in appellatione et querela nullitatis.
 - β. a sententia in ipsis imperii iudiciis latis, vt in reuisione, restitutione in integrum et recurfu ad comitia.

**IVRISPRVDENTIA PRACTICA VNIVERSA
AD IMPERANTES, SEV PRINCIPES GERMANIAE ET RELIQUAS
PERSONAS ILLVSTRES APPLICATA.**

- Haec est vel
- I. EXTRAJUDICIALIS. (§. 579. feqq.) Cujus causae sunt vel
 - 1. priuatae, de quarum expeditione obtinent supra ad p. 45. circa initium allata.
 - 2. publicae, quae sunt vel
 - A. politicae, et quidem concernentes vel
 - a. acquisitionem superioritatis territorialis, quales causae tendunt vel ad stabiliendam successionem, quo pertinent pacta confraternitatis, introductio primogeniturae, vel alius succedendi ordinis.
 - β. obtinendam, vi successionis iam stabilitae, superioritatem territorialem, quo refertur apprehensio possessionis, et homagii praestatio.
 - b. non acquisitionem superioritatis territorialis, sed ejus jam acquisitae exercitium. Quales sunt causae
 - α. Iustitiae, quae exercentur per iudicia territorialia. Haec sunt vel
 - N. generalia, s. prouincialia, quorum scil. iurisdictione per totam prouinciam se extendit. Haec in territoriis Principum Evangelicorum sunt vel Principum Evangelicorum sunt vel
 - 2. particularia, e. g. nobilium, praefecturae.
 - β. Regiminis, quales causae exercentur vel per
 - N. officiales, qui vel
 - 1. constituunt separata collegia, e. g. Cameram Principis.
 - 2. praestant officia, quae singuli, e. g. Consilarii varii generis, praefecti etc.
 - 2. comitia prouincialia, quae sunt vel
 - 1. vniuersalia, vel
 - 2. particularia.
 - B. ecclesiasticae, vt consistoria.
 - B. ecclesiasticae causae publicae, (§. 590. feqq.) quae concernunt juris dioecesani vel
 - a. acquisitionem, e. g. electio canonica Episcoporum, postulationis et petitionis confirmationis expeditio.
 - b. iam acquisiti exercitium. Quae causae itidem sunt vel
 - α. Iustitiae, quae exercentur per iudicia ecclesiastica, qualia sunt apud Pontificios Officialatus, siue vel
 - 1. generalia
 - 2. specialia.
 - β. Regiminis, quae expediuntur per concilia vel
 - 1. prouincialia,
 - 2. episcopalia.
- C. feudales causae publicae, quae maxima ex parte cum supra p. 40. versus finem dilectis conueniunt.

- II. Iudicialis. Vbi notandum, Principes eorumque conjuges et liberos subesse iudiciis imperii in causis, in quibus ea iurisdictionem exercent, quae causae sunt vel iurisdictionis
 - 1. voluntariae, v. supra initio hujus paginae.
 - 2. contentiose, in quibus expediendi iudicia imperii sunt prima instantia, nisi obset jus Austragum, i. e. vi cuius quis conueniendus est coram Austragis, s. is, coram quibus immediatum imperii membrum, ante quam coram summis imperii iudiciis, conueniri debet. Sunt vero Austrage vel
 - 1. legales, siue vel
 - 1. communes,
 - 2. priuilegiati.
 - 2. contentionales. (§. 597. feqq.)

F I N I S.

Kc 3698

2'

SCHEMATICVS
C O N S P E C T V S
VNI~~V~~ERSI IVRIS POSITIVI

SISTENS

CELEBERRIMI PROFESSORIS IVRIS
D. DANIELIS NETTELBLADT
SYSTEMA ELEMENTARE
VNI~~V~~ERSAE IVRISPRVDENTIAE POSITIVAE
COMMVNIS IMPERII ROMANO - GERMANICAE
VSVI FORI
ACCOMMODATVM
HIC
IN TABVLAS MNEMONICAS REDACTVM.

L. B. DE WOLF

IN

HORIS SVBSECIVIS MAREV~~R~~GENSIBVS

anni MDCCXXX. p. 503.

Per tabulas mnemonicas obtinere licet, quod impossibile alias habetur,
vt rerum vtilium notitiam conferues.

19145434

HALAE MAGDEBVRGICAE
IN OFFICINA LIBRARIA RENGERIANA.
MDCCL.

